

SVMMARIA COLLE-
CTIO EX CONCILIIIS, DECRE-
 talibus, Patribus, Scholasticis, Iuris professori-
 bus, & praxi tribunalium, circa examē doctri-
 narum tam Magistrale, & consultium, siue
 Scholasticum, quàm authenticum, & iudiciale,
 siue iurisdictionale; & circa examē proba-
 bilitatis opinionum, tam priuatae,
 quàm publicae.

SYLV A LOCORVM PROBANS
Saētos Patres, & omnium saeculorum Doctores, sepi-
simè sine assensu, & firma opinione proponere, defini-
re, & tractare, vacillāter solū, aut dubie, aut exa-
minatiuè, aut suspensiuè, aut problematice, aut obiter,
vel incidēter, aut per condescendentiam, aut ex hypo-
thesi, atque in ijs non loqui, aut scribere
ex propria, & firma
sententia.

CAPVT II

ERRI Dumtaxat recitatores sumus, & veluti
 compilatores, aut transcriptores eorum, quae
 circa illam grauisissimi Doctores omni facili-
 tatem, & doctrinarum scripserunt, aut fecerunt.
 Propositum tractandi modum Ribera in 3. Mi-
 chez, Lorinus Actor. 3. Fernandus in visione 26. Bellarm.
 tom,

A

2 400 40

Uelina

18
19
20

❁❁❁❁❁❁❁❁

SUMMARIA COLLE-
CTIO EX CONCILIIIS, DECRE-
TALIBUS, PATRIBUS, SCHOLASTICIS, IURIS PROFESSORI-
BUS, & PRAESENTI TRIBUNALIUM, CIRCA EXAMEN DOCTRINARUM
TAM MAGISTRALIS, & CONSULTIUM, SIVE SCHOLASTICUM, QUAM AUTHENTICUM, & IUDICIALE,
SIVE IURISDICTIONALE; & CIRCA EXAMEN PROBABILITATIS
OPINIONUM, TAM PRIVATAE, QUAM PUBLICAE.

STYLA LOCORVM PROBANS
Santos Patres, & omnium saeculorum Doctores, sapissimè sine assensu, & firma opinione proponere, disputare, & tractare, vacillanter solum, aut dubie, aut examinativè, aut suspensivè, aut problematicè, aut obiter, vel incidèter, aut per condescendentiam, aut ex hypothesi, atque in ijs non loqui, aut scribere
ex propria, & firma
sententia.

CAPVT I.

❁❁❁ **E**RI Dumtaxat recitatores sumus, & veluti
 ❁❁❁ **M** compilatores, aut transcriptores eorum, quæ
 ❁❁❁ **M** circa illam gravissimi Doctores omnium facultatum, & doctrinarum scripserunt, aut fecerunt.
 Propositum tractandi modum Ribera in 5. Michæ, Lorinus Actor. 3. Fernandus in visione 26. Bellarm,

tom. 3. controu. edit. Lugdun. 1603. lib. de Gratia primi hominis, cap. 11. col. 34 & plures alij aduertunt in Hieronymo; & frequentem esse Patribus ait S. Iulianus, anno mundi 3920. Latissimè probat idem assertum Grabri. tom. 3. Catholic. Præscription. part. 1. controuers. l. q. 1. artic. 9. pag. 67. ubi ait, sepius Patres loqui recitatiuè ex mète aliorum, & obseruauit S. Athanasius lib. de Decretis Nicenæ fidei. Idè Grabrina pag. 30. cautel. 9. Patres, ait, priorū placita interdū referre, nihil assertiuè statuèdo. Q. 2. ar. 4. pag. 120. allegat idem Grabrina, & sequitur Turrecremat. dist. 9. dicentem manifestum esse Doctores Ecclesiæ sapissimè loquutos fuisse inquisitiuè, aut recitatiuè, nihil statuèdo ex propria opinione, aut assertione, atque id frequens esse Hieronymo, & Augustino, quorū primus in Apologia aduersus Iovinianum, à plurimis obiectis se, & sua scripta liberat, quod ea vacillanti, & timido calamo, & non asseueranter, ac constanter scripserit; & quoniam hunc suspensum, & pauidum, & interloquutorium docèdi morem nonnulli damnauerunt in Hieronymo, ipse in præfat. vndecimi Commentarij super Isaiam, & sæpè alibi munit se exemplo Origenis, Methodij, Apollinaris, Eusebij, Tertulliani, Cypriani, Minutij, Lactantij, & Hilarij, qui sapissimè dubitantes, timètes, neutram partem asseuerantes, & alijs rem decidendam committentes, plurima scripserunt.

Hunc morem approbans S. Athanasius lib. de Decretis Nicenæ Concilij, eximit Origenem ab accusationibus nonnullis, quod disputans, aut sub hypotesi, nō ex firmo, & perseueranti iudicio fuit loquutus. S. Augustinus plurima sub calamo nutante, & nihil firmiter asserente scripsit, in quibus sunt libri contra Faustum, ut adnotat ex familia Dominicana Turrecremata supra in caput, *Ego solis*, & libri duodecim de Genesi ad litteram, de quibus in lib. retractationum ipse fatetur Augustinus, ferè nihil in illis firmiter decrenisse. Cùm sæpè sibi obijciat Angelicus Doctor loca nonnulla ex libris de Genesi ad litteram, ut plurimum respondet nō loquutus assertiuè, sed opinatiuè, ut patet ex 1. part. q. 36. ar. 3. & ex 4. Sentent. dist. 44. & sæpè aliàs. Quod ait Albertus Magnus in 2. distin. 19. ijs verbis: *Salamon loquitur in libro Eccle-*

Ecclesiastes more cõcionãtis, & nō more asserentis, vnde & multa stulta colligendo dicit; multas limitationes, & declarationes, & sanas interpretationes requirit.

Hanc dubitanter scribendi formam, vltatissimam fuisse Scoto subtilissimo apertè declarat, tùm quod Minorum Ordo in præfatione operum ipsius, inxtra Antuerpiensem editionem nouissimam obseruat, tùm quod ipse præstat frequentissimè, præcipiè 1. Sent. dist. 41. In vita Scoti præfatione editionis hæc dicuntur de ipso. Cap. 3. *Plurimumque nihil asserit resolutiuè: sed dubitatiuè.* Et in Apologia pro Scoto cap. 9. satisfit ab Ordine Seraphico obiectioni illi Brouianæ, qua dicitur: *Scotus passim inducitur quæstiones dubitabundus; admittit obiectionem esse verissimam Nitela Franciscana Derritij Thadei pag. 14. editionis Lugdunensis.* Idè sæpè S. Thomas obseruat, tunc maximè quando verbum illud adhibet, *videtur*, quod dubium, & suspensum animum ostendit, ut ait Cano lib. 8. c. 5. Longè aliter se habet, cum constanter affirmat: Respondeo dicendum.

Ex illustrissima familia Prædicatorum, innumeri hanc positionem laudauerunt, & tùm Authores dubiè, aut timidè loquentes, vel scribentes, tùm ipsorum opera ab omni malà nota liberant. Albertus Magnus in 2. dist. 19. Ioan. Dominicus, Magister S. Antonini in tractatibus super Magnificat, quem propter hanc dubiè, & timidè scribendi modestiã, ipse Antoninus probat, & commendat 4. p. summæ. tit. 15. cap. vlt. Turrecremata dist. 9. cap. Ego solis, statuit à dubiè, & timidè dictis in scriptis Patrum, nullum sumi de eorum sensu argumentum. Melchior Canus lib. 12. de locis Theologicis cap. 11. Seraphinus Razzius in scholijs super ipsum Sixtus verò Senensis lib. 6. annot. 81. Caietanum, & Catharinum à graui errore propter eandem phrasim liberat. Ipse Caietanus in opusculo vlt. 3. tom. negat à se dicta quædam asserta, quæ magnum Germaniæ scandalum generarunt, quod illa non assertiuè, sed dubiè scripserit, ut sepius in prædicto opusculo repetit.

Hoc principio innixi Parisienses cum Gersonè ferm. de Conceptione, negant S. Bernardum opinioni maculanti conceptum Virginis succurrisse, cū timidè, & dubiè in ea re loqua-

loquatur, & consultari Romanam Ecclesiam iubeat; ut non-
quam festiuitatem sine approbatione Pōtificis inuēctam re-
probet, rationes dubitandi exponit, non quod illis assensum
præbeat, sed ut dubiam tunc laudem Virginis, à publica so-
lemnitate remoueat, donec illam probet. Apostolica Se-
des. Idcirco S. Thom. 3. part. non allegauit Bernardum pro
opinionem de maculato conceptu.

Eandem positionem probat nouissimè Grabrina supra
allegatus, & præcipuè pag. 31. & 32. ex Athanasio, Basilio,
& Vincentio Lyrinensi, dum expendit ea, quæ per condescē-
dentiam, aut non assertiuè à Patribus efferruntur, perinde
esse, ac si non affirmarentur. Subdit: *Sicut in humano, & fo-
rensis iudicij, testimonium vacillans, & dubium, fidem
non facit sed illud quod asseueranter, perseveranter, & con-
stanter indicatur; sic illa testimonia Patrum robur habent,
& firma, atem quando manifestè, frequenter, perseveranter,
non privatim, sed publicum Ecclesia tradunt sensum, vel ex
definitionibus, aut fidei regula loquuntur.* Illud obseruandum
quod ipse Grabrina scripsit pag. 67. *Plerumque loquuntur
Patres de mente aliorum.* Turrecremata supra ait, Sanctū
Thomam, & Albertum Magnum sæpè respondere ad oppo-
sita testimonia Patrum, dicentes nō loqui assertiuè, sed opi-
natiuè, & dubitatiuè, additque eos non esse authores pro-
priè, nisi eorum quæ dicunt constanter, & assertiuè.

Henricus de Gandauo, Diui Thomæ coætaneus passim
loquitur dubitatiuè: ut ipse fatetur, quodlib. 9. quæst. 34.
disputans de aetiuitate ignis infernalis; & quodlib. 2. tra-
ctans an Angelus sit in loco per operationem, ubi sic ait: *In
hoc inel. igendo deficio, sicut in pluribus alijs.* Ex Diuo Tho-
ma facile est producere longum Cathalogum propositionū,
quas dubitatiuè solum profert, adiuncto verbo, *Videtur,* aut
alij particulis suspensiuis, & timidis, quibus, ut ait Caro
lib. 8. cap. 5 uti consuevit, cum nihil asserere, aut certò sta-
tuere audeat. Testis, aut scriptor, qui sic deponit, *ut mihi vi-
detur,* non probat, iuxta Decianum consil. 51. num. 11. lib.
2. & consil. 52. num. 11. & Farinacium de testibus, §. 1. qua-
stion. 68. & Antonium Soufam 1. Aphorism. cap. 4. & alios
plures. Idcirco non est allegandus pro authore Marfilus in
his

his quæ timidè, & dubitatiuè producit, quod scripsimè præ-
stat, ut ipse ait in 2. quæst. 20. Idem sanè iudicium esse arbi-
trantur nonnulli pro his, quæ à Doctōribus passim scribū-
tur, solum opinatiuè, id est præstando assensum cum nō leui
formidine.

Diuum Thomam si interdum opinatiuè loquutum, nō-
nulli graues Theologi circa producendos locos arbitrātur.
An ita sit nolo decernere, mēus sum recitator, aut relator,
Prima part. q. 1. quod Theologia sit sciētia quæst. 12. quod
Moyses, & Paulus ex privilegio DEVM viderint in via.
quæst. 13. in Deo non est relatio vlla realis ex tempore ad
creaturas: quæst. 23. Reprobationis dari causam ex parte
hominis: quæst. 45. Creatura non potest assumi ut instrumē-
tum creationis: quæst. 46. Mundus secundum quædam potuit
creari ab æterno: quæst. 50. Nō possunt esse due Angeli eius-
dem speciei, aut due albedines, si sint separatæ à subiecto: q.
52. Angelus est in loco secundum operationē: q. 53. Angeli
substantia motu discreto non transit per medium: q. 62. art.
3. Angelus habuit gratiam cum propria dispositione libe-
rā: q. 66. Materia non potest esse sine forma: q. 68. Materie
cælorum differunt species: q. 113. Angelus Regni Persarū,
qui apud Daniele m restitit, erat bonus.

Prima Secunda q. 71. Peccatum est actus positius: q.
89. Puer ad instans rationis primæ, tenetur ad DEVM cō-
uerti: quæst. 112. art. 4. quæ dicuntur de auxilio efficaci. q.
114. Astu remissio non statim augetur gratia iusti, & tamen
meretur.

Secunda Secunda quæst. 13. Apostasia nō est determina-
ta species infidelitatis: quæst. 19. Timor seruilis non est vir-
tus: quæst. 24. Charitas augeri potest in infinitū: quæst. 30.
Misericordia in Deo est maxima virtutum: quæst. 43. Scan-
dalum, licet nō intēlatur, est speciale peccatum: quæst. 64.
Innocētē, qui probatur nocens, debet Iudex occidere: quæ-
stion. 83. Anima Purgatorij non est oranda: quæstion. 136.
Monachus Episcopus non habet dominium, sed administra-
tionem.

Tertia parte quæst. 1. Si Adam non peccasset, Christus
non veniret: quæst. 4. Si tres personæ assumerent vnā naturā
huma-

humanam, esset vnus homo : q. 17. Christus non habet esse creatum: q. 21. Christus orat in Cælo: q. 24. Christus fuit cau-
sa meritoria nostræ prædestinationis: q. 25. Imago Christi adoratur a patria: q. 27. quæ scribuntur de conceptu Virginis, & quod Ioannes non fuit sanctificatus cum vsu arbitrij: q. 35. filiatio ex tempore ad Matrem, nõ est noua relatio realis in Christo, q. 62. Sacramenta sunt instrumenta Physicæ gratiæ: q. 75. quantitas recipit formam substantialem vermis, in speciebus corruptis Eucharistiæ: q. 82. si in hostia appareat miraculum permanens, non tenetur Sacerdos consecrare aliam hostiam: q. 90. vbi, vt exponat Augustinum, negat ante baptismum in re, esse poenitentiam venialium.

In his, & alijs locis Angelici Doctoris, græues commẽtatores quibus nec assentire, nec dissentire volo, aut ipsum opinatiuè solùm, nõ ex firmo, & proprio iudicio loquutum. Primò, quia in responsione argumentorum obiter loquatur. Est autem aduertendum, ait Grabrini tom. 3. præscriptionũ, cõtrouers. 1. q. 1. ar. 9. pag. 70. cautela 11. an Pãtres in ipsis etiam dogmaticis disputationibus loquantur definiendo, an respondẽdo; nã quod obseruat Hieronymus Apologia 1. ad Ruffinum, quæ responsiõne obiter scribuntur, sæpè non manant ex propria sententia. Propterea volunt nonnulli cum Ojeda, & Cano ex responsionibus ad argumenta articulorũ authoritatem D. Thom. non esse tantam quantam ex doctrina corporis per se intenta: ego semper in omnibus magnã esse fatebor. Secundo, vt sæpè Grabrini latè probat ibidem cõtrouers. 1. q. 1. art. 4. pag. 30. & 31. ea quæ dicuntur obiter, vel in transeursu, aut contentiosè, aut perfunctoriè, aut per condescendentiam, & quasi donãdo aliquid disputationi, aut aduersarijs, non oriuntur ex firmo respondentis assensu iuxta Aethanasium lib. de Decretis Nicenæ Synodi, Basilium epist. 64. Hieronymum contra Iouinianum, Vincentium Lyrinensem, & alios. Plura autem ex relatis de Diuo Thoma sic dicta existimant Commentatores, de quibus supra. Tertio, quia interdũ tũ in his, tũ in alijs, dubitatio, vel suspensio, vel examinatio, vel conditionato sensu loqui Angelicum Doctorem, idè existimant, quia solùm coniecturis stabiliat suum sensum. Quæ omnia probant examina-

minatiuè solùm, aut dubiè, aut opinatiuè à magnis Doctoribus vllò sine assensu proponi piura.

Iurisperiti plurima in hanc rem congefserunt, vt propterea dicat Matica de coniecturis vltimarum volunt. lib. 11. tit. 3. num. 4. eos Doctores, qui rem ex professo nõ examinant, scilicet de ea perfunctoriè efferunt, non debere allegari. Alciatus tractatu præsumptionum reg. 1. præsumpt. 53. n. 2. ait considerandam authoritatem plurium, & quòd non incidenter, sed principalitèr articulum ferrentur: quia non sequitur, talis Doctor incidentèr tenet hanc opinionem in modum argumenti; ergo & ita sentit. Idem arbitratur Tuscanus lit. O. conclus. 150. Huc spectat quod aiunt Roland. à Valle cons. 1. num. 187. lib. 2. & supra Tuschus conclusio. 149. non esse attendendum ad Doctores nihil allegantes, id est obiter & incidenter opinantes, nullis productis testimonijs, aut rationibus. De assertis dubitatiuè propositis idem sentiunt Lopus allegat. 120. Vinius lib. 1. commun. opinio. 182. Hondedeus cõf. 61. num. 21. De assertionibus incidentibus, quas Doctores ponunt aliud agentes, & ad corroborandum dictum aliquod principalitèr intentum, nullam habere authoritatem, nec allegari debere, tradunt Abb. in c. Benè el. 2. num. 3. versic. Sed mihi plus placet de postulat. tributorum, Thobias Nonius cons. 23. num. 17. Antonius Maria in tractatione de communi opinione, titul. qui Doctores faciant opinionem, num. 2. Hondedeus cons. 61. num. 21. lib. 2. & cons. 57. num. 77. lib. 1. & alij plures. De assertionibus obiter & perfunctoriè prolata sine præuia discussione, quòd etiam non faciat opinionem, tradunt Hondedeus supra, Neuizanis in Sylua nuptiali lib. 5. versic. Sed quæro stante varietate, Ioan. Pichard. inter commun. lib. 3. verb. Opinio.

Philosophis valde est familiare, aut dubitatiuè, aut timidè, aut obiter, aut incidenter, aut ex credulitate vulgaris rumoris plura scribere; atque in his non est eorum authoritas alleganda, veluti certa auxiliatrix, aut assertrix alicuius opinionis. Aristoteles Philosophiæ Princeps sic passim loquitur, & scribit. Ipse in epistol. ad Alexandrum (cuius meminere Phtarchus, Gellius, Simplicius) monet libros Phisico-

hæcorum, & metaphysicorum à se editos incertos esse, nec asseueranter, & firmiter scriptos. Idcirco frequenter vtitur particulis dubitatis: *An, Quæst, Forfan, Videtur, Est autè quod sit.* Integer liber problematù propterea sic inscriptus, quod totus sit dubitatus, suspensus, problematicus. Themistius Aristotelicæ doctrinæ constanter additus ait furori esse simile, siquis sibi persuadeat fieri posse, vt quæ sit fixa, & certa Aristotelis sententia, indagari queat. Lib. 2. de cælo, ait idem Aristoteles sæpè se leuibus coniecturis ad aliquas opiniones traduci: interdum etiam sibi sufficere Ægyptiorum, & Babyloniorum credulitates, vt expedit Ioannes Scotus in 4. distinct. 43. q. 2. num. 16. allegans varia loca huius Philosophi, & nominatim ex duodecimo Metaphysicæ. In libris Meteororum, vbi de ignitis in genere, & in specie, de tonitru, fulgure, fulmine, cometis, circulo lacteo, de coloribus in aëre apparëtibus, de voragine, hiatu, corona, & pareijs, de iride, de ventis, & eorum numero, de tempestatibus, nubibus, pluuijs, nebula, niue, grâdine, glacie, rore melle, mâna; de mari, de diluuijs, de fontibus, de aquarum proprietatibus, de terræmotibus, de ignibus subterraneis, de metallis, & alijs disputat; loco proœmij statuit has tractationes profundè inuestigari non posse, sed obiter & superficie tenus, & timidè, quod his verbis declarat. *Pertraxerunt autem de his speculabimur, si quid possimus.* Hanc diffidentiam illis etiam verbis ostendit: *In his aliqua dubitamus, aliqua quodammodo tangimus.* In libris Ethicorum, & moralis Philosophiæ sæpè tantum probabiliter se procedere; & quoniam tractationis illius natura maiores, aut probationes, aut confirmationes, aut rigida magis examina non admittit, idèo verisimili tantum probabilitate se gaudere: non sectatores, sed impugnatores sunt huius summi Philosophi, qui ea, quæ ipse aut timidè, aut verisimiliter, aut dubitatiuè tantum statuit in naturali, aut morali Philosophia, ipsi veluti certa, & indubitata defendunt. Verisimè dixit Salomô cap. 2. Ecclesiastes: *Cuncta facta bona in tempore suo, & mandatum tradidit à substantiâ eorum, ut non inueniat homo opus, quod operatus est Deus ab initio usque ad finè.* Et c. 8. *Inlecexi, quod omniam operum Dei nullam possit homo inue-*

inuenire rationem eorum, quæ sunt sub sole, & quanto plus laborauerit ad quærendū, tanto minus inueniat textus Arabicus sic transiit: Cognoui vniuersitatè artiū Dei, & nemo potest reperire artefactam cum artifice sub sole: textus Syrus: Vidi ego omne opus Dei, nam non inuestigabit filius hominis essentiam operis, quod sit sub sole.

Authores Societatis Iesu singulariter hunc modum dubitationè, aut examinationè, aut suspensiuè loquendi, & scribendi amplexi sunt. Vnus Gabriel Vazquez in tractatu de Angelis tom. 2. in primam partem, sequentes disputationes, vel capita sine vlla resolutione, aut examinatione dumtaxat proposuit. Disput. 180. cap. 2. disput. 181. cap. 3. disput. 191. cap. 2. disput. 197. cap. 2. disput. 200. cap. 3. disput. 202. c. 2. disput. 203. cap. 4. disput. 206. cap. 4. disput. 209. cap. 10. disput. 213. per totam, disput. 219. cap. 3. disput. 223. cap. 1. disputat. 234. cap. 3. disput. 237. cap. 2. disput. 238. c. 2. disp. 244. cap. 2. & sæpè alias. Sæpius passim dubitat, & cum formidine loquitur, præcipuè in libris octo de Angelis, in tomis quatuor de Religione, in tomo duplici de Incarnatione, & vita Christi, in tomo de Opere sex dierum, ex quibus longum Catalogum facillè esset contexere. Salmerô frequētissimè vsus hac phrasi dubitativa, & examinativa, sine assertionè vlla, præsertim tom. vitimo à pag. 479. vsque ad 538. editionis Matritensis. Innumera sunt huius generis, tum in eorum Schola, tum in alijs.

Quæcumque verò subscribuntur, & docentur cum dubio, atque formidine, dummodo nõ sint circa Articulos Fidei, & exploratissima dogmata Christianæ Religionis, libera sunt à censura Theologica, etiam si altera pars absolute prolata grauiorem notam mereretur, quod vnico & grauissimo exemplo comprobamus. Sententia Copernici aientis terram esse mobilem, & cælorum instar circumferri per immensâ spatia, solem verò esse mundi centrum, palam hodie appellatur tam à Catholicis, quàm hæreticis pluribus, vel temeraria, vel suspecta, vel scripturis contraria. vt constat ex Serario in 10. Iosue, Tannero tom. 2. disput. 6. quæst. 4. dub. 3. Merzenio cap. 1. in Genes. vers. 10. q. 9. Nicol. Multerio Isag. Tabul. cap. 1. Gaspare Bartholino Philosopho, &

& Medico Dano lib. 4. Enchiridij, cap. 3. Tichone Brahe, Rabi Ioanne Bodino lib. 5. Theatri, nihilominus sacra Congregatio de indice censet, non esse expurgandam, aut delendam prædictam doctrinam in operibus Copernici, quando illa proponitur aut dubiè, aut sub hypothesi, aut vacillâter; sed solum quando constanter, aut assertiuè defenditur: quod idem iudicium extendunt nonnulli ad opera Didaci de Astunica, & Pauli Antonij Foscarini, opinionem Copernici tuentium: ergo plurimæ theses, quæ absolutè dictæ censurâ Theologicam mererentur, ab illa liberantur, si solum sub hypothesi, aut dubitatiuè, aut examinatiuè efferantur. Similem sententiam Hispana Inquisitio fecit in expurgatione Nicolai Copernici, & Nicolai Mullerij.

Dices, hoc argumentum non esse concludens irrefragabiliter, quia Pontifices in rebus fidei è cathedra decernendis non alieno nomine capitalia decreta condunt, nec sententiam ferunt decretoriam; nam infallibilitas in determinationibus fidei, & morum nulli alteri tribunali potest delegari. Atque idè Sixtus V. in diplomate congregationis, pro interpretatione, & executione Concilij Tridentini scripsit: *Eorum decretorum, quæ ad fidei dogmata pertinent, interpretationem nobis ipsi reseruamus*: ergo ex ea censura vtriusque tribunalis non certò constat dubiè, aut examinatiuè proposita esse libera à censura. Respondeo. Licèt verum, & indubitatum sit, quod in præmissis huius argumenti expenditur, nihilominus tantam, & tam grauem esse auctoritatem, & pondus prædictorum Tribunalium, cum determinatas propositiones sub censura exponunt, vt sine ingenti temeritate oppugnari nequeant; siqui autem doctrina, & eruditione præstantes habeant magnorum Doctorum testimonia, & grauiâ in contrarium fundamenta, ea sanctæ Sedi, & Ecclesiæ suppliciter offerant expendenda. Quod tamèn in præsentî casu locum non habet, cum sacra congregatio de indice, & suprema Hispaniarum Inquisitio ad excludendum à censura Theologica propositiones Copernici dubitatiuè, examinatiuè, aut sub hypothesi dictas, tot, & tam grauib. exemplis, & testimonijs à nobis in hac sylua productis, innitancur.

CON

2
CONCLUSIONES
ex proxima locorum sylua
deductæ.

Caput II.

EX ijs, quæ hætenus in hac locorum sylua relata sunt, hæc conclusiones certissimæ, & indubitatæ eliciuntur.
Prima. Stylus tractandi, scribendi, disputandi dubitatiuè, examinatiuè, suspensiuè, interlocutoriè, opinatiuè, cum formidine, familiaris, & frequens fuit antiquis Philosophis, sanctis Doctoribus, & Patribus, & omnibus ferè Scholasticis, & Scriptoribus. Hæc est euidens ex supputationibus præfatis, & innumeris alijs, quæ fieri possent.

Secunda conclusio. Eaque manifesta, & indubitata est, neque errare, neque decipi, neque falsum habere sensum, neque peccare contra fidem, aut religionem eos, qui in verbalibus, scriptis, aut impressis tractationibus suspendunt iudicium, aut examinatiuè vel priuatiuè dubitant, aut pensis rationibus, & testimonijs in neutram partem inclinant, aut aliorum expectant lucem, aut se ad alios tractatus remittunt, in quibus re magis explorata decernant, dummodo id non sit in controuersijs, quæ nec primario, nec secundariò fidem tangunt, id est, in ijs, in quibus non est discrimen hæresis, aut erroris, sed ad summum temeritatis, vel scandali, vel alterius cuiuscumque censuræ Theologicæ, quæ minor sit hæresi, atque errore.

Probatum primò hæc conclusio ex hætenus productis: nam idè Patres, Doctores, Scholastici, & sacræ paginæ expositores dubitatiuè, aut examinatiuè scribunt, & tractant, ne errent, peccèt, aut labantur; ergo iuxta sensum eorū nullum est peccatum in fidem, aut religionem, cum in diuersis controuersijs aliquis sic loquitur: Et ratio in aperto est,

est: nam qui profiteretur se ignorare, aut dubitare, quamquam hinc in se exponat contraria argumenta, verè loquitur, & modestè, & nullum præiudicium affert Religioni, & Fidei, nec pro alterutra parte allegari potest; ergo sic dicta, & scripta nullam merentur censuram Theologicam. Secundò probatur idem intentum: nam plurimorum sensus est, eum, qui dubitat de aliquibus propositionibus, quæ primariè, aut secundariè ad fidem pertinent, si dubitet per omissionem puram actus intellectus, vel per suspensionem omnimodam iudicij sine vlla affirmatione, aut negatione, nullatenus errare, aut peccare, si nõ reflectat supra suum actum, & simul iudicet asserta illa fidei dubia esse, aut formaliter, vel virtualiter positivè dubitet, affirmans utramque partem contradictionis esse contingentem. Sic Puente disputat. 80. de fide, sect. 3. Cano 12. de locis, cap. 9. Sancius lib. 2. summæ, cap. 7. Becanus cap. 14. q. 2. Ægidius disput. 18. de fide, dub. 7. Bannez 2. 2. quaest. 11. art. 1. Farinac. de hæresi, q. 178. §. 4. Sofa lib. 1. Aphorism. cap. 11. Becanus c. 14. q. 2. Francisc. de Christo q. 3. de hæresi, argumento 2. & innumeri alij dicentes, dubium positivè in fide esse hæreticum, non verò dubium privativè; ergo à fortiori, qui sic privativè dubitat, scribit, & tractat circa res, quæ primariò, aut secundariò fidem non tangunt, neque errat, neque decipitur, neque censuram vllam Theologicam meretur, etiam si alterutra pars absolute prolata esset temeraria, aut scandalosa, aut piarum aurium offensiva. Probatur hæc vltima propositio, & illatio: nam qui dubitat privativè in ijs, quæ primariò, aut secundariò fidem non concernunt, dubitat in ijs, quæ ex præcepto naturali, aut divino, aut humano scire non tenetur positivè; & dubium se aut ignorare circa similes res profiteri, est actus modestiæ, humilitatis, sobrietatis, & obsequij erga fidem; ergo nulla potest celsura Theologica inuri pro ea verissima, & ingenua professione ignorantia, aut dubitationis propria. Tertiò suadetur idem intentum, quia protestatio maximè in obscuris & difficillimis quæstionibus, hisque non necessarijs primariò, aut secundariò ad salutem, excusat Doctores ab omni periculo, & graviore censura, vt probat Sofa. 1. lib. Aphorism. cap. 14. allegans Pennam, Simancas, Farinacium,

&

& alios, præsertim Albertinum dicentem eum, quæ protestatione excusatur, nulla esse infamia puniendum; sed qui dubiè, timidè, aut suspensè loquitur, & scribit, virtualiter protestatur, si protestatione eget, imò ex parte si fieret superflua, & inanis esset prædicta protestatio, cum nihil afferat; ergo dubiè, timidè, vacillanter, examinativè tractantes, & scribentes in prædictis controuersijs, & thesibus, nec eorum tractatus, aut scripta vllam merentur Theologicam censuram, quamquam alterutra pars assertivè, & constanter prolata graviore nota infamari deberet.

Tertia conclusio, in ijs, quæ obiter, vel incidenter tractant Doctores, non prævio examine testimoniorum, & rationum in utramque partem, nec laboriosa inuestigatione veritatis præmissa, nec disputatione, aut tractatione expressè suscepta, non est certum an loquantur ex propria sententia, nec in simili casu eorum allegatio, aut testimonium efficax est, si doctrinam obiter dictam non declarent constanter à se dici, vt communem Ecclesiæ sensum, aut traditionem à maioribus continuo, & perpetuo temporum decursu sine controuersia receptam, aut si non aliter constet ex alijs locis, aut argumentis in eam doctrinam incumbere communè sensum positivum Patrum, aut Scholasticorum, veluti in re grauius pertinentem ad fidem, & Religionem. Hæc conclusio præter authores productos in sylua testimoniorum initio posita, habet plures alios, nominatim Grabrinà tom. 3. Cathol. præscriptionum, part. 1. controuers. 1. generalissimè, q. 1. art. 4. pag. 30. cuius hæc sunt verba: *Ea quæ constanter dicunt omnes, plures Patres eodem sensu consensum Ecclesiæ satis demonstrant: ea quæ obscure dicta sunt obiter, vel in transcurso, aut contentiosè, aut non dogmaticè, non præstant firmiter argumentum.* Latissimè hanc doctrinam probat ibidem, & pagin. 32. similia scribit, quæ allegauimus in sylua. Probatur primò: quia vt benè idem author expendit eodem loco pag. 67. *Plerumque loquuntur Patres de mente aliorum:* at hic stylus ferè nunquam illis contingit, nisi quando obiter, aut incidenter loquuntur, ergo ex hac formula tractandi non sumitur efficax argumentum ad inuestigandum, quid senserint. Secundò probatur ex ijs, quæ idè author obser-

obseruat ibidem, quæst. 2. principali, artic. 6. pag. 120. mu-
niens nam doctrinam autoritate Augustini, & Anselmi,
quod scilicet apud Patres, *opinionibus multoties, & conie-
cturis solum interdum res agitur*, vt manifestum est ex ipsa
lectione Patrum; ergo quæ incidenter, & obiter scribunt ex
credulitate, aut opinione, aut coniectura, ab alijs accepta
sæpe proferuntur; ea enim plerumque incidenter, & obiter
dici consueverunt, quæ vulgariter, aut ex aliorum opinione
hausimas, quod vñtatissimum sibi fuisse Aristoteles profite-
tur lib. 2. de celo, & sæpe alibi. Tertio probatur ex doctri-
na, quæ copiosius ab ipso Grabrino illustratur supra con-
trouersia 1. q. 1. artic. 4. pag. 31. Athanasij, Basilij, Vincen-
tij Lyriensis, & aliorum Doctorum autoritate; scilicet
ea, quæ dicuntur ab authoribus per condescendentiam, nul-
lam mereri censuram Theologicam, etiam si absolute dicta
grauiores haberent notam. At hæc doctrina à Patribus
ibidem allegatis approbata non aliunde vim habet, nisi ex
eo quod sic dicta, aut scripta obiter, & incidenter, aut per
donationem liberalem admittuntur sine assertionem, aut af-
firmationem, & quæ obiter, & quasi admissa, aut donata scri-
buntur, non exponunt sensum, iudiciumque Doctorum.
Quarto probatur idem propositum, quia in Concilijs gene-
ralibus, & decretalibus, quæ dicuntur obiter, & in transcur-
su, aut per condescendentiam, aut tanquam præmissa, non
habent semper certitudinem, sed interdum falsitatem, aut
errorem: ergo id à fortiori continget in scriptis aliorum
Doctorum, quantumuis grauium. Probatur antecedens
exemplis adductis à Gregorio de Valentia, lib. 8. analysis
fidei, cap. 3. vbi excusat Celestinum III. dicentem matri-
monium dissolui, si alter coniugum in hæresim labatur, eo,
quod in ea decretali non nisi obiter loquatur ex priuata sua
opinionem; & cùm de alia quæstione diuersa interrogaretur,
eam doctrinam interseruit. Similiter excusat Alexandrum
III. dicentem esse à sanctorum Patrum institutis, & ab Ec-
clesiæ consuetudine generali alienam, vt in testamentis plu-
res, quàm duo, vel tres testes requirantur. Hanc doctri-
nam tradit pro ratione, aut præmissa; ideo non mirum, si
subsistere nequeat. Haud credendum est, Pontifices, &

COR-

Concilia eas velle definire rationes, quas pro decretis ad-
ducunt. Similiter idem Valentia excusat Nicolaum ad con-
sulta Bulgarorum dicentem, baptizatum tantum in nomine
Christi, sine expressione Trinitatis, non esse rebaptizan-
dum, quod hanc doctrinam obiter ex opinione sua, & alio-
rum adiunxerit; nam intentum definitionis solum fuit decer-
nere Baptismum à Iudæo collatum esse validum. Hæc suf-
ficiunt ad exemplum doctrinæ communis, quam cum Va-
lentia tenet etiam Vazquez 1. part. disputat. 178. cap. 1. &
Doctores communiter. Vnde quod ait Bupalus, de Ange-
lis, quæst. 50. quæstio 3. difficult. 1. §. 6. pag. 85. & 93. ratio-
nes Conciliorum, & Decretalium esse de fide, admitti non
solet; & constat falsitas ex ipsis Concilijs generalibus, in
quibus sæpe pro rationibus, & præmissis adducuntur histo-
ria Ecclesiasticæ, & similia testimonia, quæ firma omnino
esse nequeunt, vt efficaciter probat Canus lib. 5. de locis,
cap. ultimo. Eandem scopum tangit, quod ibidem Canus
probat cap. 5. non assilere Spiritum sanctum Concilij, &
Decretalibus in singulis, præsertim Philosophicis, nam cer-
tè hæc obiter sapissimè dicuntur.

*De causis non inueniendarum allegationum, etiam-
si fideliter ab Autoribus exhibeantur, &
quanta esse queat cerruptela
librorum.*

Caput III.

QUæ in hoc capite proponuntur, ostendunt apertè, qua-
re obiter dictis tam parum sit fidendum. Circa pri-
mum obserua, sæpe ad pauca respicientes facili è enun-
tiare aliqua Patrum, aut Conciliorum, aut Scholasticorum
testimonia falso fuisse ab alijs allegata; cùm tamen ea verif-
simè fuerint producta: primò, cùm iuxta diuersas editiones
diuersus est ordo capitum, & tractationum, aut diuersa eorum
dini-

De Examine Doctrinarum,

atque partitio, ut accidit in pluribus operibus S. Augustini, & in Moralibus S. Gregorij, secundum varia exemplaria: contingit ut author iuxta unam editionem alleget, & lector, qui examinat testimonia, aliam consuluerit.

Deinde ex additionibus, & interpositionibus epistolarum, aut sermonum, aut tractatum, aut capitum, quae de uero comparuerunt, saepissime ordo, & numerus immutatur in diuersis editionibus. Quod patet ex varijs impressionibus S. Augustini, Sancti Ephrem, Sancti Gregorij Nazianzeni, & aliorum, praecipue Conciliorum Generalium, & Prouincialium.

Tertio, ex varijs castigationibus, quae per emendatorem curam, aut supplet, aut tollunt, aut magis ex parte variat antiquas editiones, & versiones in peregrinam linguam. Quod manifeste experitur in operibus Sancti Dionysij Areopagite, Sancti Basilij, Sancti Chrysostomi, Sancti Gregorij Nysseni, & aliorum Doctorum. Qui uero tantum perfecto exemplari princeps iudicat, facile decipitur.

Quarto, frequens est credulitas, quae ualde uniuersalis, ut ab alijs productas allegationes credant authores, easque transcribant, cum tamen iam in uisitatissimis editionibus non reperiantur, quod aduertit Melchior Canus lib. 12. c. 9. his uerbis: *Illud testimonium Hieronymi, sed a Magistro Sententiarum acceptum D. Thomas, ceterique deinceps, ut solent, usurpauerunt.* Haec est potissima radix unde tot discrepantiae testimoniorum ab hodiernis originalibus repertae sint in decreto Gratiani, quas expendit noua editio Romana anni 1584. Idem frequenter contingit in postillis glossatorum, in commentatoribus Magistri Sententiarum, & Summae D. Thomae, in allegationibus Iurisprudentium, in Scripseribus Catenarum, Collectaneorum, Polianthearum. Vix est author locuples, qui saepissime non aliorum fidat citationibus.

Quinto, ex malitia hominum aliena supponentium, aut ex deprauatione codicum, aut ex vitio, seu varietate Interpretum, translatorum, vel Typographorum, aut quia ex inemendatis alia magis inemendata procedunt, magna saepe dissimilitudo, aut diuersitas, aut contrarietas est eiusdem testimonij, penes varias editiones.

Sexto addit saepe, ut idem testimonium ex pluribus uicinis, aut distantibus alicuius Patris, aut Doctoris clausulis conficiatur, quod saepissime fecit. S. Thomas in Carina aurea, atque ita expedire fieri probauit, in praefatione eiusdem operis ad Urbanum IV. Interdum minus perici hanc iustam licentiam, & ab Apostolis, & Christo Deo in allegationibus ueteris testamenti in praxi, & exemplo positam, immerito nominant corruptelam.

Septimo non eadem prorsus uerba antiquorum doctorum a nouioribus producantur, sed aut in summam rediguntur, aut in summam ab alijs redacta denuo recitantur, & interdum currentibus literis proponuntur, minus perici fugillatores magnum in hac re facinus inquamant, cum nullum sit, quod ex praxi Christi, & Apostolorum in referendis testimonijs Prophetarum innotescat, cum sensum, & non ferier uerborum pro ipsissimis clausulis eorundem prophetarum adhibere soleant.

Octauo cum magna sit uarietas versionum, e Graeca, in Latinam linguam, accidit, ut autor operis secundum unam translationem alleget, & qui examinat testimonia producta editionem alterius translationem habeat.

Nono ex Compendiarijs literis, seu abbreviatis, non bene intellectis, aut ex negligentia Amanuensium plures, sine erroribus, siue uarietates in diuersas editiones solent derivari.

Decimo ex uocum assonantia, vel similitudine nonnulla transiunt, & desunt in varijs impressionibus, ex quibus uideatur autor parum fideliter allegasse, cum legitime suas partes obiecit in citando.

Circa secundum statuere oportet haud mirum esse plurima errata a praelo, ab incuria, ab hominum malitia, & a translationibus, & versionibus, & alijs fontibus nuper relatis in scriptis antiquorum occurrere, contra primitiuos ipsorum calamos, cum editio uulgata olim similia mendosorum genera sustinuerit, ut latissime expendit Sixtus Senensis lib. 8. haeres. 3. Oleaster praefat. in Pentateuchum, & alij plures eiusdem instituti praedicatorij, quibus succurrunt omnes fere Theologi, & interpretes, atque idem ex-

preſſe dicitur in præſatione vulgata à Clemente VIII. recognita. Totam hanc theſim fuſius illuſtrat Gretſerus, lib. 2. de Verbo Dei pro Bellarm. cap. 12. & egregie rem declarauit Anaſtaſius Sinaita. lib. cui titulus: *Vie duæ*; ijs verbis: *Facilius corrumpi poſſe ſcripta Patrum quam ſacræ literas, quod illa in peregrinas linguas non ſunt conuerſa. Hæ autem in omnium gentiũ linguas tranſlatæ fuerunt.* Fuſe hanc theſim explanauit, & firmavit Sixtus Senenſis in præmio Biblioth. decernens ex malitia, aut Typographiæ incuria plura eſſe adulterina, & ſuppoſititia in monumentis Patrum, vel reſciſſa, vel mutilata, vel ſummo: ta. Quintum, & ſextum librum inſumit in referendis locis Patrum, vel caute legendis, vel proſus vitandis, vel pie interpretandis, & excuſandis, lib. 7. & lib. 18. innumera tradit circa deprauationem, & corruptionem librorum antiquorum, etiam in pluribus exemplaribus Bibliorum, quæ probat ex Hieronymo: Sanctus Antonius titul. 17. de leg. Canonica, §. 18. & qui eum ſectantur non rarè in Commentarijs ſuper Decretum cum Turrecremata expendunt Græcorum monumenta eſſe nimis deprauata. Nec mirum poſt tot ſecula, & tranſcriptiones hanc corruptelam inuectam fuiſſe, cum Clemens 8. in literis ad initiũ Miſſalium poſitis, dicat intra annos quadraginta ab editione prima ſub Pontificatu Pij V. innumeros errores à Typographia, temeritate, & audacia, innumera perturbata, diuerſa, inſolita, commutata fuiſſe inuectæ in Miſſalia eiufdem Pij V. Similiter in editione Antuerpienſi Ioãnis Scoti anno 1620. admonet prologus Religionis Scraphicæ, prodire opus illud expurgatum ab infinitis mendis atque in primo dumtaxat libro Sententiarum quadringentæ ad minus loca fuiſſe reſtituta, & additiones multas adulterinas ſublataſ. Nicolaus de Lyra in libro Differentiarum veteris teſtamenti poſt finem proponit Alphabetum eorum quæ pluribus Biblijs vitio ſcriptorum ex ſolis nominibus proprijs deprauata ſunt, & numerat ſeptingentos ſeptuaginta ſex errores per immutationem, additionem, aut detractionem literarum. Hæc delibare oportuit tũ propter ſuos inſinuos, & alios qui cuius facile occurrent, tum vt

conſter in ijs, quæ obiter, & veluti in tranſcurſu ſcripta reperiuntur ex reſatis cauſis facile potuiſſe irrepere mendum, quod à Patrum, & Scholasticorum mente, & calamo non prodierit. Tandem caput firmet auctoritas ſancti Gregorij loquentis de Commentarijs ſuis in libros Regum, ijs verbis: *Patres venerabiles, ſi ſeriatim cuncta exponerent, quæ ex parte tetigerunt eam ſericam locutionis quæ tenere viſi ſunt, obſeruare nequaquam poſſent: dum igitur Sanctorum Patrum intellectus prætereo, neceſſitate aliquando, aliquando commoditate vtor.* Vbi ſatis exprimit circa, obiter, & non ſeriatim, aut ex profeſſo à Patribus dicta, etiamſi vere ab ipſis ſcripta ſint, ex neceſſitate ſæpè, interdum ex commoditate ſe diſcedere. Similia ſcribit Sauecius proleg. 7. in Cant. Delrio cap. 3. Iſagog. Chiſterius initio expoſitionis literæ ad caput 3. Canticorum.

Quod in plurimis controuerſijs Philoſophicis, moralibus, & Theologicis, non niſi ex coniecturis, & veriſſimalibus fundamentis poſſit elici aſſenſus.

Cap. IV.

Qui in omnibus, & ſingulis controuerſijs robuſta, & irrefragabilia poſcunt, & deſiderant argumenta, penitus ignorant noſtræ naturæ, & humanarum ſcientiarum conditionem. Propterea frequens, & vſitatus modus ſcribendi magnorum Doctorem fuit ille, quem præcedenti capite memorauimus, ſcilicet dubitatius, examinatius vacillans, problematicus, ſub hypotheſi. Verum quando in alteram partem aſſenſum inclinabant, id præſtare ſolebant ex coniecturis, aut congruentijs, aut credulitatibus, & in primis Philoſophi, qui ex ſenſibilioribus principijs iudicant frequentiffimè, non alijs mouentur argumentis, quæ coniecturis, illiſq; leuiſſimis ex credulitate vulgi, aut autoritate alicuius, aut cõnexionem veriſſimili, & aparenti aliarum doc-

trinarū probabiliter deductis. Optimè ex Arist. hęc verita-
lem confirmat Scotus in 4. distinct. 43. quęst. 2. num. 16.
ijs verbis: *Est alia responsio realior, quia non omnia di-*
cta à Philosophis etiam assertive, erant ab eis probata per
necessariam rationem naturalem, sed frequenter non ha-
bebant nisi quaedam probabiles persuasiones, vel vulgarem
opinionem præcedentium Philosophorum, vndè dicit Phi-
losophus 2. de cœlo, & mundo (in capite de duabus quę-
stionibus difficilibus loquitur) tentandum dicere, quod vi-
detur dignum, reputantes promptitudinem magis imputa-
verecundia, quàm audacia, si quis propter Philosophiã sta-
re, & paruas sufficientias diligit, de quibus maximas habemus
dubitationes. Vndè parua semper sufficientia suffecerunt
Philosophis, vbi non poterant ad maiora pervenire, ne
contradicerent principijs philosophiæ. Et in eodem capi-
te, de alijs astris dicunt Ægyptij, à quibus multas credulita-
tes habemus de vnoquoque astrorum. Vnde quandoque
Philosophi acquiescunt propter suas persuasiones proba-
biles, quãdoque propter assertionem suorum principiorum
præter rationem, necessariam. Hactenus Scotus vniuersali-
ter affirmans, & ex Aristotele probans sapissimè philo-
sophos ex leuissimis coniecturis, ex congruentijs, ex cre-
dulitatibus, ex connexionione principiorum assentiri suis opi-
nionibus sine rationibus efficacibus.

Ex hoc principio fit quàm magnus, & puerilis error fit
eorum qui singulas coniecturas, & credulitates, & con-
gruentias Philosophorum versant, & ad incudem trahunt,
& perinde eas examinant, ac si demonstrationes mathema-
ticę crederentur: genus delirij est vel similes coniecturas,
& congruentias timidè a philosophis propositas, repudia-
re, quod non vincat, & robustiùs persuadeant quàm ex-
perimenta, & Geometricorum discursus: vel in plerisque
disputationibus alias probationes expectare, quàm quę à
coniecturã, aut congruentia, aut credulitate dependent.
Egregie id expressit S. Irenęus lib. 2. cap. 47. ijs verbis:
Etiã eorum quę ante pedes sunt, dico autem quę sunt in
hac creatura, quę & contruntur à nobis, & videntur, &
sunt nobiscum, multa fugerunt scientiam nostram, & Deo
hęc

hęc ipsa committimus. Quod si tentemus causam exponere
ascensionis: Nihil, multa quidem dicimus, & fortassis sua-
foria, fortassis autem non suaforia: quod autem verum est,
& certum, & firmum adiacet Deo, &c. Idcirco inutiis,
& noxia est eorum opera, & studium qui pro singulis con-
iecturis, aut congruentijs singulas excitant quęstiones ad
suadendum, quod efficacissimè probent, & potentissimè
conuincant.

Melchior Canus lib. 12. de locis cap. 5. merito conque-
ritur de nonnullis Theologis qui rationes quas magni Do-
ctores, vt D. Thomas afferunt ad explicandam fidem con-
gruentes, perinde ac si essent demonstrationes certę, atque
perspicuę, aut defendant, aut defendendas esse credant.
In arcanis Theologię, & scripturę sapissimè nulla ratio
affulget nisi per obscuras cõgruentias, aut coniecturas: Vn-
de Irenęus vbi proximè sic ait: *Si ergo, & in rebus creatura*
quedam, quidem adiacent Deo, quedam autem, & in no-
stram venerunt scientiam, quid mali est, si & eorum, quę
in scripturis requiruntur vniuersis scripturis spiritualibus
existentibus, quedam quidem absolvamus secundum gra-
tiam Dei, quedam utem comendemus Deo, & non solum
in hoc seculo, sed & in futuro, vt semper quidem Deus do-
ceat: Homo autem semper discat? Et Paulo post. Si ergo,
secundum hunc modum quem dicimus quedam quidem
quęstionum Deo commiserimus, & fidem nostram serua-
bimus: cum igitur videant Scholastici Doctores plerasque
ex ijs quęstionibus arbitrarijs extra fidẽ sitis, quę ab ipsis
tractantur, in neutram partem habere certum pondus as-
sertoritis, neque rationis per paruas sufficientias, conie-
cturas, congruentias, credulitates, connexionẽ doctrinarũ
secundum varias factiones, & scholas, suas statuunt con-
clusiones, & sapissimè nihil decernunt, sed dubitatiuè,
examinatiuè remissiue, recitatiuè proponunt quid in ijs
cõtrouersijs dici queat circa plurimas disputationes de vi-
sione, beatitudine, scientia, voluntate, providentia, præde-
stinatone, Trinitate, Angelis, peccatis, auxilijs, gratia,
fide, incarnatione, cum alterutra pars neque scripturis, ne-
que Concilijs, neque traditionibus, neque vnanimi San-
ctorum

arum Partum, aut Scholasticorum consensu, neque manifesta ratione, aut experimento subsistere queat, expediret valde antiquorum stylum æmulari, rem breuiter proponere, coniecturas, aut verisimiles credulitates in medium afferre, propriam opinionem examinatiue, aut vacillanter declarare; vel Deo ipsi iuxta consilium Irenei decisionem committere. Innumeræ quæstiones circa varias possibilitates, rerum non existentium; innumeræ etiam aliæ, circa facta libera, aut liberas voluntates Dei, quæ per scripturam, aut Ecclesiam non innescunt, innumeræ quoque aliæ circa res à sensibus, aut humano experimento non pendentes, Scholasticam Theologiam ijs annis replerunt, in quibus necesse est solis coniecturis, aut congruentijs, aut credulitatibus alicuius magni Doctoris, aut ratione connexionis aliorum principiorum, decernere, & opinari, vt nuper relatus Scotus admonebat. Qui verò respondentes, aut argumentantes, vel sic defendunt, vel sic oppugnant prædictas coniecturas, congruentias, aut credulitates, ac si essent demonstrationes Mathematicæ, magnam inferunt Theologiæ iniuriam, cum singulæ res ita sint tractandæ, & excutiendæ, vt earum natura permittit. Id simpliciter obseruauit Aristot. pro Philosophia morali, quæ nos in magna parte secundæ secundæ cõprehensam, morali Theologiã nominamus. Sæpe ibidem expendit Philosophus tractationis illius naturam solidiores probationes, & rigidiora examina non admittere, sed verisimiles tãtum probabilitates. Longũ esset ire per singulas quæstiones Philosophicas, Theologicas, & morales, in quibus assensus ad alterã partẽ solia coniectura, aut congruentia, aut credulitate innituntur. Quæcunque per varias opiniones scripsere copiose multi Doctores horum seculorum circa ordinẽ signorũ, & instantium in quibus decreta est incarnatio Verbi, à solis coniecturis, aut cõgruentijs, aut credulitatibus pendent, nec mirũ cũ sit quæstio facti liberi Dei, quoad illas circumstantias non reuelati. Quæcunq; plures Theologi tribuant humanitati Christi pro efficacia physica miraculorũ, Sacramentis pro influxu Physico gratiæ, igni infernali pro physica a diuinitate in spiritus, creaturis singulis pro instrumentali virtute physica creãdi, & alijs innumeris, quatenus suos

sensus

sensus probat. ex potentia obedientiali physica vniuersa rebus creatis annexa, siue adæquate identificetur cum illis, siue non, certum est non alio inniti fundamento, nisi allegatione quorundã verborum Augustini. Dicunt hunc Doctorem maximum, & sanctissimum primum fuisse assertorem potentie obedientialis, & eam inter fidei mysterijs re-sensere. Verum Augustini verba sunt obscurissima, & de illius sensu non liquet, & quæ in hoc genere allegantur, sunt ex libris de Genes. ad litterã, vbi nihil dicit assertiue, nec auctoritate præcipientis, sed formidine dubitatis, præterea obiter, & non ex professo de hac obedientiali potentia tractauit, sicut & plures Theologi. Infinita sunt huius generis in Theologia, & alijs artibus, & scientijs quorũ alibi longiorẽ Catalogũ producemus, vt notũ sit partibus in controuersijs assumendas esse regulas Irenei, & Scoti, nec pro rationibus, aut motiuis litigandum aliter, quàm pro verisimilibus fundamentis.

Probatũ idem intentum à simili scriptura sacra, in quibus sæpissimè Canonicis scriptores argumentis demerant verisimilibus, & probabilibus vtuntur, quæ iniquum esset more mathematico veluti demonstrationes examinare. Exempli gratia: suadet D. Petrus Apostolos non esse ebrios, cùm Spiritus-Sanctus die Pentecostes descendit, quia hora tertia nondum effluerat. Hæc ratio est verisimilis, & tantũ probabilis, non vincit potenter, quia si casus disputationi exactissimè subiiciatur, haud dubiũ quin ebrius esse possit Apostoli ante horã terciã labere mense Aprili, aut inchoare mense Maio, in quo ab aurora, vsque ad terciã quatuor, aut quinque horæ intercedunt: Plura huius generis possent adduci ex scripturis, ne quis in libris aliorum Doctorũ triumphales, & irrefragabiles rationes, vbiq; desideret, sed quæ rei natura patitur.

Similiter in Decretalibus, & iure Canonico, & Cõcilijs, non raro, vel tanquã rationes, vel tanquã præmissæ, proponuntur aliqua fundamenta ex discursu, aut scriptura sacra, aut historia, aut patribus, quæ tantũ verisimiliter, vel probabiliter persuadent, & non irrefragabiliter vincunt: imò interdũ sunt falsa, vt probat cõmuniter DD. cũ Valer. l. 8. Anal. fid. indubitatũ tamen est, neq; Põntifices, neq; generalia

ralia Concilia errare posse in conclusionibus, quas directè, aut primario intendunt definire. esset quidem in pluribus casibus labor supernacaneus non aliter, ac demonstratio- nes excutere, & examinare rationes singulas, aut testimo- nia scripturæ, aut historias Ecclesiasticas, quæ in decre- talibus, aut Concilijs producuntur tanquam præmissæ, aut rationes conclusionis definiendæ, ergo multo magis id ob- servandû venit in rationibus, & præmissis, quæ à Doctori- bus quantumvis magnis afferuntur ad varias doctrinas ap- probandas.

Pro dictorum illustratione varias clausulas Iesuitarum antiquos Scholasticos sectantium producimus, Azor par- te 2. edit. Rom. anno 1606. lib. 5. c. 4. pag. 328. 329. 330. postquam numeravit varios errores Pontificum non de- cernentium è Cathedra, subdit multa in corpore iuris ha- beri, quæ Pontifices non diffiniunt, sed in eis sententiam priuatam exponant: colligit errores decem, & eorum non nullos excusat. Luyfius Turrianus opusculo 1. Selectarum disp. 1. dub. 6. ait Pontifices, & Concilia in diuersis ma- terijs, vti posse rationibus probabilibus, sed ineffica- cibus, atque idem contingere in allegationibus scriptura- rum. Disputat. 2. dub. 1. ex Valentia, Salmerone, Molina, Sanccio, Lorino, Chrysestomo, probat rationes quibus vtuntur Scriptores sacri sæpe esse probabiles solùm, non euidentes. Per quindecim dubia sequentia eandem thesim varijs exëplis edisserit. Ibidem centur. 2. dub. 37. Concilia possunt adducere loca scripturæ ad probandû intentum in sensu non literali. Centuria 3. dub. 38. statuit posse esse inefficaces rationes aliquas Concilij ge- neralis. Dub. 39. nullam inquit meretur censuram asserere Sanctos interdum vti rationibus non efficacibus.

(?)

De examine doctrina damnabilis, & expurgabilis, in genere. Cap. V.

NVlla propositio falsitatem continet, quæ latè non dica- tur damnabilis, propter imperfectionem intellectus ne- gantis obiectum verum, & fundantis actum falsum. Verùm non agimus de hac specie, aut genere doctrinarum; sed in pri- mis de illis assertionibus, aut doctrinis, quæ expurgari, aut condemnari debent, propter censuram Theologicam ipsis annexam; quia aut directè fidem, vel Religionem destruunt, aut indirectè eam labefaciunt, aut infirmant, aut decolorant, aut infamant, aut sensim ad eam labefaciendam, infirmandam, decolorandam, vel infamandam disponunt. Secundò tracta- mus de illis doctrinis, aut assertis, quæ licèt nullam censuram Theologicam mereantur, nihilominus earum prohibitio, aut expurgatio Apostolicis Inquisitoribus commissa est. Hu- ius generis sunt clausulæ omnes, quæ famæ proximorum, & præsertim Ecclesiasticorum, & Principum detrahunt; & quæ bonis moribus sunt contrariæ; & quæ personas Ecclesiastico- rum lædunt, ac violant; & quæ in perniciem, aut præiudicium famæ, & existimationis aliorum iactantur, & quæ ob lasciuiam bonos mores corrumpere possunt: quas omnes clausulas iu- bet Clemens VIII. instructione sua Pontificia, anno 1595. edita, ex libris tam Catholicorum, quàm hæreticorum ex- pungi. Sunt igitur diuersæ propositiones damnabiles prop- ter censuram Theologicam, à propositionibus, quæ ex com- missione Pontificum expurgandæ sunt, licèt nullam Theo- logicam notam habeant annexam.

Expendere necesse est diuersos gradus propositionis dam- nabilis, aut expurgabilis, non semper essentia, aut specie dif- ferre, cum interdum solis accidentibus, aut circumstantijs no- tabiliter aggrauantibus separentur; interdum mutuo se inclu- dant. Omnis propositio hæretica est erronea; & omnis propo- sitio hæretica, & erronea est scandalosa, & piarum aurium offensiuæ. Neque decet more Philosophorum, pro legibus harû diuisionum mutuo digladiari, ac per subtiliores cõside- rationes expèdere, utrû qua ratione linea, superficies, & cor-

pus specie physica & metaphysica differunt; licet corpus sine superficie, & superficies sine linea considerari non valiant: sic hæresis, error, scandalum, & alia censurae specie sint diuersa, quanquam hæresis sine errore, & error sine scandalo non possint inueniri. Hoc genus disputationum circa diuisiones, & distinctiones in rebus moralibus sæpe est inutile, at in præsentia casu multò est inutilius; cum ad utramque partem variæ possint adduci coniecturæ, nec ex investigatione differentiarum, aut conuenientiæ specificæ ad præsentem tractationem vlla utilitas consequatur. In factamento, penitentiæ exprimere necesse est gradus illos propositionum, de quibus maxima lis est, an essentialiter, seu specificè secernantur: at pro nostro instituto certum est, omnes, & singulos gradus propositionum inferri producendos, è libris expungi debereque speciatim propositiones grauiorem censuram annexam habeant, quibus propterea maior sit iniurgeda pœna, tum ex dicendis in singulis, tum ex circumstantijs iudicandum est.

De propositionibus hæreticis, erroneis, sapientibus hæresim, suspectis, male sonantibus, scandalosis.

Caput VI.

VT propositio aliqua veluti hæretica condemnetur, necessarium est eam aduersari, & contrariari articulis fidei; vel Ecclesiæ definitionibus per Concilia generalia, & Decretales expressis, vel litteris sacris, vel traditionibus Apostolicis. Contrarietas debet esse talis, vt non sit opinio inter Doctores Catholicos de oppositione, aut contrarietate, vel contradictione propositionis, cum prædictis quatuor regulis fidei, vel aliqua illarum. Idecirco cum hæresis sit *error pertinax hominis Christiani, fidei Catholice ex parte contrarius*, iuxta communem Doctorum expositionem, cum Tolet. lib. 4. cap. 3. Azor 1. p. lib. 8. cap. 9. Sanceio lib. 2. Decalogi, cap. 7. necesse est, vt doctrina circa quam erratur, sit eius generis, vt singulariter res, vel auctori exhibeatur, cum quo articulo fidei, vel cum qua determinatione Conciliorum, & Pontificum, vel cum quo loco Scripturæ, vel cum qua tradi-

tionem Apostolicam, sine dubio, & opinione omnium Doctorum opponatur: nam generales censurae de hæresi, non productis regulis fidei, quibus singulariter opponatur, nec in iudicio, nec extra iudicium robustæ sunt. Ad hunc gradum renocari debent aliqua capita, quæ præscribit instructio Pontificia Clementis Octauæ, de correctione librorum; his verbis; *Quæcumque fato, aut fallacibus signis, aut ethnica fortuna humani arbitrij libertatem subiiciunt, obliuerentur: ea quoque aboleantur, quæ paganismum redolent.* Nam similes propositiones à Christianis prolatae, vel scriptæ iam non sunt dumtaxat paganae, aut gentiles, sed hæreticæ simul, aut hæresi proximæ, vel de hæresi suspectæ, aut hæresim sapientes, aut erroneæ, iuxta mensuram contrarietatis, cum dogmate fidei in singulis gradibus expendendam.

Propositio erronea, aut hæresi proximæ (quam Leo X. in Bulla contra Lutherum appellat, *veritati Catholica obuiantem*) minùs quid continet, quam hæretica; cum sit assertio falsa contra aliquam veritatem Catholicam ab Ecclesia nondum planè definitam; verùm ex definitis planè, & euidenter pendentem, & deductam. Sic Canus lib. 12. de locis cap. 11. Simancas tit. 54. institur. num. 9. Paramus lib. 3. §. de hæreticis, num. 105. Puente Hurtado disp. 81. de fide. Suar. tract. de fide, disp. 19. & ceteri Doctores ab his allegati. Vnde erronea doctrina est, quæ non manifestè aduersatur conclusioni Theologicæ euidenter illatæ ex vtraque præmissa de fide, aut ex altera de fide, altera euidenti naturaliter. Secundò illa etiam erronea doctrina dicitur, quæ tam euidenter opposita est, licet mediatè cum ijs, quæ sunt de fide; vt neganda sit ipsa fides à mediocriter docto, qui in illa defendenda perstiterit. Tercio eadem censura inuretur illi propositioni, cuius opposita ex vehementi, & communi opinione sapientium est de fide. Quarto idem iudicium fiet de doctrina, qua admissa per legitimam, & concludentem illationem cogitur illius auctor, aut defensor, ad negandum assertionem aliquam fidei, quam Deum reuelasse admittat. Ex quibus omnibus constat, erroneam propositionem solum importare errorem proximam hæresi, qui tamen non sit hæresis: atq;

aded esse inter has species differentiam, quam supponit Concilium Constantiense, sess. 15.

Propositio blasphema est clausula verbalis, aut scripta maledictionis, conuitij, & contumeliæ in Deum, vel in eas personas, quæ habent respectum vinculi, & vnionis ad Deum, vt Sancti, etiam si nihil falsum de illis affirmetur. Hanc de prionem expendunt Suar. tom. 1. de Religione, tractat. 3. & Sanctius lib. 2. summa, cap. 32. & inumeri ab his allegati. Duplex est species blasphemix; alia hæreticalis, continens hæresim contra Deum, vel errorem, aut falsitatem speculatiuam contra fidem iniuriosè, & contumeliosè prolata, per modum indicatiui; alia blasphemia est simplex, & non hæreticalis, quæ non continet falsitatem, quasi speculatiuam contra fidei veritatem; sed solum falsitatem, quasi practicam, ex modo loquendi blasphemantis ortam, quales sunt blasphemix prolatae per alios modos, qui non sunt indicatiui, vt optandi, imperandi, increpandi, & quæ sunt nominando contumeliosè, aut irrisoriè aliquid, quod in Deo, aut Sanctis nõ reperitur; vel si reperitur animus proferentis, & verba ipsa conuitium, aut iniuriam continent, vt latè expendunt Suarius, & Sanctius supra, & qui ab illis proferuntur. Hæc secunda species blasphemix est mixti fori, & datur locus præuentioni Iudici Ecclesiastico, aut seculari.

Vt propositio aliqua sapiens hæresim existimetur, necessarium est, vt prima verborum facie, & significatione sensum hæreticum offerat audientibus, & legentibus, siue piè intellecta sensum Catholicum habere queat; siue illum non capiat. Instructio Pontificia Clementis Octaui, anno 1595. hunc gradum saporis hæresis ita exprimit, vt non declarat, in quo situs sit. Existimo nostram daclarationem supponere quam tenet Paramus lib. 3. c. de hæresi, & eius speciebus, num. 106. ex Gersono, EKio, Albertino, Castro, & alijs. Simancas de Cath. inst. tit. 30. num. 24. ex multis Doctoribus; & tit. 54. num. 6. Suarez, Puente Hurtado, & alij supra relati. Verum si ex antecedentibus, & subsequenibus clausulis, aut dictis tollitur ille sapor, aut acerbitas hæresis per declarationem, & professionem doctrinæ Catholicæ, non potest vllam censuram mereri; nullus tam cautè loqui, aut scribere potest, vt singulas

las propositiones mutilatas, vel ab antecedentibus, & subsequentibus seiunctas, à prædictis saporibus liberare queat. Item propositio sapiens hæresim illa est, ex qua simul, & alia, quæ non possit rationabiliter negari, hæresim infertur, vt Simancas, & Paramo supra ex Corduba docuerunt. Verum hæc illatio debet esse manifesta, & euidentis, ita vt per nullas subtiles considerationes, nec probabiles rationes, aut coniecturas, posito antecedenti negari possit consequens: & tandem concessio antecedenti, & consequenti manifestè, & euidenter inferatur alia propositio hæretica. Itaque iuxta hunc sensum non potest conuinci reus, aut Doctor, de propositione sapiente hæresim, si non formetur syllogismus, in quo admittat maiorem propositionem, & rationabiliter, aut probabiliter, aut verisimiliter negare non possit minorem, aut è contra; vnde cui lenter inferatur consequens, ex cuius concessione manifestè colligatur propositio hæretica.

Propositio suspecta de hæresi illa est, quæ cum duplicem habeat sensum, vnum Catholicum, & alterum hæreticum, ratione circumstantiarum personæ, temporis, vel loci, suspicio generatur, quod à proferente, vel scribente in sensu hæretico fuerit prolata, aut scripta. Instructio Pontificia Clementis Octaui his verbis hunc gradum expressit; *Verba dubia, & ambigua, quæ legentium animos à recto, Catholicoque sensu ad nefarias opiniones adducere possunt.* Eiusdem gradus meminit Pius IV. in litteris, quarum initium; *Dominici gregis.* Si coniectura, quæ generat hanc suspensionem, raro, vel casu concludit dicentem, aut scribentem esse hæreticum, propositio erit leuiter suspecta. Si coniectura suspensionem inducens concludit frequenter, & vt in plurimum, talia dicentem, vel scribentem esse hæreticum, propositio erit suspecta de hæresi vehementer; vt probatur ex ratione, c. accusatus, extrau. de hæreticis, lib. 6. §. ille verò. Si coniectura suspensionem generans concludit efficaciter, & fere semper, talia dicentem, vel scribentem esse hæreticum, propositio erit violenter suspecta de hæresi; vt constat ex ratione, quæ habetur cap. Filij, & cap. accusatus, extrau. de hæreticis, lib. 6. Quod si propositio aliqua duos habet litterales sensus proprios, & communes, quorum alter Catholicus sit, aliter hæreticus, non est suspecta.

aut hæresim redolens, sed æquiuoca: sic accidit in vocibus simplicibus, vt *frons* æquiuoca vox sit ad frontem, & frontē: in hoc casu non licet prædictam æquiuocam propositionem absolutè condemnare, si auctor est Catholicus.

Propositio malè sonans, & piarum aurium offensiuæ specialiter dicta, de qua Pontificia instructio Clementis VIII. vbi supra, illa est, quæ cum hæretica non sit, neque erronea, neque sapiens hæresim, nec suspecta de hæresi; aliquid tamen absurdum asserit, quod statim vt auditur, religiosas, doctas, & piæ aures meritò offendit, quin possit afferri grauis auctoritas Patrum, aut Doctorum, similem propositionem adstruēs, qua illata offensus euitetur. Sic Cano de locis, lib. 12. cap. 11. Simacas tit. 54. nu. 10. Et ex Turrecem. Albertino, Castro, & alijs Paramus lib. 3. §. de hæresi, num. 107. Nulla est regula ad inferendam hanc censuram, præter aures religiosas, doctas, graues, & piæ: neque potest quisquam ab ea se liberare, nisi per ostensionem earundem propositionum in grauissimis Scriptoribus Catholicis. Cum hic gradus ex parte comprehendat censuram scandali, & offensionis, necesse est, vt plura, quæ de propositione scandalosa dicuntur, conueniant asseritionibus malè sonantibus, aut piarum aurium offensiuis; & quæ de ijs dicuntur, etiam scandalosis applicentur. In uicium oportet expendere, plura esse, quæ lingua vulgari sunt scandalosa, malè sonantia, & piarum aurium offensiuæ, quantum verissima. Sacra Biblia verbo ad verbum ex originarijs fontibus traducta; controversiæ de mysterijs fidei, tractatus de prædestinatione, & reprobatione, & alia plura grauissima incommoda, & noxam reipublicæ Christianæ inferunt: quæ tamen latino sermone dicta, aut scripta, aures piæ, id est, minime maleuolæ, aduersas, & captiosas, sed satis superque instructas, & ad Christianam lenitatem propensas minime offendunt: quod doctè expendit Abul. 1. p. defensorij, in fine, vbi ait: Si vera, aut probabilia scribuntur latinè, non esse verum scandalum litteratorum, cum potiùs naturaliter gaudeant de veritate explanata; si ignorantès sunt, scandalizari non possunt, cum non lingua vulgari quidquam proponatur. Quod scandalo Pharisæico quisquam conturbetur, curandum non est. Tãdem malè sonantes propositiones dicuntur, in quibus sensus

sensus est legitimus; voces dumtaxat offensionem generant, quia vel ex ignorantia significationis, vel ex incommoda applicatione, vel ex alieno vsu nimis distortus est sermo.

Propositio scandalosa (quam etiam expurgari iubet instructio Pontificia Clementis VIII. vbi supra) est illa quæ siue vera, siue falsa sit, pusillis, præsertim pijs præbet occasionem ruendi in aliquem errorem, vel peccatum specians ad iudicium Inquisitionis. Huius gradus meminere Concilium Constantiense sess. 8. damnans articulos nonnullos scandalosos Vviclephi, & sess. 15. condēnans alios Ioannis Hussi & Pius V. & Gregorius XIII. in Bulla contra Baium. Idcirco Paulus III. constit. 30. tom. 1. Bullarij, pag. 659. committit Inquisitoribus, vt procedant contra prædicantes propositiones scandalosas; & Alexander IV. constitut. 8. librum prohibet de periculis nouissimorum temporum, quod *multa scandalosa* contineat; certè in prædicto sensu gradum scandalolum usurpant. Verba Alexandri IV. coercent plures species scandali ijs clausulis, in vnum collectis: primò detractio nes in ea clausula; *Surgentes aduersus fratres detraxerunt, & contra dilectos Matris Ecclesie filios scandalum posuere.* Deinde turbationes in illa. *Quodque etiam idem libellus magni scandali seminarium, & multe turbationis materia existebat, inducebat etiam dispendium animarum.* Tertiò, quæ sunt causæ iurgiorum, contentionum, dissensionum, sub eadē voce ibidem exprimuntur. Sic etiam hunc gradum Canus lib. 12. cap. 11. Simancas tit. 54. num. 13. Paramus lib. 3. §. de hæresi, num. 110. & Puente Hurtado supra declararunt. Nonnullæ tractationes vulgari lingua sunt scandalosæ, sicut dictum est de malè sonantibus, & piarum aurium offensiuis, quæ latino sermone positæ nullam censuram merentur. Idem Pius V. constitut. 114. tom. 2. Bullarij, pag. 322. & Paulus V. constitut. 9. pag. 68. in appendice, pro suo tempore interdixerant, ne quisquam libros scriberet vulgari idiomate, continentes quæstiones de Conceptione B. Virginis. Similiter regula 4. expurgatorij prohibet sacram Bibliam (quæ nihil est verius) si lingua vulgari fuerit donata. Concilium Lateranense, sub Leone X. sess. 11. detractioes Prædicatorum in concionibus aduersus Prælatos, & Episcopos, nominat scandalosas:

& licet aliquando censuram Theologicam non mereantur hæ, aut aliæ scandalosæ propositiones, expunguntur, iuxta instructionem Clementis VIII. A Constantino Magno similes detractiones, & scriptiones scandalosæ nominatæ sunt lib. 2. Concilij Niceni, per Antonium Pisanum, cap. de præstantioribus Episcopis à Rege susceptis; vbi dicitur, prædictum Imperatorem incedio tradidisse omnia scripta aduersus Episcopos, & Sacerdotes, his verbis; *Oportere Sacerdotum præuaticationes vulgaribus esse ignotas, ne inde scandali occasione accepta, postea ipsi absque metu delinquant.* Sub hoc gradu collocari possunt illæ propositiones, aut doctrinæ scriptæ, aut prolatae, quæ his verbis notantur ab Alexandro IV. *Quodque idem libellus inducebat dispedium animarum, cum retraheret à deuotione solita, & consueta elemosynarum largitione, ac à conuersione, & Religionis ingressu fideles.* Idcirco tractatus illi, qui docent, eo minus fidendum esse hæreticis & Iudæis ad Christum conuersis, quo maius specimen pietatis, elemosynæ, & susceptionis Sacramentorum dederint, vt scandalosi prohibentur; quoniam auertunt hæreticos, & Iudæos ab ingressu Ecclesiæ, & eos, qui ex ipsis Catholice Romanæ fidei se subiecerunt, separant ab exercitio bonorum operum.

De propositionibus seditiosis, schismaticis, iniuriosis, maledicis, & contumeliosis. Cap. VII.

Propositio seditiosa est, quæ circa res fidei, vel doctrinarum, ad bonos mores pertinentem, generat seditionem, aut tumultum. Ita Simancas de Catholicis institutionibus, tit. 54 num. 15. Paramo vbi supra. Propositiones illæ, quæ seditionem causant in rebus fidem non tangentibus, ratione censuræ Theologicæ, ad iudicium Inquisitionis non spectant, nisi quando lege aliqua Apostolica sancto Officio committuntur: sic olim Sixtus IV. promulgauit litteras, super non excudendis libris de Religionum quarundam origine, & antiquitate, ex quibus Regularium contentiones prodibant: atque huius rei cognitionem dicitur commendatam fuisse à Sede

Sede Apostolica Inquisitoribus. Similiter Paulus III. anno 1542. in Bulla, quæ incipit; *Apostolici culminis*, sancto Officio commendat, vt seuerè plectat Concionatores & sacro pulpito satyricas, mordaces, & seditiosas propositiones, cuiuscumque generis sint, effundentes. Ideo proximis annis summa Inquisitio Hispana grauissimo edicto cõpescuit Magistros, & prædicatores, & quoscumque alios in concionibus, lectionibus, vel chartis scriptis, lac erantes uomen, & denigrantes famam Ecclesiasticorum, aut Religiosorum, etiam si vix solùm personam læderent, si ex eius damno refunderet in reliquum Ordinem detrimentum. Hoc genus hominum seditiosorum carceribus addici vult, exilijs, & priuatione munerum, magisteriorum, lectionum, & concionum multari. Clemens VIII. in instructione edita anno 1595. e libris expurgari iubet ab Inquisitoribus, quascumque propositiones seditiosas, licet censuram Theologicam non mereantur, vt ex inferiùs dicendis constabit: idcirco meritò expunguntur, quæ in libris quorundam Lusitanorum, ex zelo, non secundum scientiam, imprimuntur aduersus Christianos recens conuersos à Iudaismo, vel ab eisdem prognatos, aut nepotes & posteros illorum: ex illis enim odia, liuores, rãcores, lites, iurgia, seditiones, dissensiones generantur: quæ omnia Alexander IV. constitutione 8. cum videret in libro de periculis nouissimorum temporum contineri, vt illum prohibeat, ijs verbis præfatur; *Interferit odia, rancores ingerit, liuores accendit, mouet lites, iurgia suscitatur, contentiones irritat, promit seditiones, dissensiones procurat.* Certè prædicti homines ex illis tractatibus conturbantur, & efferantur, & tumultuantur, & in factiones, & seditiones partiuantur, cum graui noxa Christianæ Religionis, dum experiuntur se, quantum catholice procedant, vt vilissimos apostatas in firmari. Comprehenduntur similes tractatus in verbis Clementis Octauij publicantis instructionem de correctione librorum, cum dicitur; *Quæ bonis moribus, & Christiane disciplina sunt contraria, expungantur.* Item illa deleri mandat, quæ sunt in præiudicium famæ, & existimationis aliorum: nihil autem magis perniciosum, quam quod Christianos infamat,

irca Religionis cultum, consequenter à fortiori expungendi, aut prohibendi sunt libri, & tractatus, qui quovis fideles de hæresi, aut errore infamare curant.

Propositio schismatica (cuius etiam meminit instructio Pontificia Clementis VIII) est illa, quæ divisionem Ecclesiæ inducit, & separationem fidelium à suo capite, cum quo communicare tenentur. Hæc rebellis, & spontanea seiunctio à suo capite, & consequenter ab eis, qui obedienter subsunt illi, est materia propositionis schismaticæ inferentis graue periculum & detrimentum fidei per apertam inobedienciam; etiam si non sit mentis error. Ita Simancas de instit. tit. 54. num. 14. Paramo lib. 3. §. de hæresi, num. 111. & communiter Theologi, & iuris Professores. Quando inobediencia, & rebellio coniungitur cum falsa fidei voluntatis Ecclesiæ determinationibus fidem habere hominem constituit hæreticū confirmatum, & verum sed de hoc schismate non loquimur.

Propositio iniuriosa, maledica, & contumeliosa, quæ ad tribunal Inquisitionis pertinet, illa est, quæ alicui fidelium statui, aut muneris ab Ecclesia approbato, vel dignitati, aut illustri personæ Ecclesiasticæ ita detrahit, & iniuriam facit, ut Christiana Religio impeti, & fides aliquo modo vulnerari videatur: periculum enim est, ut ex iniurioso contemptu Religiosorum, Sacerdotum, Episcoporum, Cardinalium, & Pontificum fides, & sacramenta, & religio Christiana denigrentur. Vix potest per scripta, aut verba obscurari, & lædi plurimū Ecclesiasticorum, maximè Pontificum, Episcoporum, & Monachorum nomen, quin bonum commune, & religio irrisioni pateant. Idèd in octava Synodo prohibentur tractatus contra sanctum Ignatium Patriarcham editi; & catalogi expurgatorij, propter similem maledicentiam, libros aut expungunt, aut prohibent.

A tempore Clementis VIII. habent iurisdictionem ampliorē Inquisitores; nam ad eos pertinet expungere, & prohibere quicumque propositionem iniuriosam, maledicam, & contumeliosam, & alieni honoris detractiuam, etiam si nulla censura Theologica mereatur, adhuc quando contra unam solū personam, maximè Ecclesiasticam, hoc genus iniuriæ, maledictiōnis, contumeliæ, aut detractiōnis exercetur,

tur. §. 2. de correctione librorum instructionis Pontificiæ editæ anno 1595. cum indice Concilij Tridentini, ijs velt ea lex proponitur: *Quæ fama proximorum, & præsertim Ecclesiasticorum, & Principum detrahunt, bonisque moribus Christianæ disciplinæ sunt contraria, expungantur.* Et paulopost; *Facetiæ etiam, aut dictæria in perniciem, aut præiudicium famæ, & existimationis aliorum iactata repudientur.* Supposita hac iurisdictione Inquisitoribus collata, possunt; & si partes læsæ postulent, debent expungere, aut prohibere quodcumque opusculum, tractatum, aut librum, in quo alienæ famæ detraharur: licet sit pura, & mera detractio, & nulla Theologica censura debita videatur.

In hac re valde est attendenda differentia inter eos, qui aggrediuntur alios chartis, & libellis infamantibus, & eorum qui cum moderamine inculpate tutelæ, per alias chartas, aut libros, seipos, suaque gesta, aut facta ab eorum calūmnijs defendunt. Nam ijs, qui iustè se tuentur, plura licent; iuxta exemplum sanctorum Patrum, & doctorum Scholasticorum. S. Gregorius Nazianzenus, in carminibus de vita sua. Maximum Ægyptium Monachum, appellat, *malum rabidum, canem cynicum, viarum seruulum, Ægyptium spectrum hypocritam effæminatam, Gomorrheum, Sodomitam, inuidum;* & alia probrosum nomina obiecit, ut illius fidem alienaret, circa illa, quæ contra Gregorium euulgarat. Orat. 28. iuxta editionem anni 1612. Antuerpiæ, describit tempestatem à Maximo excitatam, ijs verbis; *Ex amicis, & proximis alij hæc obscure aduersus me appropinquauerunt, & steterunt alij, & quidem ij, qui humanissimè mecum egerunt, de longè steterunt, & in nocte hac omnes scandalum passi sunt.* In orat. de Episcopis, de illis tractans, qui grauitimè eum infamarant, ait; *Quorum alij nepotes fuerant eorum, qui tributorum serba fuerant; nec aliud animo uoluebant, quàm falsas, & subdolas rationum deprauationes, alij ab aratris venerant adusti à Sole, alij à ligone, vel bidente totum diem non quiescentes: nonnulli etiam opificiorum, quæ ultra ignem operas suas perficere nequeunt, gnarè, ne fuliginem quidem carnis integrè abluerant. An non hæc improborum sunt, & nequam Episcoporum? Diuus Hieronymus cum se de Originis erroribus*

cerneret infamatum libellis Ruffini, in apologia contra ipsum euulgar; in cuius libro 2. probat Ruffinum esse lasciuum, idiotam, Grammaticæ, & Logicæ ignarum, inuidum, fribundum, atque innumera huius generis addidit. Commendat hoc genus defensionis ijs verbis. *Fator, illic ad obiecta respondi, & me non esse hereticum totis viribus probare conatus sum, misique hos meos apologia libros ad eos, quos tu vulneraueras, ut venena tua nostra sequeretur antidotus.* Ex Basilio, Chrysolomo, Gelasio Papa, & alijs sanctissimis Patribus adduci plura possent documenta similia. Scholastici Doctores simili exemplo seipos, aut suos ordines, & professiones ab infamatoribus defenderunt. Sanctus Thomas opusc. 19. impugnatores Ordinis Prædicatorum grauissimè, & iustissimè percellit, licet essent Doctores famosissimi Academia Parisiensis. In prologo eos appellat malignos, inuidos, peruersos, similes Philisteis. Capitibus viginti & sex opusculi prædicti alia quoque similibus coloris palmæ addidit: ac tandem in epilogo eos veluti detractores, & nequissimos, & cæcos, & duces cæcorum, diuino iudicio reseruat. Similia scripsit S. Bonauentura, in apologetico contra Magistrum Guillelmum, & in alio aduersus eos, qui Ordini Fratrum Minorum aduersantur. Scholasticè hanc formam defensionis tuetur S. Thomas 2. 2. quæst. 72. artic. 2. ijs verbis. *Quandoque oportet, ut contumeliam illatam repellamus, maximè propter duo: primò quidem, propter bonum eius, qui contumeliam inferi, ut videlicet eius audacia reprimatur, & de cætero talia non attentet, secundùm illud Proverbiorum; Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens videatur: alio modo, propter bonum multorum, quorum profectus impeditur, propter contumelias nobis illatas.* Opusc. 19, probat sanctus Doctor, teneri in conscientia eos, qui possunt maledicentibus resistere. Allegat ad confirmationem cap. 16. prædicti opusculi 23. qu. 3. cap. *Qui potest, vbi sic dicitur. Qui potest obuiare, & perturbare peruersos, & non facit, nihil aliud facere est, quàm fauere impietati eorum.* Addit sanctus Doctor; *Ex quo patet, quod non solum licet malis resistere, & eos perturbare, sed etiam hoc sine peccato dimitti non potest.* Probat ex illis verbis Psalmi; *Persequar inimicos*

meos, donec deficiam: & ex alijs, detrahentem secretò proximo suo, hunc persequabar. Cap. 14. allegat ad persuadendè eandem veritatè, illustriissima verba sanctorum Gregorij, & Augustini. Hic modus tuendi proprium honorem, & subueniendi calumniantium necessitati, honestus est, propter eam rationem, quam ex alijs Theologis produxit Pilecius tract. 40. in octauum præceptum, c. 3. ijs verbis. *Verè hic vindicta non est, cum hæc suspemat iniuriam iam transisse. & non manere amplius: at calumnia semper manet, & lædit calumniatum, quando creditur calumniator.* Valde est dixerim, & di, simile vulnus corporis, & famæ. Nā vulnus corporis transit; & aggressor iam non percutit, nec potest fructum emendare, at vulnus famæ per calumniam, detractionem, maledicentiam, iniuriam verbo, aut scripto illatam, perseverat in fieri, continuatur, & serpit quādiu calumniator, maledicus, aut detractor non corrigit suum dictum, id est, non retrahat publicè quæ palam iniuste euulgauit. Propterea donec obligationi satisfaciat infamator cum publica retractione, est in statu peccati mortalis, in fieri causans detrimentum iniustū: atque ideo eius fama cum moderamine inculpatæ tutelæ potest licitè vulnerari ab eo, cuius honor læsus est iniuste; tum ut recuperet nominis sui nitorem, tum ut respiciat aduersarius à statu peccati. Longè alius casus est, cum quis corporaliter vulneratus fuit: nam percussor nihil potest efficere ad retrahendum scelus, in quod iam non influit, illud continuado: & transijt malitia, & inflictio damni, quod reparare non valet.

Ex dictis fluunt regulæ, quibus discerni debet quæ verba aspera debeant expurgari. Primò illa, quæ detrahunt iniuriosè, maledicè, & contumeliosè aduersus quamlibet personam Ecclesiasticam, aut secularem. Secundò illa, quæ faciè, & auferiò perniciose sunt existimationi alienæ. Tertiò non solum nominandæ detractiones, maledicentiæ, aut iniuriæ verba aspera, quæ cum moderamine inculpatæ tutelæ in apologijs & defensionibus legitimis producuntur, exemplo SS. Patrum & Scholasticorum. Quartò, si excedatur supra moderamen inculpatæ tutelæ, excessus verborum expurgandus est, cum eo subeat vicem iustæ defensionis, aut recuperationis honoris, sed induat malitiam detractionis, iniuriæ, & contumeliæ.

Quintò, etiam si illi, contra quos scribitur, verè sint peccatores in Deum, & in seipfos, ac publicè delinquant, sine læsione honoris cuiusquam, non possunt per scripta infamari: delationibus, aut accusationibus deferantur, & prouocentur ad legitimos Iudices, & Magistratus. Propterea iustissimè prohibentur tractatus aduersus nonnullos Catholicos, qui cum Romanam fidem profiteantur, in regionibus Septentrionalibus traducuntur, aut infamantur de simulata religione. Strenuè id etiam præstitit suprema Inquisitio Lusitana, eos prohibens libros, qui iniuriosi, & maledici sunt contra recens conuersos à Iudaismo, aut eos, qui ab antiquis conuersis originè duxerunt: quanquam ij simul continent gradum seditionis, & scandali, & sunt contra incrementa Ecclesie, arcendo ab illius ingressu pusillos, aut contristando eos, qui Christianam religionem professi fuere: vt ex superius dictis constat, & ex sequentibus innotescet. Sextò, doctrina relata ex Fillucio, & à Patribus, & Theologis approbata, obligat indices similibus propositionum contumelias, iniurias, & detractiones continentium, vt quamprimum possint, eas prohibeant, & expungant, cum peccatum sit in fieri, & continetur, & influat, iuxta verba diui Thomæ, Gregorii, & Augustini, de quibus nuper dicebamus.

Acerbe, & infamatoria clausula Historicorum, præsertim in Principes, quando expurganda, & quando permittenda. Cap. VIIII.

PLura non imputantur culpæ Historiographis, etiam si ex illis infamia consequatur, quæ cæteri non sine magna culpa diuulgarent. Idcirco Molina tom 6. tract. 4. disp. 24 n. 9. sic ait: *Pro bono communi, quod ex historiis resultat, licitum est Historiographis scribere, quod ad infamiam aliquorum, de quibus scribunt, posterorumque ipsorum spectat, quod non alioquin illis liceret.* Idcirco sine expurgatione tolerari possunt, quæcumque sine culpa ab Historicis scribuntur: nam & id cõnuai Republicæ utilitati expedit, vt his verbis suader prædictus Auctor, disp. 28. *Tum vt notitia rerum gestarum*

histe

historijs habeatur: tum etiam vt homines spe fame comparanda, quæ historiis æternitati mandetur, timoreque infamie incurrenda, cuius similiter historiis perpetua sit memoria, alliciantur ad res præclaras gerendas, ad turpiaque, atque inde eora magis fugienda, ac vitanda. Praxis scilicet eorum hanc firmat veritatem. Concilium Romanum anno 897. sub Ioanne VIII. & aliud anno 909. sub Romano Papa; & aliud anno 1047. sub Clemente II. Synodus Constantiensis grauia crimina refert magni cuiusdam Principis Ecclesiastici, eaque stabili monumento litterarum committit. Speculum historicale Vincentij, Summa historialis S. Antonini, Annales Baronij, Historia Põrificales, Carolus Sigonius de regno Italia, & innumera huius generis ab Ecclesia recepta volumina, & scripta Molinæ conclusionem suo exemplo, & tolerantia approbant. Si minus ad factorum normam historiarum adaptantur, sæpe sine vlla expurgatione permittuntur, præfixa obseruatione initio operis, quæ apocryphæ, aut fabulosæ declarantur. Sic Romani Synodus sub Gelasio, historiam Natalis Deiparæ, sub nomine Hieronymi; & historiam trãsitus Deiparæ, sub nomine sancti Melithonis; & librum visionum Hermæ, sub nomine Pastoris; & historiam Ecclesiasticam Eusebii, sine prohibitione, aut expurgatione tolerat, addita solum notatione, quæ prædictæ historiarum apocryphæ, seu non authenticæ dicantur. Et licet id non expressè iussu Concilii faciendum, aut scribendum intimeretur, saltem ita sæpe obseruant catholici expurgatorij Hispaniæ in similibus euentibus. Sic index anni 1612. & anni 1632. iubet initio paraphrasis Chaldaicæ, eam inscribi fabulosam, & Rabbinicam esse, nihil in speciali delens, aut expurgans. Pro iusta censura historiis inferenda, hæc obseruationes adhibendæ sunt.

Prima, si historiarum infamauerint illos, quorum æterna damnatio indubitata est, de occultis criminibus, tunc admittenda est illa doctrina Molinæ supra disputat. 28. his verbis: *Obligatio est restituendi damnum in fama defuncti iniuste datum, nisi constaret eum esse in inferno: tunc enim tanquam hosti Dei, & nostrum omnium, qui proximus noster iam non est, obligatio non esset quidquam illi restituendi.* Quam doctrinam etiam defenderat tract. 3. disput. 83. Verum prædicta limitanda

mitanda sunt ad eos casus, in quibus constat, nullum viventibus damnum, aut scandalum ex ea infamacione obvenire: nam cum Gentiles, & hæretici ante mortem sint proximi, quanquam non sint fratres, capaces sunt in præmissis recipiendi iniuriam, quæ compensationem exigit.

Secunda Quoties historiographi culpabiliter aliquem, vel aliquos infamant in re gravis momenti, expurgari, aut prohiberi debent: nam eorum peccatum, & damna ex eo consequuta semper vigent in publicis scriptis, iuxta doctrinam Adriani quodlib. 11. q. 1. Soti 5. de iustitia, q. 10. art. 2. & de regendo secreto membro, r. q. 2. in fine.

Tertia. Generales, seu uniuersales detractiones in historijs positæ aduersus nationes, aut prouincias, aut status non nullos, vt plurimum nec offendunt, nec lædunt determinatas personas, aut familias: propterea nõ expunguntur, si non inde contempus Ecclesiæ, aut Ecclesiasticorum contingat. Ideo permittuntur Saluianus Massiliensis in libris de providentijs; etiam si Episcopos, Sacerdotes, & Principes sui tēporis perstringat. Similiter Petrus Damianus in epistolis, præsertim lib. 1. epist. 2. & 3. & lib. 2. epist. 1. & 18. Simon Calsiz in declamatione aduersus civitatem Florentinam. Sic Bellarmin. in chronolog. de Pontificib. Rom. qui fuerunt anno 1030. & proxime seqq. hæc ait. *His temporibus, quibus Pontifices Rom. à pietate veterum degenerarunt. Principes seculi sanctitate florebant. talis fuit Imperator Henricus cum uxore Cunegunda, Romanus Imperator Græcus, &c.* Ideo non expurgator Tritemus in plurimis, quæ scripsit de maiori feruore, & zelo cuiusdam sacri cœtus, qui lapsu temporū defecerat à primitiua virtute. Neque Doctores, qui fideles superstites oburgant, quasi à primæ Ecclesiæ sanctitate degenerates. Gregorius in libro contra mysteriū iniquitatis, vbi exponit graua scelera, quæ magnis quibusdam Principibus Ecclesiæ obijciuntur ab hæreticis: responder, aut negando factū, aut si illud non possit denegari, addit, Iudā quoq; fuisse Apostolū.

Quarta. Licet plura in historijs, circa delicta antiquorum etiam principum Ecclesiæ, vel secularis dominationis, si neminem eorum infamia tangat: nam tales infamaciones scriptæ, nec contagiosæ sunt ad imitationem, sed ad

exemplar, neque offensiuæ, seditiosæ, & scandalosæ, quia ipsa diuturnitate vires amiserunt: Bellarminus lib. de Laicis, cap. 20. de erroribus Poetarum, & Philosophorum, & antiquorum Parrum ait, esse mortuos, & extinctos ne detrimentum afferant. simile quid accidit prædictis historico rum infamacionibus. Verum si Principes, aut insignes viri, vel alij inferioris notæ habeant coniunctos affines, aut consanguineos, quos historicorum infamatio grauius lædat, aut vulneret, aut scandalizet, sub pœna grauioris peccati tenentur eas non vulgare: quod eas communibus principijs Theologorum, & Iurisprudentium innotescit.

Quinta. Qui contra proprios Principes historias euulgat, etiam veras, potest contra pietatem delinquere: sunt enim Principes extraordinarij Patres Reipublicæ, vt in hoc tractatu exponitur ex Sancto Gregorio, Simacho, & alijs. Consequenter similes scriptæ detractiones, & seditionem, & contemptum, & inobedientiam generant. Qui contra alienos Principes historias euulgat, non ita contra pietatem delinquit, nec damna infert, quod illi non sint extraordinarij Patres regni, in quo Historicus commoratur: nec ex dictis extraneorum, subditi eorum Principum commoueri soleant.

Sexta. Plura licet in scriptis, aut impressis literis iudicialibus, quæ si in libros vanales transferrentur, prohiberi, aut expurgari deberent: nam grauiora crimina testium, & reorum in informationibus excusis pro imbuen do animo iudicum producuntur, quæ si in publica, & vernalia volumina inducerentur, tolerari non deberent: nam generatim illud obseruare necesse est, vt quæcumque ex necessitate, aut sine culpa dicuntur in historijs, aut scriptis aduersus aliorum famam, ea permittantur; non vero quæ à peccato excusari nequeunt.

Septima. Plures sunt historiae, quæ si ad vnum iustum, & rectum finem colligantur, euulgari possunt, licet inde antiquorum memoria diffametur. Verum si ad deprimendos, & dehonorandos viuos imprimantur, ea expurgari, aut prohiberi debent. Congerat quis exempla omnium ethnicorum, vel hæreticorum, vel iudæorum, qui post con-

uersionem ad Catholicam fidem, ab ea defecerunt, vt probet nulli Neophito, aut Neophitorum filio credendum esse: hic argumentum operis dirigit ad contristandum, & de-honorandum fratres viuentes. Propterea huiusmodi libri iuste prohibentur.

*De propositionibus impijs contra Principes seculares,
& personas Ecclesiasticas plures, aut pauciores, & de
propositionibus illis scrijs Iurisdictionis Ec-
clesiasticae. Cap. IX.*

Instructio Pontificia Clementis Octaui, de correctione librorum §. 2. iubet, vt aboleantur propositiones: *Quae famae proximorum, & praesertim Ecclesiasticorum, & Principum detrahunt, & Paulo post: Explodantur exempla, quae Ecclesiasticos ritus, Religiosorum ordines, statum, dignitatem ac personas ledunt, & violant.* Hae leges tuentur omnes, & singulos Principes Catholicos seculares, omnes & singulas personas Ecclesiasticas, & Religiosas, omnes ritus, omnes Ordines, Status, & Dignitates Ecclesiae: & quamquam Pontifex generaliter expungi iusserat omnes clausulas alienae famae denigratiuas, etiam si viri seculares per detractiones, & iniurias infamarentur, vt constat ex praecedenti capite, nihilominus in proximè relatis clausulis singulariter curat de bono nomine Principum, & Ecclesiasticorum, quod aduersus illos scripta, aut euulgata: specialiter sint impia, vtpote iactata aduersus Patres extraordinarios Ecclesiae, vel spirituales parentes animarum.

Principes seculares sunt extraordinarij patres tam secularium, quam Ecclesiasticorum, qui in ipsorum regnis commorantur: Hae doctrina a Martino V. probata fuit simul cum libris doctrinalibus Thomae Valdesis, in quorum vestibulo apponuntur litterae Apostolicae commendantes praedicta volumina, praemisso grauissimo examine Cardinalium, & Theologorum: lib. 2. doctrinalis fidei cap. 8. sic ait: *Vbi ista duo concurrunt in communitate Ecclesiae scilicet extre-*

extrema, & non ulterius differenda necessitas, & ordinarij Pastoris, aut praesidis ad succurrendum desperata facultas, querendum est extraordinarius pater priusquam Christi Domini fabrica dissoluatur. Principibus secularibus, vt extraordinarijs Patribus obediunt Ecclesiastici, velut filij in singulis, quae Ecclesiam non dedecent, & quae sacris Canonibus interdicta non sunt: non aliter ac Presbiteri, & Episcopi naturalibus parentibus, qui eos secundum carnem genuerunt. Irreuocabile, & inflexibile est quantum Decalogi praecipuum de honorandis parentibus, & mandatis aequis illorum, aut non iniustis executioni mandandis: Haec debita obedientia iudicialis, aut iurisdictionalis non est, sed filialis, naturalis, vel moralis: eam debitam esse principibus statuit S. Gregorius lib. 2. indict. 11. epist. 61. ijs verbis: *Vtrobique ego, quae debui exsolui; qui & Imperatori obedientiam praebui, & pro Deo, quod sensi minimè tacui.* Cum igitur debere se obedientiam Imperatori scripsit, iuxta superiorem doctrinam exponendus est, de Ecclesiasticis qui morantur in regnis Principum, non de Romano Pontifice, qui nullatenus subditus est Regum, aut Imperatorum, nec eorum vassillus. Lib. 2. epist. 24. *Principalem obedientiam,* nominat eam, quae ab Ecclesiasticis Principi est exhibenda. Pelagius Papa epist. 10. Imperatorem alloquens ait: *Legibus tuis ipsi quoque pareant Religionis antistites.* Vbi supponit filialem, naturalem, & moralem obedientiam, non iudicalem, aut iurisdictionalem. Similiter scripsit Simachus Papa in Apologetico ad Imperatorem: *Defer Deo in nobis, & nos deferemus in te.* Ac si dicat, da nobis obedientiam iudicalem, & iurisdictionalem, & nos praestabimus tibi obedientiam extraiudicalem, id est moralem parentibus naturalibus debitam: ex urbanitate proprio nomine Pontifex loquitur, quasi obedientiam deberet, vt obseruantiam ab inferioribus Ecclesiasticis debitam erga Imperatorem declararet. Semper ab omni debito obedientiae, aut subiectionis diuino iure eximitur Romanus Pontifex, & ad urbanitatem, & humilitatem pertinet quidquid aliter sonat in eorum litteris. Haec est communior intelligentia verborum Pauli ad Roman. 13.

Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam. Hoc est quia semper conscientia dicat parentibus naturalibus, aut extraordinarijs eorum vices tenentibus obediendum esse. Idcirco quæcunque scribuntur, & euulgantur contra Principes seculares Catholicos, sunt impia, id est contra pietatem parentibus impendendam ex quarto Decalogi præcepto, similiter quæ contra illos e Pulpito iactantur, vt propterea Concilium Colonienſe part. 6. capit. 16. hæc verba scripserit: *Vitanda manifesta reprehensio vtriusque potestatis, tã Ecclesiasticæ quam civilis: & Consilium Senonense in decretis morum capit. 36. simul, & pariter vetat acerba, aut inordinata verba effundi e pulpito contra Episcopos, & Principes seculares: Quod deterius est si Prælati Ecclesiæ, Principibus, Sacerdotibusque detraxerint, volumus tales, tam ineptos, & perniciosos concionatores ab officio prædicationis suspendi.* Propter hanc impietatem tam e pulpito, quàm e libris apparentem, graues pœnas suspensionis, & exilij Inquisitores transgressoribus imponere possunt. Expendit optimè Concilium Colonienſe, supra cap. 17. nunquam Ioannem Baptistam Herodi in publico conuentu crimina obieciſſe, ijs verbis: *Dicebat Ioannes Herodi, non populo.* Siue igitur detractiones aduersus Principes Catholicos impressæ, aut vulgatæ, aut prædicatæ mereantur censuram Theologicam, siue non mereantur, ab Inquisitoribus expurgandæ sunt, & auctores seuerè puniendi; cum Paulus III. anno 1542. in Bulla, quæ incipit: *Apostolici culminis*, Inquisitoribus Mediolanensibus iniungat, & à iure cæteris iniunctum supponat, vt similes concionatores præstant seuerissimè, si quãdo propositiones scâdalosæ & pietati, & bonis moribus minimè cõformes disseminauerint. At similes detractiones scriptæ, impressæ, aut prædicatæ in præiudicium Catholicorum Principum sunt impiæ, & scâdalosæ, & contra bonos mores, ergo pertinet ad Inquisitores ea exequi quæ præmissimus. Non deerit qui existimet, similem impietatem habere gradum censuræ Theologicæ, quod Alexander 4. constituit. 8. propter impias;

&

& scâdalosæ propositiones iubeat prohiberi librum de periculis nouissimorum temporum. Illud sanè indubitatum est, similes propositiones esse expurgandas, iuxta Pontificiam instructionem Clementis Octauæ. Primò, quia sunt detractiones. Secundò, quia contra pietatem. Tertio, quia bonis moribus, & disciplinæ contrariæ. Quarto, quia scâdalosæ.

Idem iudicium ferendum est pro libris, aut concionibus detractiuis, maledicis, & iniurijs aduersus personas Ecclesiasticas determinatas, præsertim si Prælati sunt, aut Episcopi, & non feruetur ea cautela qua vsus est Bernardus serm. 10. 30. & 33. in Cant. & Epist. ad Robertum nepotem suum, & in libris de consideratione ad Eugenium Concilium Lateranenſe, sub Leone 10. sess. 11. appellat cæteras conciones detractiuas Ecclesiasticorũ, scâdalosæ, & laceratiuas incõsutilis tunicæ Iesu Christi. Conciliũ Senonense in decretis morũ cap. 36. equalè pœnã statuit detractionibus e Pulpito Episcoporũ, Principum, & simplicium Sacerdotum famæ: & iubet eos ab officio prædicationis suspendi, & alijs pœnis coerceri, vt ineptos, & perniciosos concionatores. Si quæ fugaci verbo per detractionè cõmittuntur tã seuerè puniri oportet, quæ non pœna infligenda ijs qui stabili librorũ, & tractatum monumento similes detractiones contra Episcopos, aut simplices Sacerdotes commendant. Valde propendo in eorũ sensum qui dictas detractiones censura Theologica grauiori condẽsant. Primò, quia vt ait S. Antoninus 3. part. tit. 8. cap. 4. ex ijs detractionibus: *Sequitur perturbatio, augmentũ irreuerentiæ, & contẽptus sacramentorũ, quæ per eos conficiuntur, vel admistrantur.* Quæ omnia euenire non queunt sine læsione fidei & religionis: at propositiones, & doctrine habentes similia dâna cõiuncta, non possunt non esse dignæ cõsura Theologica graui. Secundò, ex prædictis detractionibus oritur scâdalũ disponẽs ad errorẽ Lutheranorũ, nã quod ait Bañez 22. quæst. 33. art. 4. publicæ reprehensiones, aut detractiones maximè in Ecclesiasticos, aut Religiosos cõmunitatè scâdalizant, & populum Christianum disponunt ad errorẽ Lutheranum, qui propter defectus personales Prælatorũ Ecclē-

Ecclē-

Ecclesiam Christi Satanæ Synagoram appellât, & se ipsos ab eius obedientia separât. Magnus Constantinus, vt ait Theodoretus, lib. 1. cap. 11. inreiuâdo asseruit, se ne verbum quidem inscriptum perlegisse ex libellis contra Episcopos, & Sacerdotes oblatis: & addidit: *Nam Sacerdotum vitia non sunt populo aperienda, ne ille causa offendiçuli arrepta, licenter peccare ag grediatur.* Similia scripsere Rufinus lib. 1. cap. 2. Socrates lib. 1. cap. 5. Sozom. lib. 1. cap. 16. S. Gregor. lib. 4. epist. 75. dicentes à Constantino appellatos esse Sacerdotes, Deos, & Iudices.

Tertiò, quia singuli Sacerdotes sunt Patres spirituales animarum, & Ministri regenerationis in Christo, vel destinati ad remittenda peccata auctoritate diuina, ergo species impietatis est ipsos libellis editis, aut concionibus exhibendos, & irridendos exponere, sicut Châ, qui exprobrauit parenti Noe. Est tamen hic adhibenda exceptio, quæ in præcedentibus apposta circa expunctionem historiarum. Nunc permittitur longissima inuectiua Gildæ sapietis cõtra Ecclesiasticum ordinem sui temporis in Britania, & fortassis hoc æuo toleranda non esset. Permittitur etiam septima, & nona persecutio Ecclesiæ in operibus Ioânis Ludouici Vualdi in quibus pio zelo expenditur generalis quædã corruptela Antistitum, Sacerdotum, Ecclesiasticorum, & Religiosorum, quæ lingua vulgari dicta, & pro Ecclesiasticis hominibus nostri æui magnum inducerent contemptum Ecclesiæ.

Propositio illusoria Iurisdictionis Ecclesiæ, est quædam species doctrinæ damnabilis, quæ habetur in Concilio Cõstantiensi sess. 15. in sententia contra Ioannem Hus: ex parte conuenit, cum ea qualitate, cuius meminit instructio Pontificia Clementis Octauæ supra, ijs verbis. *Expurganda sunt propositiones, quæ sunt contra libertatem immunitatem, & iurisdictionem Ecclesiasticam.* Huius gradus definitio, aut descriptio est: *Doctrina, quæ manifesto, vel occulto, & sophistico artificio eneuat vim sacrorum Canonum, vel quæ potestatem iurisdictionalem Ecclesiæ, & Pastorum eius contra communem, & sanioerem sensum eludit.* Grauius coerceri debet licentia opinantium in ijs materijs,

rijs, quando receptas Ecclesiæ consuetudines, aut leges torquent & inuertunt cum damno libertatis, & potestatis Ecclesiasticæ, calidis, & subtilibus rationibus illam infringentes. Propterea index Concilij Tridentini prohibuit Guillelmi Okami Dialogos, & opus nonaginta dierum, & Antonij de Rosellis, ex quorum latibulis, veluti ex equo Troiano, prodire quæcunque subtiliter excogitata sunt ad illudendum, & eludendum immunitates, & iurisdictiones Ecclesiæ. Ne hoc armarium contra exemptiones Ecclesiasticas, è fidelium manibus elaberetur, iterum excusæ sunt illæ Okami doctrinæ sub aliò nomine, & titulo, idest: *Somnij viridarij auctore Achilino Philoteo.* Alias: *Viridarij somnium de potestate Papa, & Principum secularium.* Alias: *Dialogus inter Clericum, & militem.* Supplantauit, & præcipitauit opus hos plures Iuriconsultos. Nam ex eo multa expresse desumpsere, Stephanus Anferius, Nicolaus Berius, Ioannes Nenizanis, Benedictus Curtius, Franciscus Duarenus, Iacobus Chiacius, Petrus Faber, Petrus Pitheus, Franciscus Hothomanus, Guillelmus Rauchinus, & innumeri. Alij suppresso nomine, & opere, eius clausulas, opinionesque suis voluminibus inseruerunt; vt Socinus consil. 164. & consilio 120. Fulgosus consilio 61. Franciscus de Curte consil. 73. Aymo Craueta consilio 241. num. 20. qui verbò ad verbum extrahunt, quæ dicuntur ex capite 82. libri primi Somnij Viridarij, vbi maior exercetur carnificina contra Romanam Ecclesiam, illius iurisdictionem, & prerogatiuas. Refere nonnulla, quæ in illis libris Somnij Viridarij sophistice probantur cum pernicie, & illusionè Ecclesiasticæ iurisdictionis: lib. 1. cap. 12. suadere contendit, Romanum Pontificem esse Vicariû Christi viuentis in statu vitæ mortalis, & solum ad spiritualia, in reliquis omnia, & singula ad Reges pertinere. Cap. 4. præcipuam cognitionem iuridicam adimit Ecclesiasticis iudicibus pro duello, vsura, periurio, & alijs criminibus politicæ vitæ annexis, inferens, vt absurdum, quod si propter peccati colligantiam Ecclesiastici de talibus cognoscunt, non restat nisi foros Principum claudere, seculares leges, & decreta Principum destruerè: cap.

cap. 16. probat data congrua sustentatione iure naturali, & diuina debita, posse Principes seculares spoliare Ecclesie ministros possessione ceterorum bonorum temporalium: capit. 34. statuit à Principibus reuocari licere bona, prerogatiuas, immunitates, & priuilegia Ecclesie concessa, si damnum aliquod ex continuatione, & conseruatione eorundem priuilegiorum seculari politie contingat; quæ doctrina est perniciosissima coniuncta ei, quæ habetur capit. 57. vbi carentia totius iurisdictionis temporalis in Ecclesia, & possessio illius per solam cessionem, vel cõcessio Principum stabilietur. Similiter cap. 60 & 92. & 96. & 98. & 102. negat omne iudicium iurisdictionale Ecclesiasticis, pro causis temporalibus. Lib. 2. coarctat iurisdictionem Pontificiam circa omnia temporalia, & omnem fere cognitionem iudicalem illi denegat pro negocijs temporalibus, nisi quatenus à Principibus permittitur, capit. 19. 20. & sequentibus, vsque ad 173. inclusiuè. Sequentibus capitibus plures consignat casus, pro quibus illusorie, & sophisticè Ecclesiasticos submittit iudicio secularium, vsque ad caput 292. Paulo post idest cap. 293. & 294. vniuersalia principia de præscriptionibus in iure Canonico recepta varijs sophismatibus, & distinctionibus eludit. A cap. 295. vsque ad 318. circa legitimaciones, matrimonia, & plura iurisdictionalia improbabilibus opinionibus ad eludendũ sophisticè excogitatis, minuit Ecclesiasticam potestatem. A cap. 361. vsque ad 366. infirmat facultatem Ecclesie, pro interminandis excommunicationibus, abutens ea doctrina, quod excommunicatio iniusta sit timenda, non vero ea quæ est nulla; certè ipse omnem iniustam excommunicationem, nullam esse tandem affirmat. Has theses, & plures in illis contentas; aut ex illis deductas, omnes ingenij, & studij vires applicans tam vafre, sophisticè, elusorie tractauit Guillelmus OKam, vt post se abduxerit innumeros Iurisconsultos, & non paucos Theologos aliquarum Prouinciarum, cum magna pernicie auctoritatis, & iurisdictionis Ecclesie; Similiter se gessit Antonius de Rosellis, in indice Tridentino proscriptus: hic omnè imbibit doctrinã OKami in predictis tractatibus, opusculo de potestate

testate Imperatoris, & Papæ edidit commotus indignatione aduersus Eugenium IV. quem defenderat in Concilio Basileensi. Noluisset tamen Euerius illum, quod esset bigamus creare Cardinalem, vt ipse sperabat Antonius, & suis obsequijs debitum existimabat, sic refert Sylua nuptialis, Neuzanis lib. 1. Hic autor iam olim fuerat damnatus, per Legatum Apostolicam, vt refert Siluester libro contra Lucherum. Totam huius auctoris opus in quinque partes diuisum est: quatuor postremæ probare contendunt Papam non habere à Christo dominium temporale, & quæ in hoc genere tenet Pontifex, esse solum à donatione, aut cessione aliorum. ex hoc principio innumeras conclusiones elicit sophisticè elusorias iurisdictionis, & potestatis Ecclesiasticæ. Penetravit vtriusque doctrina, vel quoad capita, & principia, vel quoad innumeras conclusiones ad intima quæque volumina Iuristarum. Adeo sese late virus effudit, vt expediret, examine præmissio OKami, & Antonij Rosellis opera prædicta diligenter excutere, & omnes propositiones, ac singulas elusorias iurisdictionis Ecclesiasticæ expressè referre, eas prohibendo, vt censura Theologica dignas, simulque iubendo, vt quoniam auctorum, in quibus sunt scriptæ, & assertæ, obtineri integra notitia non valet, habeantur, vt prohibita, & expunctione dignæ, vbicumque fuerint repertæ. Neque consignatio doctrinarum similium est contra stylum Inquisitionis Hispaniæ; nam anno 1554 cum Dom. Ferdinandus Valdes esset Generalis Inquisitor, excusus est index expurgatorius, in quo centum viginti octo propositiones numerantur, aditro mandato de illis expurgandis, aut delendis in omnibus, & singulis libris, summarijs, marginibus, & titulis, vbi scriptæ, vel impressæ fuerint. Melchior Goistadus pluribus tomis distinctam edidit Bibliothecam omnium Auctorum qui de Iurisdictione Imperiali, seu Regia, & de Pontificia, seu Sacerdotali tractant: innumeri ibidem Scriptores producuntur; quorum nonnulli Catholicè, & piè scripserunt, vt Agobardus Lugdunensis, & Hincmarus Rhemensis, & quidam alij; at maxima ex parte, aut heretico furore, aut impio stylo, & Iurisdictionis

nis Ecclesiæ elusorio de potestate, prærogatiuis, & immunitatibus Ecclesiæ tractant. Hæ controuersiæ iurisdictionales, cum in plurimis casibus, & principijs non ex illis sint, quæ per manifestas scripturas, & decisiones generalium Conciliorum innotescant, necesse est ad usum, & praxim, & tutiorem consuetudinem, & exempla Principum attendere, qui cum maiori laude Religionis, & fidei, & sollemniori Ecclesiæ plausu floruerunt. Quod si vel demonstrationes Mathematicæ, vel euidencia scripturæ, & Conciliorum testimonia pro singulis casibus iurisdictionalibus in fauorem Ecclesiæ postulantur, non considerato Principum antiquorum exemplo, nec diuturni temporis consuetudine, nec securiori piorum hominum sensu non sine perniciæ Prouinciarum, & diuini numinis vindicta plurimæ opinionum portenta indies emergent. Quoniam uero timendum ualde est circa prædictas theses iurisdictionales aberrare, legantur ea, quæ Ioannes Ludouicus Vinaldus de Montereuali scripsit, lib. de Persecutionibus Ecclesiæ, persecutione 4. cuius uerba hæc sunt: *Quidam presumptores Principes uarios, ac rabidos insultus fecerunt contra summum Pontificem, & cæteros Prelatos, ut patrimonium, iura, redditus, ac obedientiam Ecclesiæ ab eis tollerent.* Paulo post addit: *Communi prouerbio dicitur: nunquam uidi Alchimi-
stam diuitem, neque incantatorem bene morientem, neque rebellem Ecclesiæ diu prosperantem.* Plurimis exemplis illustrat hanc ueritatem commemoratis nominibus similibus Principum, qui funestis, & subitis casibus perierunt ipsorum regnis, & di-

tionibus in summam
seria derelictis.

(?)

De propositionibus insanis simplicium mentium seductiuis, puritatis fidei denegatiuis, aut falsariatiuis, & apocryphis.

Cap. X.

HOs omnes gradus in vnum caput liber coniungere, non quod habeant ordinem, vel connexionem, quæ difficulter in his censuris reperitur; sed ne quidquam ad hanc thesim pertinens maneat in obscuro.

Propositio insana est quædam species censuræ, cuius meminit Concilium Constanciense, sess. 8. ut inuictæ ab Academijs quibusdam Catholicis contra Vviclephum, dicentibus aliquos articulos doctrinæ ipsius fuisse insanos; hæc vox idem significat atque, *Delirus, & stultus.* Hac ratione articuli insani, & deliri in Philosophia pure speculatiua, aut alijs facultatibus humanis, vel controuersijs extra fidem non merentur censuram. Ideo S. Thom. opusculo 10. à censura liberat prodigiosas, deliras, & nunquam auditas cuiusdam propositiones: articulo 29. *Quod nomina Sanctorum digito Dei scripta sint in calis.* Articulo 35. *Aliquid de substantia cali intrat compositionem corporis humani.* Item articulo 31. *An infernus sit circa centrum terræ, vel superficiem.* In his, & alijs similibus nullum, ait esse periculum in fide; etiam si quis aliter, vel aliter deliret, aut insaniat. Si insania, & dilirium sit circa doctrinas fidei necesse est, ut ad hæresim, vel alium gradum propositionis damnabilis ex relatis, & referendis, pertineat. Idcirco, nec Concilium prædictum sess. 15. nec Martinus V. in Bulla contra Vviclephum, & Ioannem Hus meminere prædictæ censuræ.

Propositio simplicium mentium seductiua est alia species censuræ apud Leonem X. in Bulla contra Martinum Lutherum. Hæc qualitas in pluribus gradibus propositionum damnabilium reperitur; uerum proprie, & strictè sumpta ad eas doctrinas extenditur, quæ sub prætextu pietatis

ratis, veritatis, aut Religionis simplicem plebem male informant, aut animant contra legitimos Magistros, & Pastores, vel ipsorum vitia, vel ipsorum ignorantias propalando; vel alijs modis fideles à sanctis operibus artificiose disiungendo, vt si quis pericula frequentis communionis exaggeret, vel incommoda status religiosi amplificet.

Propositio puritatis fidei denigratiua, aut subfannatiua, quædam species censure est in Bulla Martini V. ad finem Concilij Constantiensis, quam subfannatiuam, & irritiuam argumentorum, quibus fides stabilitur, nominare possumus. Ideo hæc qualitas est fere eadem, atque illa quæ habetur in Concilio Romano, sub Gelasio Papa, & cap. *Sancta Romana Ecclesia*, distinction. 15. vbi ex historijs Ecclesiasticis falsitatem manifestam continentibus, dicitur exteris dari occasionem subfannandi, & irridendi nostram Religionem. In hoc gradu collocantur tractatus, & libri continentes falsa miracula, & prodigia, falsa martyria, falsa gesta Sanctorum, siue pro conuersione infidelium, siue pro affligendo corpore, falsas reuelationes, & prophetias. In hoc numero locantur plures historiae, & miracula de quibus Abulens. 4. Reg. 4. quæst. 57. ait fuisse ab auctoribus scripta, vel vt alijs placerent, vel vt deuotionem incitarent. Et certè quemadmodum auctore Puente in directione spiritali tractat. 1. cap. 23. §. 3. veris reuelationibus aliquas falsas Dæmon immiscet, vt omnibus cœlestibus oraculis veritas, & assensus detrahatur: sic contingit in libris, & scriptis. Nam vt legitimis, & authenticis nulla sit fides, satagit Dæmon, vt prodeant monumenta, in quibus falsæ prophetiæ, miracula, & pœnitentiæ opera describantur. Ideo in Romano Concilio plurimæ historiæ Ecclesiasticæ infamantur, & prohibentur: nam cum prophetiæ, reuelationes, miracula, gesta Sanctorum, martyria, historia humana, siue efficacissima argumenta ad stabilendam nostram fidem, necesse est, vt infamantur, & enerventur omnia antiqua monumenta licet verissimas & suspicio, aut dubium generetur, an quæcunque referuntur

tur fuerint conficta. Siquis de seipso, aut euulget, aut euulgari faciat operationes miraculosas, vel propheticas reuelationes, aut cœlestes illustrationes, aut prodigiosas, & inusitatas corporis afflictiones ad cantandum seculiarem gloriam ex integro, aut ex parte confictas, punitur ab Inquisitoribus, veluti denigrator, & obscurator miraculorum, Prophetiarum, illustrationum, & virtutum, quibus Ecclesia Dei ab initio lucet, & splendet, & veluti falsarius adulterator probatissimæ monete, quam Prophetæ, & operatores virtutum exhibuerunt. Post infantiam Ecclesiæ fere omnia, quæ ex hoc genere sine necessitate, & utilitate præsertim inconsultis Episcopis, & Inquisitoribus euulgantur, suspecta sunt iuxta doctrinam Chrysostomi homil. 19. in Matth. Delrij lib. 4. quæstio. 3. sect. 1. & aliorum. Merito Henricus Kalteisen in oratione habita ad Concilium Basileense hanc doctrinam confirmat, & insuper addit reuelationes esse debere de magnis rebus, & generi humano apprime necessarijs, & quæ aliter sciri nequeant, ac propterea, quæ has condiciones non exhibent, suspectæ sunt. Abulens. 2. p. defensorij, cap. 55. ait Ecclesiam primis temporibus habuisse Prophetas propter teneritudinem, & nouitatem fidelium: consequenter iam necessarij non sunt.

Cum sola dæceptio, aut innunciabilis, aut crassa sine fictione affectata in causa est, vt quis veras esse credat proprias reuelationes, vel quia cœlitus non immixta, vel quia in alio sensu falso intellectæ, non punitur à Santo officio Inquisitorum. Primò, nam id interdum contingit veris Prophetis existimantibus illustrationes aliquas esse à Deo, cum tamen ab illo non sint acceptæ, aut saltem non in eo sensu, quo ab ipsis intelliguntur, vt probant, S. Augustinus 7. de Ciuitate, cap. 32. Ambros. 1. de Abraham capit. 8. Sanctus Thomas 2. 2. quæst. 171. artic. 5. ex Gregor. Magno Abulen. in cap. 8. Deuter. quæst. 7. Lorinus ibidem. Suarius tractat. de fide disp. 8. sect. 4. Cornelius probæmio in Prophetas maiores quæst. 2. Sic Moyses Exod. 10. existimans, & promittens se non amplius visurum Pharaonem ducitur humano spiritu non

Prophético : & Natan cum iubet, quasi cœlesti actus lumine, vt David erigat templum Domino, quod tamen oraculum à Deo non acceperat, vt expendit nuper relatus, D. Thom. Tobias 3. & 4. capite credidit orationem suam pro acceleranda morte exauditam fuisse; cum tamen in eo casu fuerit deceptus, & huius generis succurrunt exempla alia, quibus manifeste conuincitur sæpe absque dolo, & culpa similes deceptiones legitimis Prophetis contingere; quamquam si vniuersalibus Prophetis hi errores accidant, semper scriptura declarat eos, aut humano instinctu, aut non benè intellecta reuelatione, vel scripsisse, vel locutos fuisse. Secundo euenire solet, vt quamquam Prophetam veram reuelationem acceperit, & intellectu comprehenderit, nou possit idoneis verbis eam declarare: & ex verbis inordinatè dictis, quæ ad declarationem visitationis diuinæ afferuntur, falsum aliquid intercurrat; nam difficilimū est prædictas illustrationes humanis verbis exponi, vt expendunt Bernard. serm. 85. in Cant. Bonauent. in itinerrario mentis ad Deum cap. 7. Hugo in 2. ad Cor. 12. *Tertia* (inquit) *causa est defectus verborum, quia non possunt inueniri verba ad exhibenda Dei secreta.* Confirmat hanc veritatem Sancta Theresia cap. 13. 30. 40. vitæ suæ, vbi de hac penuria verborum egregie differit. Sancta Catharina Senensis apud Surium 25. Aprilis, §. *Apparuit etiam*, docet esse speciem blasphemix propter verborum inopiam plures Dei reuelationes explanare. Sancta Angela de Fulgino sapius id reperit in Prologo, & capit. 20. 22. 41. 42. 46. Tertiò, solet nonnunquam, non percipi à Propheta finis, aut principium reuelationis, & ea quæ, vel proximè ante, aut proximè post illam spiritu humano cogitabantur, existimari esse reuelata à Deo, atque in his proculdubio deceptio esse potest sine culpa, vt Sanctus Ignatius de Loyola in regulis exercitiorum animaduertit, & communiter Doctores obseruant. Cum igitur ex his, vel alijs capitibus pauca, aut plures reuelationes absque dolo, & culpa recipientium fallaces deprehenduntur, plerumque ijdem recipientes non vexantur personaliter à Sancto officio præsertim si in euulgatione illarum non fuerit valde

de culpabilis iactantia. Ideo S. Antonin. 3. part. tit. 19. cap. 11. de quadam sanctissima femina illola inculpabiliter ait: *Nec propterea detrahimus sanctitati eius, quia non semper, quæ sancti viderunt in spiritu, eadem vt Prophetæ viderunt, sed iuxta suas mente conceptas imaginationes.* Quæ igitur sine culpa fiunt non debent, vt culpabilia puniri: in vniuersum vera est doctrina Melchioris Cæsi, lib. 12. cap. 11. vbi de his gestis, auctis, siue reuelatione, siue librorum scriptura traditis sic ait: *Sunt nonnulla, quæ viri quidam pii in vita, rebusque gestis Christi Domini magis comminiscuntur, quàm contemplantur, quæ etiam scribunt, non tam verè, & prudenter, quàm deuote, & feruenter, quorum est interdum casa, atque temeraria, & in assentiendo credulitas, & in asserendo facilitas: sed temeritas hæc tamen non est eiusmodi, quæ à fidei iudicijs coerceri debeat, qui grauiorum errorum censuram assumere suo iure possunt; lenioris huius, vel imprudentiæ, vel stultitiæ, non possunt: fidei quippe cognitio illis mandata est, non prudentiæ, eius præsertim, quæ pios viros sæpe destituit, videmus autem huiusmodi, seu meditationes, seu contemplationes, licet inconsiderate, atque imprudenter, sine ratione, & graui testimonio editas cum pietate ferè, atque ad eod. cum sanctitate esse coniunctas: non deest igitur, vt simplicitas columbina seuerissimi Tribunalis iudicio vexetur quantumuis illa sit in consulta, & imprudens.* Cum igitur sunt huius generis, quæ per reuelatione dicta feruntur, & constat de pietate, & sanctitate personarum, quibus immissæ creduntur, non solent, nec debent ipsæ iudicialiter molestari, licet scripta similes inconsultas, & falsas illustrationes continentia prohiberi oporteat. Concilium illud Florentinum Episcoporum 340. quod anno 1405. congregatum est aduersus Fluentum Episcopum, dicentem Antchristum natum esse, simul cum Pontifice ipsum velut hominem nouitatis studiosum, & arrogantem obiurgauit, ac liberum dimisit, quemadmodum referunt, S. Antoninus tit. 16. cap. 1. Sabellicus Annæad 9. lib. 3. fortassis non grauiori poena multatus est, quia illud fuisse, aut alienis, aut proprijs reuelationibus Concilium iudicauit:

idcirco, quia Fluentus vera se loqui arbitratus est, solus de studio nouitatis, & arrogantia infamatur, & quod temere sine consultatione Pontificis tumultuosam reuelationem publicauit. Semper, aut fere semper personis elati animi, ambitionis, aut proprii commodi, vel existimationis curam generantibus, parum, aut nihil fidendum, si Prophetias miraculis non munitas euulgent, ut expendunt Iohannes Gerfon de probat. spirituum cap. 2. Turrecrimenta in prefatione ad reuelationes sanctæ Brigittæ, Ribadencyra de tribulatione cap. ultimo; nam licet olim Balaam, & Prophetæ Bethel, & Caiphas, atque alij sceleratissimi in scripturis dicantur a Deo illustrati, aut cœlestia oracula accepisse, certè quod rarum est in Ecclesia noui testamenti a lexèplum vocari non expedit. adde, quia si reuelatio de aduente Antichristo aliena fuit, merito Fluentus de nimia credulitate obiurgatur, si propria de nimia facilitate euulgandi, nam spiritus Dei semper inclinatur ad celandas uisitationes diuinas, eas præsertim, ex quibus aliqua gloria possit obuenire: idcirco Paulus 2. Cor. 11. annis quatuordecim illustrissimam extasin occultauit, ut notat Abulen. Exod. 4. quærit. 8. & legendæ Patrum, & Sanctorum hanc cautelam exemplo, & doctrina passim commendant.

Præterea circa hanc gradum propositionis damnabilis obseruare necesse est quod etiam si reuelationes, & miracula, & corporis afflictiones, quæ nouis historijs commendantur, ueritati apparentur: si tamen de illis non essent grauissimæ probationes, & testimonia omni exceptione maiora, & irrefragabilia, non fore pro ijs historiales libros euulgandos, & si euulgati fuerint, prohiberi debere, tunc præsertim quando est periculum, quod describit Origenes, de uisionibus loquens, lib. 1. contra Celsum: *Multa enim talia uideamus, quæ si memorarentur dumtaxat gesta in uestra presentia, cæcibus tollerent infideles, nisi nos quoque sicut illos de quibus suspicantur fingere uati: testis est Deus nostre conscientie comari ne non falsis narratiunculis, sed ueris exemplis commendare Iesu Doctrinam.* Quæ huius generis sunt, ut sine hoc præiudicio publicari non queant, silentio præmenda sunt, nam quia suspecta non ædificant, sed potius antiquo-

quorum monumentorum ueritatem destruant: idcirco liber itinerarij Sanctorum Apostolorum à sexta Synodo reiectus est, & liber sub nomine sancti Melitonis de transitu Virgialis reprobatus à Gelasio Papa, & Romana Synodo, ut habetur cap. Sancta Romana Ecclesia, distin. 15 & plures alij nullam damnatam doctrinam continentes, propterea interdiciuntur, quod exhibeant longiores relationes, aut historias possibiles, sed non uerisimiles, uel difficiles creditu.

Probanda est efficacissimo argumento superior doctrina: nam omnis scriptura, quæ eneruat fundamenta, quibus stabilitur fides Christiana, grauem meretur censuram, & notam Theologicam; sed historia Ecclesiasticæ, quæ uerisimiles non sunt, aut sine probationibus legitimis prædicantur, eneruant unum è fundamentis, quibus fides, & religio Catholica stabilitur; ergo prædictæ scripturæ historiales grauem censuram, & notam Theologicam incurrunt. Minor probatur: unum è fundamentis, quibus antiqui Patres, & Doctores omnium sæculorum fidei nostræ mysteria persuaferant, sumptum fuit à rerum gestarum monumentis, ut patet ex Tertulliano in Apologetico, & libro ad Scapulam declarante sanctitatem, & tristes exitus Gentilium Præfidum, qui Christianis aduersabantur, ex Cypriano libro quod Idola non sunt Dijs, ex Hieronymo lib. 11. aduersus Iovinianum, ex innumeris Patribus, & Doctoribus, qui non raro huiusmodi persuasionis genere delectantur. Indubitatum præterea est historicos graues, ac fide dignos probabile argumentum Theologo suppeditare ad dogmata confirmanda, & hæreses refellendas: & quod, si omnes probati, ac graues historici in eandem rem gestam conueniant, firmissimum eliciatur argumentum ad ueritatem Catholicam roborandam, ut probat Melchior Canus lib. 11. de locis cap. 6. At quando passim uagantur in Ecclesia historie Ecclesiasticæ minus credibiles, aut uerisimiles, illæ fidem adimunt, & credulitatem illam eneruant, quæ præstari debet legitimis, & authenticis narrationibus: generant etiam suspicionem, aut opinionem de inuictis dolo, aut fraude cæteris historijs, quæ in Ecclesia receptæ sunt;

& que in Concilijs allegatæ præsertim in septima Synodo, & datur hostibus Religionis Catholicæ subsannandi occasio, vt docuit Concilium Romanum sub Gelasio: ergo per similes narrationes apocryphas, aut non verisimiles eneruatur vnum ex fundamentis stabilientibus Catholicam Religionem; ac propterea debent prohiberi, & ab Ecclesia Dei exterminari. Liber itinerum Pauli à Gelasio, & Romana Synodo reprobatus, insignia gesta Apostolo tribuebat, eaque possibilia; verum, quod probatione carerent authentica repudiantur. Simile est fundamentum, ex quo acta Theclæ, & Pauli, & liber de transitu Virginis, & alter de pœnitentia. Iamnes, & Mambre, & alter de martyrio sancti Cirici, & Iulittæ, ibidem reprobantur. Rationes, quibus Romana Synodus iudicatur, sequentes sunt. Prima: *Ne leuis subsannandi oriatur occasio.* Secunda, & tertia illis eiusdem Concilij verbis continetur: *Secundam antiquam consuetudinem singulari cautela in sancta Romana Ecclesia, non leguntur, quia & eorum qui conscripserunt nomina, pœnitentia ignorantur, & ab infidelibus, aut idiotis superflua, aut minus apta, quam rei ordo fuerit, scripta putantur.*

Dices vnus aut alter narrationis error in historia Ecclesiastica, non est censura Theologica dignus, & in singulari alijs similiter iudicandum est, etiam si plures errores historici in vno volumine reperiantur: ergo liber completens plurimas relationes non verisimiles nulla est notandus censura Theologica. Confirmatur: nam innumera opinioniones de materijs speculatiuis, etiam si improbabilis sint circa res Ecclesiasticas non definitas ab Ecclesia; nullatenus faciunt librum aliquem censura Theologica dignum, si qualibet opinio in particulari non est damnabilis gradus aliquo censura Theologica: ergo similiter longior historia exponens plures narrationes Ecclesiasticas, non verisimiles, damnabilis non erit, neque expungabilis, si qualibet pars falsa, aut non verisimilis censuram Theologicam non mereatur? Respondeo interdum ex vnica historia, nõ verisimili circa speciale factum dari exteris subsannandi occasionem: atque illam tunc, etiam si sit de singulari aliquo

aliquo facto, aut miraculo: consideratis circumstantijs esse prohibendam, aut expungendam. Interdum corpus magnum historie alicuius Ecclesiasticæ ex innumeris narrationibus componitur, quarum quælibet pars, etiam si non esset verisimilis, tolerari posset absq; expurgatione; verum aceruus, & congeries tot relationum absque specie veritatis grauitè lædit Christianam Religionem, tum propter affectatam libidinem mentiendi, tum propter nimiam credulitatem assentiendi, ex quibus vacillat in pusillis fides omnium annalium Ecclesiasticorum, & in hostibus Catholicæ Religionis pullulant occasiones illudendi, & subsannandi. Quod nonnunquam erret historicus, aut destitutus grati testimonio in rebus minoris momenti, & extra grauiorès Ecclesiæ causas positus non verisimiliter procedat, humanum est, & venia dignum, nam & id potest sine affectatione, aut culpabili fraude contingere; ac sæpe, aut frequenter ad firmandas, vel illustrandas fidei, & Ecclesiæ prærogatiuas, & dogmata, vel Sanctorum virtutes, producere narrationes non verisimiles, vix accidere potest sine grauisimo dispendio Religionis Catholicæ, quod Romana Synodus sub Gelasio declarauit. In materijs speculatiuis de Deo, aut Humanitate Christi, aut alijs thesibus, nec fidei, nec moribus necessarijs, si in alterutram partem nihil Ecclesia, & Patres determinauerunt, nullum est detrimentum, quod plures opinioniones non verisimiles, aut incredibiles proponantur, vt latissime probat S. Thom. integro opusculo 10. præsertim in prohemio, & quisquis sub eius nomine composuit opusculum nonum pro defensione centum, & octo articulorum ex operibus Petri de Tarantasia: cum ex similibus tractationibus nullum sumatur argumentum Theologicum ad firmandam fidem.

Ex quibus omnibus efficitur graues exaggerationes, & hyperboles, & affectationes styli, quæ in concionibus, & amplificationibus oratorijs, & poeticis legitime tolerantur, prohibendas, aut expurgandas esse in historijs Ecclesiasticis, si fidem ipsarum vehementer imminuant. In sacra Scriptura omnes libri historici summa simplicitate, & veritate referunt vniuersa; at libri Prophetarum, & sapietiales, præ

sertim Psalmi David, Iob, & Isaias sæpe miscent hyperboles, & exaggerationes, cum plerumque oratorij sint, aut poetici: atque in his cum summa simplicitate veritatis modus ille figuratus loquendi ex communi hominum intelligentia constat.

Tandem de apocryphis propositionibus, aut assertis dicendum superest. Vox hæc, *Apocryphus*, occultum, secretum, & absconditum significat, & ad varios, diuersosque librorum: gradus iam olim applicata: Hieronymus in Prologo galeato, *Abulensis* tom. 1. in *Matth.* cap. 3. & in lib. 1. *Paralip.* cap. 14. Sixtus Senensis lib. 1. Bibliothecæ, omnes libros præter Canonicos appellant apocryphos: quod comparatione sacri Textus cætera volumina quasi occulta sint, & abscondita. Alij quæcunque scripta auctore carentia nominant apocrypha, vt Isidorus lib. 6. origin. cap. 2. Genebrardus anno 3674. sic nonnulli ex Canonicis libris apocryphi dicerentur, quod eorum ignoretur auctor, aut sit ambiguus: quemadmodum de scriptore historię Iob, Tobię, Iudith, Esther, Machabæorum, & de auctore Ecclesiastici communiter dubitatur. Verum quia primarius, & præcipuus auctor, idest, Spiritus Dei, innotescit, nullatenus apocryphi debent nominari. Alij cum Isidoro vbi proximè, apocryphos dicunt eos libros, qui dubiæ sunt auctoritatis, idest, magnam habent incertitudinem; etiam si à censura Theologica sint liberi, quorum propterea testimonio fidi nequeat. Nullam ex his tribus generibus apocryphorum librorum, vt notum est, iuxta acceptiones expositas, censuram Theologicam promeretur. Quarto nonnulla volumina dicuntur apocrypha: eo quod, licet in Ecclesia Dei publicè permittantur, prohibitum tamen est, ne ad legendas officiorum Ecclesiasticorum adhibeantur: sic in Concilio Romano, sub Gelasio operâ Tertulliani, Clementis Alexandrini, Casiani, Eusebij Pamphili apocrypha dicuntur, quia pro legendis Bénéficij, aut cuiuslibet officij Ecclesiastici non tolerantur. Quinto apocrypha dicuntur plura scripta, quod errorem, aut errores cum demerito auctorum admixtos habeant: sic Tertulianus, Eusebius, Casianus, & Faustus Rhegiensis apocryphi dicuntur, nam erro-

errores continent eorum monumenta, & simul, aut pro inobedientia, aut pro schismate, aut pro hæresi aliquam labem contraxerunt. Idcirco cum vox *Apocryphus*, sit generalis, nullam determinatam censuram infert, cum & hæretica, & innominati scriptoris volumina, & incerta, & dubia sæpe nuncupentur apocrypha. Si liber ex eo sit apocryphus, quia historias Ecclesiasticas non verisimiles producat, pertinebit ad gradum subsannatiuum, vel denigratiuum fidei, aut euersiuum argumentorum, quibus stabiliatur Christiana religio: si liber sit apocryphus ob errores, eius malitia ad hæreticum, aut erroneum gradum spectabit, & sic in alijs.

De propositionibus ducentibus ad viam latam, & de auersius à suscipienda fide, vel Romana Religione, & de scrupulosis, seu anxij: & de difficultatibus, & obscuris in thesi graui.

Cap. X.

Sunt hæc species propositionum damnabilium, quas accurate explanare oportebit, vt à quibus Ecclesiæ nitor, & incrementum dependeat. Propositio ducens ad viam latam est gradus alius propositionis damnabilis, cuius meminere Nauarrus *Apol. de re ditibus*, quæst. 1. monito 38. *Cordub.* lib. 4. quæst. 1. proposit. 6. Simancas de Catholicis institutionibus, capit. 55. & alij. Istas Pius IV. constituit, 77. quæ incipit, *Dominici gregis*, appellat, *Pietati, ac morum honestati inutiles*. Multipliciter possunt doctrinæ ducere ad viam latam in moralibus. Primo cum ex coniunctione duarum, vel trium opinionum probabilium alia resultat monstrosa, & perniciofa moribus Christianis, nam quemadmodum in herbis accidit, vt ex vnione plurimum, quarum singulæ salubres sunt, resultat mixtum mortiferum, sic ex opinionibus varijs, quarum singulæ sunt probabiles in tenore doctrinæ vnus scholæ, vel auctoris, non vero in alio, vel in omnibus, solet inferri quoddam mixtum, aut

aut consequens propositio ex mixto, quæ intolerabilis sit propter nimiam latitudinem, & relaxationem, quã inuehit, non sine perinçie Christianismi. Secundò cum opiniones speculatiuè considerate, probabilitatem aliquã habere possunt; at in praxi exerceri nequeunt absque peccato: huius generis propter inuidiam excusandam nullã refero, & si facile esset aliquas in medium producere de obseruatia ieiuniorum, de simonia, de cõpensatione, vel recuperatione honoris cõtumeliosè, aut uolenter læsi, de cõtractibus, de leuitate, aut paritate materiz in rebus, quæ ad cõcupiscentiã carnis pellicunt, in quibus præteritè nihil potest peccari absque grauiori culpa, saltem propter periculũ euidentis maioris delicti, & sic de alijs. Tertiò, idem iudicium est cum practicum exercitium opinionum moralium, quæ nec pro se nec cõtra se autores habent, non cõtigit sine pudore, aut anctu, aut displicentia plerũ tam uulgarium, quã Doctrina & uirtute illustriũ fidelium: non enim hæc ita accidunt nisi quod ad uiam latam, & parum Christianã soleant inducere.

Propositio, aut doctrina auersua à suscipienda fide, & Ecclesia, vel impeditiua, ut homines in ea permaneant, vel ad eam ingrediatur, illa est, quæ separat à suscipienda fide & obedientia Ecclesiæ; vel postquam suscepta est, pudore, vel tristitia afficit suscipientes: huius generis sunt plures tractatus, quos post Concilium Florentinum sub Eugenio IV. Marcus Ephesiensis, & alij Episcopi per uniuersas Prouincias Orientales sparserunt, imponentes Ecclesiæ Occidentali scuritiam in iudicando, auaritiã in exigendo, & aliã quæ ualde ipsam odiosam facerent. Qui tractatus licet haberent gradus alios dånabilium propositionũ, ut potè iniuriosi, & seditiosi, etiã nuper prædictum continebãt. Similes sunt alij contra recens. cõuersos à secta Mahometana, aut a Gentilismo, in quibus aduersus illos obijcitur, aut non sincere fidem suscipere, aut non illis fidendum postquam illam susceperint, aut paucos, vel nullum, forsan ex illis credere, quod professi fuere, & alia huius generis, quæ seingūt ab ingressu Ecclesiæ, vel pudorem, & tristitiam inferunt illis, qui eam ingressi suat. Idem dicendum est pro similibus tractatibus

ibus, aut libris contra eos, qui deserto Iudaismo Christianam Religionẽ amplectuntur: quos idcirco Lusitana Inquisitio merito, aut expũgit, aut prohibet. Ut hæc qualitas magis innotescat, supputabo nõnulla ex duplici uolumine nuper excuso. Alter eũ titulũ habet: *Discursus aduersus Iudeos*. Idiome Lusitano: hic in linguã Castellana cõuersus, & editus anno 1631. continet notanda, quæ sequuntur. Prologus sanctũ Officiũ Matritense de nimia inuulgẽtia cõdẽnat, & est auersiuus à fide, aut contritiuus eorum qui à semine Hebræo ipsam professi sunt. Cap. 10. historias incredibiles producit ad cõstituitũdũ olium, & generandã diffidentiam aduersus cõuersos è Iudaismo, aut ab illis prognatos ueluti coniuratos hostes uiræ, honoris, & fortunarũ Republicæ Christianæ. Eiusdem generis sunt quæ adducuntur cap. 11. ad probandũ simulatẽ, & fraudulenter acceptã Religionem Catholicã quotquot è semine Hebræo illi suscipiant, & ea, quæ ab ipsis sicut piẽ, & Christianẽ, pati uelle operiendã infidelitatis. Id varijs exemplis nostri sæculi probare satagit, & ex paucis, quæ numerat, cõcludit nulli Hebræo ad fidem cõuerso, vel ab eo originem ducenti credendam fore. Cap. 12. 13. 15. grauiã oprobria, & narrationes congerunt, ex quibus fiat nihil habere fidei ueræ, sed simulatã homines prædictos. Caput 16. & 17. ex professo suadere contendunt, qui ex eo semine sunt habere, ut hereditaria, & originaria peccata Sodomiam, & grauisima alia delicta. Obiter percellit varias Prouincias Christianas Europæ extra Hispaniã, & quod in illis plures sint è semine Indæorũ, grauisima (inquit) uicia in illis dominantur. Cap. 20. declarat, quib. artib. in hoc Regno ab eisdẽ perfidia Iudaica protegetur, & cõstruetur sub specie externi cultus Christiani. A capite 21. usque ad 27. latissime tractat de pellendis hominibus illius sanguinis à Regno Lusitanie ueluti incredulos, & Apostatas; & capite 24. & sæpe alias eos comprehendit, qui clare nõ sunt conuicti de Iudaismo. His & similibus clausulis, quamquã interdum leniri, & lenitari uideantur, proculdubio arcẽtur hi homines à suscipienda fide, & post susceptam grauisime cõstantur anxij se ad illud uicium genus obligasse in quo

infamantur, & vexentur, quantumuis sancte viuant, & simul desperent se in bonis, & pijs Christianis esse enumerandos. Liber alter inscribitur, *Funda David*, idest conciones quinque, aut lapides emissi ad defensionem sanctissimæ Eucharistiæ: editus est Barchinone lingua vulgari Castellana, anno 1631. Prologus acerrimè inuehitur in conuersos, aut filios, & nepotes conuersorum è Iudaismo, veluti in Philisteos, & canes, & Apostatas, & Ecclesiæ Catholicæ iuratos hostes, qui solo exerno habitu Christianam fidem simulare videantur: vnus, vel paucorum horrendum facinus aduersus Eucharistiam, & alia quædam similia delicta, quæ verè, vel falsè congerit, in omnium, & singulorum conuersorum, filiorum, & nepotum capita transfert. Ibidem auctor conqueritur se à prædicandi munere suspensum ob eam libertatem inuehendi, atque idem repetit lapide primo fol. 4. Ea querela satis ostendit ab Ecclesiasticis iudicibus similes clausulas, vt auersiuas a fide, & scandalosas fuisse repudiatas. Ibidem postquam dixerat plures esse occultas Synagogas in Lusitania, dubitat an sit aliquis, è sanguine Hebræorum, vere, & legitime cõuersus ad Christum. Ibidem circa finem prologi statuit omnes fere Christianos ex Hebræis recens conuersos esse iudaizantes. In primo lapide, idest concione prima fol. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. acerbissima verba in omnes conuersos vibrat, quibus eos exasperat, Vllisiponem Hierosolymæ, aut Iudææ, vel Genex comparans. Innumera sunt ibidem seditiosa in causa fidei, & religionis, & quæ pusillos ab Ecclesia seiungant vsq; ad fol. 29. Eius generis sunt, quæ fol. 18. scribuntur de publica pace temporali ab illis perturbata, & Brasilio Regno per prodicionem exhibito, & quæ fol. 24. de ipsis expellendis à Lusitania dicuntur. Similia habentur lapide 2. fol. 37. Ex clausulis multis vnã exponam: fol. 26. ait certissima signa Apostasiæ credenda fore in Hebræis Christianis quemcumque cultum, & speciem externam sanctitatis, & non tam esse opinionem, quàm euidentem notitiam omnes ex eo semine in apostatis numerandos. Hinc vrgentur valde homines Iudaici sanguinis ad desperationem, nam si parùm curent de obseruantia Religionis Catholicæ, vt valde

de suspecti diffamantur; at si se componant ad formam pijsimorum fidelium per sacramentorum susceptionem, orationem, eleemosynam, & virtutes alias, hæc omnia, & singula dicuntur esse certissima signa apostasiæ, & nequitia. Nulla igitur superest via Catholicis fidem suam probandi; sed desperent necesse est de bono nomine obtinendo. Tertiò lapide, siue concione fol. 56. fures, latrones, ingrata mancipia, fatalem Lusitaniæ cladem eos appellat. Quinto lapide, aut concione fol. 97. 102. 107. 108. 109. 110. 111. plurima sunt acerbissime dicta ijs similia, quæ nuper retulimus: denique totum opus scætet conuicijs, irrisionibus, verbis seditiosis, satyricis, diffidentiam generantibus, ab Ecclesiæ fide, & ingressu prædicti sanguinis homines repellentibus. Sancti Pontifices, & Patres per mansuetudinem, & lenitatem prædictos homines Christo acquirendos existimabant, S. Gregorius lib. 4. Epist. 6. scribit Cypriano Diacono, vt si quis Iudæus conuersus fuerit, ei tributa relaxentur: ex qua liberalitate ait se sperare veram huius gentis ad Christum conuersionem his verbis *Nec hoc inutiliter facimus si pro leuandis pensionum oneribus, eos ad Christi gratiam perducimus, quia etsi ipsi minus fideliter vniunt, ij tamen qui de eis nati fuerint, iam fidelius baptizantur; aut ipsos ergo, aut si eos eorum lucrâmur.* Ita experientia comparatum est, vt quæ Prouintia Catholicæ Gentiles, aut Iudæos ad fidem conuersos, & illorum filios, & nepotes mansuetè, pacificè, & vrbane tractant, tandem ab illis hæreditarios errores radicitus euellant, neque tantum possint, qui feruore, & zelo aliam viam rigidiorum ineunt.

Sunt propterea multæ aliæ species propositionum, quæ à fide suscipièda, vel Romana Religione non solum Iudæos, Gentiles, sed etiam hæreticos auertant. V. G. ex zelo non secundum scientiam exaggerantur crimina Catholicorum, & facta comparatione suadere contendunt nonnulla volumina adeo esse collapsam apud nos disciplinam morum, quoad rapinas, furta, adulteria, incestus, detractiones, pacta, contractus, & solutionem debitorum, vt multo sint æquiores, & temperatiores hæretici: id licèt verum esset,

nullatenus libris committi liceret, nam eorum lectura ipsi heretici in suis erroribus obstinantur, & ab Ecclesia longius arcentur, ac tandem blasphematur ab ipsis nomen nostrum. Si quid de hac rescribendum foret, illud esset, diabolus, ut Principem, & Dominum hereticorum, ideo plures ex ipsis in falsa, & externa iustitia morum continere artificiose dissimulatis horrendis sceleribus, quæ furtivè committunt, ut per illam decepti amplius, & amplius persistant in erroribus. Sola hæresis sufficit ad indubitatam eorum damnationem, non est quod dæmon diligentius curet de maiori corruptela morum; ac cum Catholici per fidem, & veram Religionem salvi esse queant, satagit diabolus singulari studio ipsorum disciplinam, & conversationem, furorum, libidinum, & iniquitatum maculis deturpare. Graviter in hac re excessit Salvanus Maffiliensis in libris ad Ecclesiam, ut expendit Belarmin. lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis. Georgius Vvicelius (vir alioqui pius, & doctus) propter nimiam libertatem, qua mores Catholicorum insectatur, sæpius expugitur in indice librorum Hispaniæ. Triumphat heretici, cum legunt, & legenda uniuersis exhibent approbata, & excusa volumina Catholicorum, quæ palam declarent sic depravatos in uniuersum Ecclesiæ mores, ut heretici in morali iustitia multo nos antecellat. Licebit, quod grauissimi viri fecere, nostrorum temporum calamitatem, & collapsos mores deplorare; semper tamen exponendo, quã deterior sit status hereticorum, etiam sub falsa imagine virtutum, quæ in Gentilibus effulserunt, vel propter conditionem temperamentum corporis, vel propter superbiam, & ambitionem, vel propter alias plures causas, quas tractantes de virtutibus Philosophorum sancti Patres, & Doctores expresserunt.

Propositio scrupulosa, & anxiosa illa est, quæ cum non possit urgentibus testimonijs, aut fundamentis impugnari, semper tamen cum scrupulo, & formidine executioni mandatur, si de materia morali decernit, et si de materia speculatiua tractat, non sine scrupulo, & formidine docetur; cum tamen opposita doctrina omni careat scrupulo, & anxietate.

Hæc

Hæc censura comprehenditur in illa clausula instructionis Pontificiæ Clementis Octavi: *Verba dubia, & ambigua, quæ legentium animos, à recto, Catholicoque sensu ad nefarias opiniones adducere possunt.* Nam si verba anxiosa, dubia, & ambigua delenda sunt, id magis necesse est in opinionibus, aut sensibus dubijs, anxijs, & scrupulosis. Huius generis plures sunt propositiones in quæstionibus moralibus, & speculatiuis, quæ denuò emergunt circa vsuras, simonias, theses iurisdictionales, scripturarum clausulas, Conciliorum, & Decretalium limitationes. Et verò cum doctrina Ecclesiastica pura debeat esse, & illibata, non licet iudicibus causarum fidei similes propositiones anxiosas permittere, donec ea appareant argumenta, quæ scrupulum, & angorem euellant.

Propositio difficilis, & obscura in thesi graui illa est, quæ non assertionibus disputandis, sed libris traditur ita perplexè, & difficulter, ut multi non capiendo, vel non intelligendo in errorem labantur. Huius gradus meminit Albertinus de agnoscendis Catholicis assertionibus quæst. 7. num. 19. cuius hæc verba: *Alia est ratio eorum, quæ proponuntur disputanda: Alia eorum, quæ ad doctrinam in scriptis traduntur legenda. Quod enim disputandum proponitur, et si dubium, ambiguum, obscurum, vel æquiuocum sit, aliquam recipit excusationem; sed scribendo omnia clara, dilucida, expedita esse debent.* Verùm etiam pro libris ea est addenda limitatio, quam adhiberi voluit Clemens. 8. §. de correctione librorum, ut auctor non alibi rem ex professo, & perspicuè ad saniores sensum explanauerit: nam cum sæpè obiter, & in transcurso scriptores differant, non est culpabilis origo inducendi erroris ex obscuritate pro incidenter dictis, si in alijs tractatibus verius se ipsos explanarunt. Dices, hæc qualitas non est damnabilis, nam illa Pauli Epistolis conuenit, in quibus ait Petrus Apostolus, plura sunt difficilia intellectu, quæ indocti, & instabiles deprauant. Idcirco Philippus Abbas coætaneus S. Bernardi Epist. 6. sic ait, vult Apostolus Colossenses in omni

I 2

sapient-

sapientia, & intellectu spirituali proficere legendo, & intelligendo subtilia, subtilibus argumentis prudenter resistere; alioquin frustra, vel hanc illis, vel alias alijs epistolas scriptitaret, si non scrupulosa, & difficilia, & legi, & perintelligi optaret. Plerumque enim tam subtilia scribit, ut non facile, nisi à sapientibus, & spiritualibus capiatur: plerumque tam scrupulosa, ut multi non capiendo in errores præcipites seducantur. Respondeo non licere adducere in exemplum scripta Canonica, quæ afflante Spiritu sancto dictantur; fuere enim plures, grauesque causæ ab auctoribus præsertim diuinarum litterarum expositoribus allatæ, ex quibus oportet difficultatibus, & obscuritatibus plures partes sacri Textus implicari; at Doctores, qui humano studio, & discunt, & docent valde sunt culpandi, quando editis ingenij sui monumentis singulariter lingua vulgari, ita scribunt perplexè, & obscurè, ut ex perplexitate, & obscuritate graues generentur errores. Propterea similes tractatus saltem positis cautionibus, aut explanationibus curari debent, quemadmodum, & Sanctorum Patrum scriptis solent adhiberi.

De propositionibus præsumptuosis, id est imponentibus malam notam doctrinis probabilibus: & de propositionibus irrationabilibus.

Cap. XII.

Propositio præsumptuosa est gradus censuræ, quæ illata est quibusdam doctrinis Tostatæ, ut ipse ait in proœmio secundæ partis defensorij: licet fortassis alium habeat sensum ab eo quem in hoc capite scrutamur. Apellamus doctrinam præsumptuosam illam, quæ grauiori nota Theologica infamat assertiones probabiles doctorum.

Sit igitur vera conclusio temerarium, scandalosum, præsumptuosum, & pœna dignum esse censuram Theologicam inurere illis propositionibus, & doctrinis, quæ nullam censuram merentur. Probatur primo, quia in litteris Apostolicis

cis Sixti IV. allegatis à Francisco Diago, lib. 1. Annal. Aragon. cap. 33. & ab Alfonso Fernandio in concertatione prædicatoria. editionis Salmanticensis, pag. 227. 228. 229. iubetur à sancta Sede, ut Inquisitores Apostolici seuerè puniant Theologos nonnullos, qui mala nota, & censura Theologica infamauerant opinionem Doctorum, quæ laudant, & sectantur antiquiores illi versiculi in gloriam Deiparæ: *Peccatores non abhores, sine quibus nunquam fores digna tanto filio.* Verba Pontificis sunt: *Cum duplex sit opinio Catholicorum Doctorum circa causas præcipuas Incarnationis Verbi Diuini intuentium, altera quod si Adæ non peccasset, Dei filius humanam carnem non assumpsisset; altera quod etiam si non fuisset humana natura in primo parente lapsu, adhuc Dei filius carnem assumpsisset; & opinio utraque pietati, fidei, autoritatibus, & rationibus subsistat: cumque priori opinioni versus illi innitantur, dicimus: quidquid contra dictos versus attentatum fuit, temerarium, præsumptuosum, & pœna dignum præsumptum fuisse, tanquam contra opinionem à Doctoribus Catholicis positam.* Ex quibus constat de mente Apostolicæ Sedis esse, ut veluti temerarij, præsumptuosi, & pœna digni ab Inquisitoribus puniantur ij, qui damnant propositiones à Doctoribus Catholicis veluti probabiles toleratas. Deinde probatur idem intentum autoritate duorum Pontificum Pij V. & Gregorij XIII. in Bulla aduersus Michaelem Baium. Prædicti Pontifices varias propositiones illius Doctoris condemnant, quarum nonnullæ, non aliam ob causam damnantur, nisi quia censura Theologica infamaret opiniones aliquas probabiles Doctorum Catholicorum; ut expendunt Suarius prolegom. 6. de gratia cap. 2. Turrianus 1. part. selectarum, Centuria 3. dub. 6. pagin. 173. & disp. 31. dub. 59. & in opuscul. de gratia, tractat. vltim. in quo pro eodem sensu allegat Cardinalem Toletum, Gabrielem Vazquez, & alios; ergo indubitatim est, grauem notam Theologicam imponi debere iniquis, & acerbis censuris contra doctrinas, quibus nulla nota debita est. Tertio probatur idem intentum autoritate sancti Augustini, qui allegatur, & approbatur à Dno. Thoma, opuscul. 1. in prologo

logo. Docet igitur August. 5. confess. & 1. de gen. ad litteram, se patienter intueri hominem Christianum delirantem, & toto cælo aberrantem in dignoscendis arcanis Philosophicis, & alijs, quæ ad pietatem, & fidem Catholicam non pertinent, dummodo fateatur similes controuersias, & decisiones ad Christianam Religionem non pertinere; at quædo similes doctrinæ prædicantur, enuntiantur, & scribuntur, vt necessarix ad fidem, vel de illius substantia, tunc ait D. Augustinus grauissimum dånium inferri Catholicæ Religioni. Addit Angelicus Doctör hæc verba: *Multum nocent talia, que ad pietatis doctrinam non spectant, asserere, vel negare quasi pertinentia ad sacram Doctrinam.* Itaque valde noxiū est ea, quæ fidem non tangunt, veluti si fidem tangerent enunciare, & ea, quæ censuram Theologicam non merentur, veluti damnabilia repudiare, nam quod ibidem ait Angelicus Doctör, allegans. S. Augustinum 1. de gen. ad litteram, cap. 19. his excessibus: *Sapientibus huius mundi contemendi doctrinam fidei occasio prebetur.*

Quartò, idem assertum probatur ex Concilio Constantiensi sess. 19. pag. 895. iuxta editionem Coloniensem anni 1618. quæ sessio, quoad hanc partem fuit approbata à Martino V. Hieronymus de Praga condemnauerat, per censuram Theologicam propositionem quædam probabilem ex tractatu de vniuersalibus, quæ ipse Hieronymus veluti fidei inimicam infamauit. Ob hanc causam generalis illa Synodus Constantiensis coegit prædictum Hieronymum Pragensem abiurare illam censuram, veluti noxiā Catholicæ Religioni. Igitur ex mente vniuersalis Ecclesiæ materia est abiurationis quæuis iniusta censura illata doctrinis probabilibus Catholicorum Doctörum, aut circa eas theses, quæ quia Philosophicæ, nullatenus pertinent ad Religionem Christianam.

Quintò, idem probatur intentum, quia Leo IV. cap. de libellis distin. 20. iubet Ecclesiasticis Tribunalibus, & iudicibus, vt imitentur facta, & exemplaria, quæ circa decisionem causarum, in Concilijs generalibus inueniuntur; ergo vbiq; & quodcumque accidit, vel propositiones purè philosophicæ, vel alias à censura Theologica alienas gra-

grauis nota affici, & acerba censura infamari, cogendus est huius sceleris patrator ad abiurandum, sicuti Hieronymus Praga à Synodo Constantiensi ad similem abiurationem coactus fuit. Illustratur magis eadem veritas expagin. 890. eiusdem Concilij in præfata editione: nam Fisciales post censuram vniuersam quatuor Academicarum, & plurium Cardinalium, Episcoporum, & Theologorum, Ioannē Husium accusauerunt, quia articulos quosdam purè Philosophicos per censuram Theologicam infamauerat veluti erroneos; talis est articulus ille condemnans veluti erroneam opinionem de compositione continui permanentis, & successiui ex partibus duntaxat, & instantibus; ergo grauissima nota debetur ei, qui propositiones à censura alienas censura theologica afficit.

Sextò probatur ex sacra Scriptura; nam Deuter. 4. ait Dominus: *Non addetis ad verbum, quod vobis loquor, neque auferetis ex eo.* Similiter Apoc. vltim. *Si quis apposuerit ad verba hæc, apponet Deus super eum plagas scriptas in libro hoc.* Ex quibus fit quæcumque additionem scripturis factam, aut diminutionem illarum, esse contra præceptum Dei, & verbum Domini. Licet per modum interpretationis obscura explanando, & ex certis, & claris aliis inferendo locupletare scripturas, iuxta legitimum earum sensum; vt in ista interpretatio non est additio, cum non fiat in re magis esse: vnde nullum accepit augmentum sacer Textus ex multiplici Doctörum expositione. His præmissis sunt argumenta à simili; diminuerere, aut mutilare veritates diuinas scripto, aut traditione habitas, est magnus error, & enormis, cum vere sit hæreticus, aut erroneus, aut temerarius, qui propositionem aliquam, cuius opposita certissime est hæresis, error, aut temeritas, negat ad fidem, aut Religionem pertinere: ergo addere propositiones, quæ nullatenus ad fidem pertinent, ac si de fide sint, atq; eas collocare in eo gradu, vt oppositæ sint hæreses, errores, aut temeritates, cum tamen indifferentes sint, & non connectæ cum principijs fidei, contingere nequit sine graui nocuimento Catholicæ Religionis, & doctrinæ Christianæ, pro qua etiam dictum est: *non addetis, neque diminuetis, grauanda non est.*

est fides supponendo falso veluti propositiones dogmaticas, quæ longissime absunt à mysterijs fidei: maximum est periculum, siue dicas non esse articulum fidei eum, qui reuera de fide est, siue dicas eam doctrinam de fide esse, quæ reuera de fide non est. Subscribit hætenus dictis Melchior Canus lib. 12. de Locis cap. 11. illis verbis: *Quomodo omnibus in rebus asseuerandi temeritas, pronuntiandique audacia turpis est quidem; sed in ijs, quæ ad Ecclesiæ doctrinam attinent, est periculosa vel maxime, habet enim contemptionem superbam Ecclesiasticæ regulæ, quæ contemptionem nisi fidei iudices coerceant, & comprimant, dici non potest, quantum discriminis omnis Ecclesiæ doctrina sit habitura: quæ igitur non inconsulta oratione modo, sed ut verbis utar grauioribus, confidenti audacia, insolenti proteruita, exultatione impudenti, iactatione superba non contra fidem dico, sed contra Ecclesiasticæ modestiæ regulam asseruntur, ea Theologi in præsentem temeraria censent, atque inter errorum gradus constituant. & locant, qui quoniam hæresum appendices sunt, à fidei iudicibus sunt animaduertendi.*

Ex quibus omnibus fit primo quàm graue, quàm noxium, quàm periculosum sit probabiles doctrinas auctorū, aut eas, quæ censuram non merentur inter damnabiles propositiones collocare, cum id fieri nequeat sine publico detrimento Religionis Christianæ, & absque notabili præiudicio censorum, qui sic delinquentes iuxta litteras Apostolicas sunt temerarij, præsumptuosi, & suspecti de fide. Secundo fit eos, qui ex imperio Tribunalium fidei nota asficiunt grauiori doctrinam aliquam, non debere de illa iudicare ex proprio sensu, sed ex iudicio Ecclesiæ, producendo scripturas, aut traditiones, aut Concilia, aut Decretales, aut communem sensum positiuum Patrum, vel Scholasticorum, vnde doctrina condemnanda videatur, & gradus censure pro illa debita innotescat. Tertiò, nõ sat est, vt propositio aliqua sit censure digna in iudicio, quod censoribus probabiliter videatur hæretica, erronea, aut temeraria; nam vt benè obseruat Turrianus 1. part. selectarum censure 2. dub. 55. pag. 166. si quis dicat vnam opinionem videri

deri sibi probabiliter de fide, non ideo imponit censuram contrariæ opinioni, neque inde inferitur contrariam esse hæreticam, cum hæresis non sit contra priuatæ personæ iudicium, sed contra vniuersalis Ecclesiæ sententiam: Propterea nunquam censores pronuntiare debent, aut possunt ex priuato sensu nisi producentes Scripturarum, Conciliorum, Decretalium, vnanimis sensus Patrum, vel Scholasticorum loca, quibus indubitate, & sine controuersia doctrina censure exposita contradicat.

Propositiones, aut doctrinæ irrationabiles dicuntur illæ, quæ licet contra se non habeant testimonia Scripturarum, Conciliorum, Patrum, aut Scholasticorum, sunt tamen contra manifestam, vel efficacissimam rationem in thesibus, quæ à Theologis cõmuniter disputantur. Huius gradus meminit sanctus Thomas 1. part. quæst. 97. artic. 3. ad 4. ijs verbis. *Quidam dicunt, quod homo in statu innocentie non assumpsisset de cibo nisi, quãtum ei fuisset necessarium: vnde non fuisset ibi superfluitatum emissio; sed hoc irrationabile videtur, quod in cibo assumpto non esset aliqua fœculentia.* Nam licet, quod ibidem ait S. Doctor sine vlla indecentia superfluitates emitterentur; verum illæ necessariæ essent, siue insensibiliter exhalatæ, siue absque fœtore, aut aliter resolverentur. Quæstione 98. artic. 2. in corpore loquens de opinione antiquorum Doctorum negantium in paradyso generationem per coitum esse futuram; ait esse non rationabilem, seu irrationabilem sententiam. Sæpe hanc censuram irrogat S. Doctor nonnullis propositionibus etiam si, grauium quorundam Doctorum testimonio fuerint munitæ. Quoties doctrina aliqua contra efficacem, & ineluctabilem fere rationem militauerit, illa dicetur irrationalis: & si thesis fuerit ex necessarijs ad fidem, aut bonos mores censura Theologica notanda erit: vnde constat, quod alibi probandum est opinionem

plures esse irrationales, & improbabi-

les, etiam si graues Docto-

res illas tuean-

tur.

De propositionibus periculosis in fide, & de superstitiosis, & de temerarijs, & de periculosis in moribus. Cap. XIII.

Propositio periculosa in fide est qualitas censuræ illata à Leone X. in Bulla aduersus Leutherum propositionibus nonnullis huius hæresiarchæ: & propriè illæ doctrinæ periculosa dicuntur, in quibus licet non sit aperta hæresis, aut error, est tamen periculum, vt ex illis orientur. Quando hæc censura inferitur, necesse est determinare hæreses, aut errores, qui ex ea doctrina periculosa imminēt, & manifestis argumentis, vel ab experientia, vel ab iniquitate historiarum, vel ab antecedentibus, & consequentibus conuincere illud periculum non esse fictum, aut per subtilis discursus fabricatum. Dicitur periculosa in fide hæc propositio damnabilis, ad differentiam eorum, quæ sunt periculosa in moribus, de quibus infra dicendum erit. Sub hoc gradu continentur ea, quæ à Clemente Octauo instructione Pontificia prohibentur, ijs verbis: *Quæ contra sacramentorum ritus, & ceremonias, contraque receptum usum, & consuetudinem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, nouitatem aliquam inducunt, profanæ etiam nouitates uocum ab hæreticis, excogitatae ad fallendum introductæ.*

Propositio superstitiosa est ea, quæ docet aliquid contra legitimum cultum, siue ex parte rei cultæ, siue ex modo colendi. In hoc gradu censuræ sunt propositiones docentes idolatriam, magiam, maleficia, pacta expressa, aut implicita cum demone, diuinationem per somnia, & astra & sortes, & similia, de quibus latè Suarius tom. 1. de Religione, tractat. 3. integro lib. 2. qui est de superstitione. Sub hac specie comprehenduntur propositiones irreligiosæ, & sacrilegæ, quæ formaliter, vel interpretatiuè docent tentare Deum, aut sacrilegia committere, vel alias irreligiositates exercere. De quarum materia tractat Suarius, vbi sup. lib. 1. & 3. copiosè, & eruditè. Quotquot libri de

Dæmonū responsis, & similibus Ioannes 22. constituit. 13. tom. 1. Bullarij pag. 166. & cæteri qui de incantationibus, sortilegijs, arte iudiciaria tractant, ad hunc gradum propositionum damnabilium pertinent. Instructio Pontificia Clementis ijs verbis: *Reijciuntur omnia, quæ superstitiones, sortilegia, ac diuinationes sapiunt.*

De temerarijs propositionibus dicamus. Inter censuras Theologicas omnium minima est temeraria, si temeritas nihil aliud grauius habet adiunctum. Ex Puente Hurtado tom. 1. de fide, disput. 81. vt propterea communiter arbitrentur Doctores cum Francisco Suario tom. de fide, disput. 19. sect. 6. Gaspare Hurtado ibidem, disput. 10. difficult. 6. temeritatem prædictam non esse contra virtutem fidei, aut Religionis, sed solum contra virtutem studiositatis, quæ est pars temperantiæ. Conditiones necessarias, vt doctrina aliqua prædictam censuram Theologicam mereatur, breuiter numeramus.

Prima est, vt propositio sit contra communem sensum Patrum, & Doctorum, vel Theologorum Scholasticorū, qui vnanimes contrarium positiuè doceant sine dubio, atque formidine: in hac omnes conueniunt, nam si priuatiuè tantum à Patribus, vel Theologis aliqua doctrina stabilita non sit, dummodo nihil positiuè contra eam scripserint, libera erit à censura. Considerandum verò est, iuxta superioribus capitibus proposita, an Patres, & Doctores obiter, & cursim disputent; non enim tunc adeo vrget ipsorum auctoritas, veluti cum ex professo rem tractât; quod etiam obseruauit Puente Hurrado de fide, disputat. 81. sect. 7.

Secunda, non sufficit ad hanc censuram inferendam communis sensus positiuus Patrum, aut Scholasticorum, si non sit in materia, quæ fidem, aut bonos mores lædat, vt probant, vel supponunt Suarius disput. 19. de fide sect. 2. Vazquez 1. 2. disput. 62. Valentia 2. 2. disput. 5. quæst. 11. punt. 1. Torres de fide. 5. dub. 3. Sanctus Antoninus, 2. par. artic. 54. vltimæ editionis. Siluester verbo hæresis, quæstio. 1. Turrecremata lib. 4. summæ, 2. part. cap. 10. 11. Cano lib. 7. cap. 3. & lib. 12. cap. 11. Bañez 22. quæst. 11.

artic. 2. Castro. 1. de iusta hæretic. punit cap. 11. Corduba quæst. 17. lib. 1. & lib. 4. quæst. 3. & fere omnes Doctores. Ideo nullam censuram Theologicam meretur qui contra cõmunem sensum positium Patrum dicentium esse Phœnicicam autem, illam negat sub proprietatibus, quæ communiter numerantur. Nec fuit temerarius grauißimus nostri temporis Theologus, qui primus contra cõmunem sensum positium Scholasticorum negauit virtutem obedientialẽ physicam, vt qualibet creatura physicẽ aliã quamuis produceret eleuata à Deo. Plures sunt opiniones similes circa materias non lædentes fidem, aut mores quæ propterea incapaces sunt temeritatis Theologicæ.

Hæc conditio monstrat primò, eum qui temerarius est in negãdis historijs prophanis, aut principijs speculatiuis Philosophiæ humanæ, aut Medicinæ, aut iuris Ciuilis, aut Astrologiæ esse temerariũ secundũ quid, non tamen temerarium simpliciter, & Theologicẽ in ordine ad doctrinã sacram, vt ex cõmuni sententia probat Suarius disp. 19. de fide sect. 2. Secundo eadem conditio declarat quare, S. Thom. scripserit in 2. dist. 14. art. 2. ad 1. *Authoritates Sanctorum Doctorum in Philosophia non plus valent, quã dicta Philosophorum quos sequuntur.* Et Canus lib. 7. cap. 3. *Sanctorum auctoritas, siue paucorum, siue plurium, cum ad eas facultates affertur, quæ naturali lumine continentur, tantum pollet, quantum ratio natura consentanea persuasit.* Similiter Bañez 1. par. quæst. 1. art. 8. & plerique alij quibus expresse succurrit Grabrina tom. 3. Cathol. præscript. par. 1. cõtrouerfia 11. quæst. 1. pag. 13. vtens verbis Cani nuper relatis, & pag. 17. scribens, etiam si integer Sanctorum chorus adducatur pro aliqua doctrina si sit circa quæstionem, quæ ad fidem non pertineat, probabilem assensum generare nõ certum, quòd probat ex Vincetio Lyrin. cap. 39. sic loquente: *Antiqua Sanctorum Patrum consensio non in omnibus diuina legis quæstionibus, sed solum in fidei regula est sequenda.* pag. 20. eundem sensum confirmat.

Tertia conditio, non sufficit ad qualitatem temeritatis Theologicæ, si propositio sit contra cõmunem sensum positium Doctorum in materia graui ad doctrinam sacram perti-

pertinente; sed est præterea necessarium, vt prædicta doctrina, aut propositio sine fundamento auctoritatis, vel rationis pronuncietur: ita Vazquez 12. disput. 62. Sâchez in Summa. lib. 1. cap. 9. Torres de fide disput. 55. dub. 3. & communiter Doctores asserentes non, esse temerarium in fide, aut moribus primum auctorem, qui inuexit opinionẽ contra cõmunem sensum Doctorum, si pro illa grauis ratio, aut auctoritas succurrat antiquioribus Doctoribus non cognita. Ex quo fit plures propositiones olim fuisse habitas in temerarijs, quæ nunc probabiliores iudicantur. Similiter contingere potest à magnis Doctoribus aliquã opinionem præcis temporibus approbatam, quæ postea in temerarijs numeretur, quòd constet illos sine vilo fundamento fuisse loquutos, aut eo principio innixos, quòd euidentibus argumentis decursu temporum fuerit refutatum. Albertinus de Catholicis asserit. quæst. 15. ait non quòd sit aliqua propositio cõtra dicta Sanctorum est hæretica: adde re posset in casu à nobis proposito, nec etiam propterea est temeraria. Verũ si opponatur vnanimi sensui Parrũ in expositione scripturæ, non potest non doctrina esse hæretica, aut erronea, aut temeraria.

Quarta conditio, vt propositio temeraria nominetur, est necessarium, vt absolutẽ, & cũ affirmatione enuncietur, nam si solũ verisimiliter cum metu, aut sub dubio, aut vacillatẽ proponatur in rebus, & cõtrouersijs non expressis ab Scripturis, aut Concilijs, & Decretalibus, nulla censura notari debet ex Simancas de hæreticis, cap. 52. Castro lib. 1. de iusta hæreticorum punitione cap. 3. Cano lib. 12. de locis cap. 11. Corduba lib. 1. quæst. 17. & innumeris alijs, quos in sylua locorum primi capitis produximus, & propter fundamẽta, quæ ibidem numerata sunt. Ex quibus omnibus fit certam esse doctrinam Puento Hurtado de fide disput. 81. sect. 7. dicentis, opinionem absque fundamento dictam, si pro e nec cõtra se habet auctores, non esse temerariam, sed iam probabilem.

Propositio periculosa in moribus illa est, quæ speculatiue considerata aliquam habet verisimilitudinem, & apparentem colorem probabilitatis, verum in praxi moralitẽ

loquendi sine grauis culpæ reatu non potest executioni mandari. Hoc periculum in causa est, vt similes propositiones iustissimè possint condemnari: quales sunt nonnullæ opiniones circa materiam leuem in rebus veneris, circa recuperationem honoris per illata vulnera in flagranti delicto, circa acceptationem duelli, & alia similia. Hæ propositiones à Clemente Octauo in Pontificia instructione appellantur: *Bonis Moribus contraria*. In ijs præsertim, si adsit periculum ducendi in viam latam, cauendum est ne ad praxim, vel executionem laudentur, similes opiniones, sed potiùs, vt perniciosæ, & periculosæ longissimè à fidelium corde, & assensu, & à publicis scholis, & scriptis repellantur.

De propositionibus irreuerentibus, & demiscentibus sacra profanis, & de non allegantibus fideliter Verba Scriptura, & de euersiuis Regnorum propter iniustitiam, aut irreligiositatem, de decoloratiuis Ecclesie, & de laudantibus, aut exornantibus personas, aut gesta hæreticorum. Cap. XIV.

Propositiones miscentes sacra profanis interduntur à Clemente 8. in Pontificia instructione anni 1595. his verbis: *Expungi oportet verba Scripturae sacra, quæcumque ad prophanum usum impie accommodantur.* Quod etiam seuerissimè cauit, & explicuit Synodus Tridentina sess. 4. his verbis: *Post hæc temeritatem illam reprimere volens, qua ad profana quæque conuertuntur verba, & sententia sacrae Scripturae ad scurrilia, scilicet fabulosa, vana, adulationes, detractiones, superstitiones impias, & diabolicas incantationes, diuinationes, sortes, libellos etiam famosos, mandat, & præcipit ad tollendam huiusmodi irreuerentiam, & contemptum, ne de cætero quisquam quomodo libet verba scripturae sacrae ad hæc, & similia audeat usurpare,*

pare, vt omnes huius generis homines temeratores, & violatores Verbi Dei, iuris, & arbitrij, pœnis per Episcopos coerceantur. Ex prædictis cõstat, expungendas esse eas propositiones, quæ verba sacrae scripturae ad scurrilia, ad amatoria, ad fabulosa, ad superflua, ad assentationes, ad satyricas detractiones accomodantur: & similem transgressionem non contingere, sine contemptu, & violatione verbi Dei. Præterea hoc genus hominum ex Decreto Synodi Tridentinae ab Episcopis puniri debebat, iam post instructionem Pontificiam Clementis 8. etiam ab Inquisitoribus mulctari potest. Quod diximus de scripturis sacris, similiter intelligendum est de scriptis Sanctorum Patrum, de officijs Ecclesiasticis, & de personis sanctitatis eximia, & earum gestis, si ad scurrilia, adulatoria, aut detractoria accomodantur; cum id non sine magna irreuerentia, & sacrorum contemptu accidat.

Circa hunc gradum expendere oportet, non esse propositiones irreuerentes, aut mixtius sacrorum, & profanorum eas, quæ, vel scripturas, vel personas sacras, vel ipsarum gesta applicat, aut coniungit ad personas, aut gesta profana cum reuerentia; vel personas, aut gesta profana ad personas, & gesta sacra. Sic quia reuerenter D. Augustin. lib. 22. contra Faustum incestum Loht, cum filiabus, & Iudæ cum Thamar accommodat charitati Dei, & Christi cum Ecclesia, nullam notam, censuram ve meretur; & idem præstat S. Gregorius 3. moral. cap. 21. firmans eandem thesim exemplo Dauidis, & Betsabee, & S. Hieronymus Epist. 131. docens filias duas Loht, & vxores duas Osee vtumque testamentum adumbrare. Similiter Ecclesia plagas inflictas Prophetæ falso Zachar. 13. in figura assumit, vt Christi Sacrosanctis vulneribus accommodet. Scholiastes Theoduli, & Canisius Dianam Sanctissimæ Virgini conferunt: & passim similia exempla reperiuntur. Propterea ad irrogandum hanc censuram non sat est, si sacra profanis, aut profana sacris immisceantur; sed præterea necesse est, vt irreuerenter, vel ridiculè, vel assentatoriè, vel maledicè, vel indecenter id fiat; aliter enim nihil peccatur, cum sæpe Sancti Patres, & interpretes res, & locutio-

cutiones sacras per res, & locutiones profanas Philosophorum, Poetarum, & Oratorum explanent.

Propositiones non allegantes fideliter verba Scripturæ sacræ, instructio Pontificia Clementis 8. sic, declarat, iubens expungi: *Verba sacra Scriptura non fideliter prolata, vel ex prauis hæreticorum versionibus deprompta.* Duplex genus propositionum hæc censura continet: aliud est cum dantur, & allegantur pro verbis Dei ea, quæ non sunt, vel ex additione, vel ex mutilatione, vel ex inuersione, vel ex truncatione, in quo est grauissima iniuria contra Scripturam sacram, dum exhibentur verba hominis pro oraculis diuinis: violatur præceptum diuinum enulgatum 4. cap. Deuteronomij: *Non addetis, neque diminuetis.* Aliud genus huius corruptelæ est, cum Scripturarum clausulæ fideliter allegantur in contextura vocum; verum extrahuntur violenter à propria, & vera significatione, & sensu in extortam, & repugnantem intelligentiam. Ioannes Ludouicus Viualdus in 10. persecutione ait, hæreticum esse eum, qui falsam, & extortam expositionem in Scripturis diuinis ponit, docet, vel prædicat: allegat autem hæc verba Hieronymi: *Quicumque aliter Scripturam sacram intelligit, quæ sensus Spiritus Sancti efflagitat, quo conscripta est, licet ab Ecclesia non recesserit, tamen hæreticus appellari potest.* Verum quidquid fit de mente Viualdi, & interpretatione S. Hieronymi, semper vnum, & alterum genus præfati abusus impium est, & iniuriosum verbo Dei, quod non sine graui nota Theologica contingit. Verum eò maior erit irreuerentia, & impietas, quo maior fuerit malitia significationis, & intelligentiæ, quæ ex prædictis corruptelis intenditur.

Propositiones euersiæ regnorum, siue propter iniustitiam, siue propter irreligiositatem illæ sunt, quæ per acutas speculationes inuehunt doctrinas ad speciem probabiles: verum quæ corrumpant exercitium iustitiæ distributiæ, vindicatiæ, commutatiæ, & puritatem disciplinæ Christianæ in obseruantia voti, iuramenti, cultus sacri, & aliorum, quæ contra simoniam, & similia vitia militant. Hoc genus propositionum Clemens. 3. in

Pon-

Pontificia instructione videtur cõprehendere in illis, quas appellat, *Bonis moribus, & Christianæ disciplinæ contrarias.* Item in illis: *Quæ tyrannicâ potetiam fouent, vel rationem status ab Evangelicâ, & Christiana lege abhorrentem.* Ex-empli gratia nonnullas propositiones adducere expedit. Iudex potest determinare, & sententiare per opinionem minus probabilem, relicta probabiliori. Item illa: in officijs, & beneficijs, quæ præmissa oppositione, & examine prouidetur, potest eligi dignus, relicto digniori. Item illa, quam detestantur Theologi cum Tolero lib. 5. summæ cap. 58. Incarceratus pro furto, aut grauiori alio scelere torqueri potest, vt declaret nõ solum ea crimina, aut delinquentes, de quibus est accusatio, delatio, indicium, processus, aut corpus delicti; verum etiam per torturam cogi valet, vt declaret cætera crimina à se patrata, & ipsorum complices, pro quibus nulla est accusatio, delatio, indicium, aut processus, quæ reo manifestentur. Item illa: Iudex potest complices in carcere torquere, & punire, quos manifestauit reus non iuridicè requisitus, circa crimina occultissima, de quibus nulla erat delatio, indicium, aut processus. Hunc abusum Toletus extra hæresim condénat. Ité illa: Iudices supremi vniuersaliter in omnibus casibus iudicare, & sententiare possunt, non attendentes ad probationes, sed ad id, quod ipsis verius, aut æquius existimatur, non productis irrefragabilibus in contrarium argumentis. Item illa: Confessario, aut viro graui non nocituro possumus reuelare crimen occultum alterius, absque necessitate. Item plures aliæ circa vsuras, contractus, restitutionem famæ, & bonorum, quæ aliquorum Doctorum præsidio munitæ grauem inferunt corruptelam. Hæ, & similes aliæ doctrinæ in materia iustitiæ, & religionis pro voto, iuramento, sacramentis, & alijs ad iustitiam, & religionem pertinentibus, etiamsi à praxi, vel testimonio extrinseco probabilitatem habere viderentur, sunt euersiæ regnorum. Primò, quia immane ostium aperinat ad exercendam iniustitiam publicam, aut publicam irreligiositatem. Secundò, quia ab illis fit descensus ad alias magis iniquas, & magis irreligiosas sententias. Tertiò, quia plures innocen-

L

ter

ter maximis periculis de iactura corporis, bonorum, & honoris ex prædictis opinionibus, & alijs similibus exponuntur.

Appellamus euersivas regnorum relatas propositiones, quod per illas publicè, & authenticè exercentur periculosa doctrinæ in materia iustitiæ, ex cuius obseruantia pendet Rerum publicarum conseruatio. Ad euersionem regnorum maximè pertinent peccata Magistratum, & Iudicum, quæ auctoritate publica fulti committunt: nam hæc tota Respublica patrare censetur, cuius commissarij, & officiales sunt: & in illis veluti in capite totum corpus politicum videtur consentire, dum non reclamant, dum Principem non admonent. Languor iustitiæ per prædictas, & alias similes opiniones inuectus plura alia parit monstra; nam ex illis aliæ conclusiones magis iniquæ, & iterum ex his aliæ, & sic incessanter pullulant fraudes, & doli, & personarum acceptiones, & audaces animi inspirantur aduocatis, & iudicibus, vt absque rubore tueantur, & iudicent, quidquid velint, atque in omnem licentiam effusi pro sua libidine, tanquam nemini ratione reddituri patrent vniuersa. Certissimæ sunt minæ Ecclesiastici ro. cap. *Execrabilis omnis iniquitas gentium. Regnū à gente in gentem transfertur propter iniustitias, & iniurias, & contumelias, & diuersos dolos.* In vindictam huius affectatæ obcæcationis protectio diuina subtrahitur, & vires diabolo relaxantur, vt possideat Iudices, & Senatores, nè pericula impendètia præuideant, aut ne præuisa, fallaci perstratione decepti current: præterea, vt ex ipsis emergant proditores, qui pecunia corrupti, aut aliter obtenebrati, vel secreta hostibus manifestent, vel in consultationibus captiosis ratiunculis, & se, & socios. Consilij, & Principes euertant; nam sæpè, vel vt amicis Consiliarijs blandiantur, vel ne alijs, quibus cum odia, & inimicitias priuatas exercent, videantur consentire, etiam cum damno publico noxias consultationes roborant. Tandem in vindictam harum fraudum in consulendo, iudicando, & sententiando, bellorum cladibus, fame, incendijs, naufragijs, peste Prouincias exhaurit diuina iustitia. Huius rei apertissima exempla, & documenta ha-

habentur in Scriptoribus, præsertim in libris Regum Paralipomenon, & Prophetarum. Idem omnino dicendum de peccatis in religionem, etiam si per speculationes subtilissimas, & grauium quorundam virorum testimonia à non nullis excusentur in materia simoniæ, iuramenti, voti, excommunicationis, collationis beneficiorum, electionis ad gubernacula Ecclesiastica, immunitatis bonorum, & personarum Sacerdotalium. Occurrunt interdum opiniones, quæ si ad praxim populorum, & tribunalium vocarentur, magna immineret à diuino numine vindicta. Duo sunt fulcra regnorum, publica Iustitia, & publica religio: illæ si nutent, necesse est, vt ea pariter corruant, vel labantur.

Propositiones decoloratiuæ Ecclesiæ illæ sunt, quas sub hoc nomine S. Bonauent. in 4. distinct. 19. declarauit. Earum natura in eo sita est, vt doceatur abusus potestatis Ecclesiasticæ, & regalis, exèpli gratia, sententia certissima est posse Romanum Pontificem vti dispensatione circa sacros Canones: at tueri, id absq; vlla causa frequenter esse faciendum, nimis decolorat Ecclesiæ nitorem, quod his verbis monet vbi supra Bonauent. *In ijs, quæ statum Ecclesiæ decolorant, dispensandum non est; & hoc est quando multis conceditur, quod paucis esset concedendum.* Similiter ad hunc gradum pertinent alij abusus, vel in epij Kijs ferendis, vel in principijs generalibus vsurpandis, exempli gratia D. Bonauent. in Opusc. *Quare fratres minores prædicent, & confessiones audiant.* Hæc ait: *Pontificem, vel quemlibet bonum Pastorem animarum huiusmodi esse discretionis, quod potius vellet oues Christi per quemquam Catholicum Sacerdotem ad salutem æternam expediri, quam negligi ab ijs, qui ex officio curam eorum suscipiunt; sed executionem officij circa eos non implent, alioqui si hoc non vellet, indignus esset dignitate Pontificalis officij, qui oues Christi magis perire vellet, quam erui de ore isporum, & talis eius voluntas caret effectu pastoralis potestatis, quæ solum in ædificationem, & non in destructionem animarum data est ab ipso Principe Pastorum.* Multiplex abusus huius principij decolorat Ecclesiæ nitorem, dum per epij Kijs, vel ra-

tihabitones, aut absoluunt, aut interpretantur, aut dispensant inferiores Prælati, & Sacerdotes: dum ad libitum docent, in pluribus casibus non potuisse limitari potestatem, nisi cum animarum destructione, & plura alia huius generis.

Propositiones laudantes, aut exornantes gesta, vel personas hæreticorum, his verbis proscribuntur à Clemente 8. in sua instructione: Epitheta honorifica, & omnia in laudem hæreticorum deleantur. Circa illa obseruandū est, omnia elogia, quæ Lutheranum, Calvinistam, aut alia quavis hæresi infectum exornant, veluti iustum, sanctum, conseruātem veram, & legitimam fidem, & religionem, fruētē æterna beatitudine Dei, esse impia, & hæretica: cum non aliud sonent, ac significant, quā sectam Lutheranam, Calvinistā, aut quāuis aliam esse veram, Romanā autem, id est, Catholicam Religionem esse falsam. Ex his epithetis cum nullum sit, quod non comprehendat apertam hæresim, & blasphemiam, nullum in libris, aut scriptis permitti debet. Alia sunt epitheta in laudem hæreticorum, quæ nullam merentur Theologicam censuram, vt si nobilissimi, clarissimi, doctissimi esse dicantur, vt si ab his exornentur virtutibus, quas Philosophis, & Gentilibus non denegamus, quales sunt integritas iustitiæ distributiue, & vindicatiue, pudicitia, veritas, fidelitas, humanitas, liberalitas, contemptus diuitiarum, pacis studium, & aliæ huius generis. Hæc sanè elogia, quæ non vltra commendationem donorum, & virtutum ordinis naturalis extenduntur, nec pro Gentilibus, nec pro hæreticis, vllā notam Theologicam promerentur: nihilominus Clemens 8. in pœnā eorundē hæreticorum iubet sanctissimè, & æquissimè, vt prædicti honorifici tituli expurgentur, quemadmodum nonnulla alia, etsi à censura Theologica distent, ob prædictam iustractionem Pontificiā expurgenda sunt. Quoniam vero in hoc postremo genere elogiorum occurrunt passim emendanda quā plurima; solet interdum iuberi, vt similia epitheta lectores singuli deleant, ne catalogi expurgatorij his minutijs exerceant in maiorem molem. Ideo, Clemens 8. in pœnam effrenatæ impietatis Caroli Molinei, cui libet lectori permittit, &

præ-

præcepit, vt prædicti auctoris nomen, vbi cumque inueniretur, expungeret, & deleret. Similiter catalogus expurgatorius supremæ Inquisitionis Hispaniæ, editus anno 1632 pag. 76 r. verbo, *Merlinus Coccyus*, sic præscripsit: *Locos præterealiberiores, qui quomodolibet in rerum sacrarū contemptum vergere possunt, docti, pijsque lectoris arbitrio delendos remittimus.* Index Concilij Tridentini opera Erasmi, & Fabri permittit, dum modo expurgentur ab vniuersitate aliqua Catholica. Exempla huius coloris innumera occurrunt, ex quibus constat, si quando tribunalia fidei, ob vitandam prolixitatem iusserint libros, elogia hæreticorum continentes emendari, id præstādum esse à pijs, doctisq; lectoribus, vbi inciderint clausulæ exornatiuæ hominū, qui à fide deniarunt. Cū graue contagiū non timeatur ex lectura eorū locorum, qui hæreticos ab humanis doctibus exornant, atque expunctio prædictarum rerum præcipuè destinatur in pœnam, & vindictam, possunt licitè tribunalia fidei, non notatis paginis, & clausulis in suis catalogijs prohibitorijs, aut expurgatorijs, lectori pio, & Catholico eam expunctionem delegare.

De censura debita propositionibus acerbè, & satyricè è Pulpito, aduersus Ecclesiasticos, & laicos prædicatis. Cap. XV.

Quæ censura debeatur scriptis detractioibus aduersus Principes seculares, & Ecclesiasticos, aduersus simplices Sacerdotes, & regulares, tam in historijs quā extra illas, satis superque in præmissis declarauimus. Nunc de verbalibus conuitijs quibus in publicis concionibus, & redargutionibus, perstringunt nonnulli ministri verbi Dei Religiosos, aut seculares, determinando familias, congregationes, nationes, cætus, aut personas, dicendum est.

Suppono Antifites, & Pastores vti posse animaduersione publica in oues à Christo saxe tutelæ cōmissas, dummodo hæc præcedant primò correctiones priuatæ: secun-

do

dò informationes iuridicæ: tertio confessio rei conuicti, aut euidencia delicti in fieri, & semper pendens in opus: quartò protestatis defectus, ob quem non possint rem ad terrorem populi castigare: quinto pertinax durities, & in crimine inueterata consuetudo: sexto spes conclamata delinquentis post hæc omnia peracta; tandem, quòd alia via communi scandalo occurri nequeat. His præmissis gradibus debite succedit Episcopi, aut Antistitis facta publicè e pulpito reprehensio, si constat non grauiora fore detrimèta, quæ ex manifesta obiurgatione sequantur.

Deinde suppono ex reprehensionibus Prophetarum non esse argumentum desumendum pro ordinarijs Prædicatoribus diuini Verbi. Primò, quia in illis extraordinaria iurisdicção inerat, & personam summi numinis singulariter representabant, aut ab illa coacti nominatim singula dicebant. Secundò, quia spiritus, à quo dirigebatur Propheta, hominum culpas nouerat, & priuatas à publicis distinguebat. Tertio, videbant ex prophetia, quando melius erat illas publice coarguere, & quando melius reticere: quid utilitatis ex obiurgatione, quid uè mali ex silentio sequeretur. Quæ omnia cum desint ordinarijs Prædicatoribus, necesse est, ut plurima præmittant, si quando ad similes redargutiones deuenierint. Nostra igitur controuersia de illis solum Concionatoribus disputat, qui ordinario spiritu prædicant uerbum Dei absque prophetico dono, & iurisdicçãoe aliqua Episcopali, sola Magistrali, aut Doctorali muniti.

Demum suppono exempla Christi Domini in publicis redargutionibus, & reprehensionibus non debere uniuersaliter aduocari pro idea eorum, quæ præstare possunt, ordinarij Concionatores: quia sæpe, ut Deus abscondita crimina reuelabat, secundo ut Põtifex, & Iudex cui probationes necessariæ non erant, publica interdum redarguebat scelera. Tertio, ut excellentissimus Propheta. Quarto, ut uniuersalis Magister, & Redemptor. Quinto, ut particularis Paterfamilias Apostolorum, & discipulorum; atque adeò communes Magistri, & Prædicatores quibus omnes hi tituli desunt, non possunt hæc exemplaria indiscrimina-

tim

tim adducere: superest igitur, ut summarie singula declarem.

Ordinarijs Prædicatoribus Verbi Dei, ne determinatas personas Catholicas, præcipue Ecclesiasticas, vel status in Ecclesia receptos, aut legitime toleratos acerbioribus uerbis, & obiurgationibus è sacro pulpito uulnerent, aut infament, iubent seuerissimè Concilia, nominatim Senonense, cap. 36. in decretis morum, pag. 167: Coloniense, parte 4. cap. 8. pag. 186. & part. 6. cap. 13. 15. 16. 17. pag. 190. Augustense cap. 13. pag. 214. Treuirensis, C. Missi, pag. 270. Mediolanense, 1. pag. 361. iuxta editionem Coloniensem, anno 1618. quibus succurrunt Concilia generalia, Canones religiosorum cœtuum, Theologi, Summistæ, & Iuristæ. Paulus 3. anno 1542. in Bulla quæ incipit: *Apostolici culminis* inquisitoribus iniungit Mediolanensibus, & à iure cæteris iniunctum supponit, ut similes concionatores plestant seuerissimè, si quando propositiones has scandalosæ, pietati, & bonis moribus minimè conformes disseminauerint: & quoniam similes obiurgationes seditiosæ sunt, scandalosæ, & uiam ad scismata, & tumultus aperiunt, quemadmodum à temporibus Diocletiani experimento didicimus, qui, cù esset gratissimus fidelibus, propter iurgia Sacerdotum, contempsit, & persecutus est Ecclesiã Dei, authore Eusebio lib. 8. idèò sacer fidei Senatus in Hispania nuper seuerissimis pœnis prædictam concionatorum audaciam iustissimè compescuit. Ioannes Ludouicus Vinaldus, ex instituto Prædicatorio, tractatu de duodecim persecutionibus Ecclesiæ, postquam numerauit persecutiones Imperatorum, & hæreticorum, & incantatorum, & Iudeorum, & scismaticorum, & alias, tandem undecimo loco, & proximiori Antichristo numerat Prædicatores uaniloquos, garrulos, affectantes stylum, allegantes philosophiam, & poesim, mordaces, inflatos rethorica & stylo, dicentes subtilia non utilia, & obiurgatores Principum, Prælatorum, & Ecclesiasticorum, seu uerius detractores; atque idèlatè probat à fol. 226. vsq; ad 260 edition. Lugdun. ann. 1572. Succurrit ijs Concil. Tolet. ann. 1566. act. 3. cap. 3.

Du-

Duplex tantum est correctionis genus, ex cōmuni Theologorum iudicio, cum Diu. Thom. 2. 2. quæst. 33. Altera iudicialis est, & hanc solum exercere possunt gubernationes, idest Principes, & Rectores, præmissō ordine iuridico. Hæc interdicta est ordinarijs concionatoribus, cum nulla iurisdictione muniantur, sed auctoritatem habeant solum Doctorem. Altera est fraterna, sub qua paterna, tutelarior, & similes aliæ comprehenduntur: hæc etiam interdicta est ordinarijs concionatoribus è sacro Pulpito: nam ex præscripto Salvatoris omnis fraterna correctio debet esse solitaria inter corripientem, & correptum: non publica in conuentu fidelium. Correctiones aliæ aduersus hæreticos, & Ecclesiæ aduersarios non sunt aduocandæ in exemplar earum, quas ad Catholicos destinari licet. Hæretici proximi sunt, non fratres: Catholici verò, & proximi, & fratres sunt, & nominantur. Idcirco non se muniant Prædicatores Verbi Dei exemplo correctionum Christi aduersus Sadduceos, & Herodianos conelamatos hæreticos, vel aduersus Scribas, & Phariseos, qui ex Matth. 15. 16. & 23. hæretici erant, & iuxta Hieronymum in 16. Matth. Epiphani. hærese 16. Iosephum 2. captiu. cap. 12. & alios: hi tamē quia è suggestu Cathedræ Mosaycæ non disseminabant errores, ait Christus, Matth. 23. vt omnia quæcumq; ibidem dicent, seruentur, & fiant.

Cum igitur correctio iudicialis ad gubernationes pertineat, fraterna ad opitulationes, quæ ex Paulo 1. Cor. 12. distincta sunt ministeria ab officio Doctorum, similes obiurgationes aduersus determinatas personas, aut status, non dimanant à Doctoribus, quatenus Doctores sunt, quorum munus, ex Diu. Thom. ibidem: solum est reuelata in Prophetis, & Ecclesia prædicare. In Euangelistis nulla similis correctio Christi reperitur in sermonibus. Solum tres parabola Matth. 21. Ioan. 10. continent reprehensiones, verum illæ dictæ extra concionem in disputatione à Iesu, vt Deo, vt Propheta, vt reo. Cæteræ triginta parabola nulla obiurgatione armantur. Nouemdecim sunt disputationes Christi in Euangelijs, si quæ sunt cap. 7. 8. 9. 10. Ioannis, ad quatuor reducatur: verum illæ sermones nõ sunt, cum

cum disputare non sit prædicare: Inijs acerbioribus verbis Christus corripiebat hæreticos Scribas, & Phariseos simul vt Deus, vt reus, vt vindex proprii honoris, vt gubernatio, vt opitulatio. Disputationes nõnullæ Matth. 9. 12. 19. 22. Ioan. 3. 6. 12. nullis armantur reprehensionibus aduersus certas personas.

Dum Christus miracula parrabat, in colloquijs extra conciones, Matth. 8. 12. 13. 14. 15. 19. 21. Luc. 9. 13. Ioan. 4. reprehensiones adhibuit, vt operator virtutum, & defensor operum diuinorum, non vt Doctor. Cum Iesus futura contingentia vt Deus, vel alia futura absoluta, vt Propheta prædixit Matth. 11. 12. 16. 21. 24. Luc. 13. Ioan. 4. 7. 8. 9. 10. non vt Doctor, sed vt Deus, vel Propheta loquebatur. Interdum, vt Pater familias extra concionem reprehendit Petrum, filios Zebedei, consanguineos, discipulos, quemdam Scribam, Matth. 8. 16. 20. 26. Luc. 9. Ioan. 7. Verum hæc obiurgationes à Christo, vt patre familias, non vt Doctore dimanabant. In cōcionibus, quæ nec parabola sunt, nec disputationes, nec miracula, nec prophetiæ, nec monita patris familias, nec opitulationes aduersus hæreticos nulla est reprehensio Christi aduersus certas personas, & status, vt pater Matth. 5. 6. 7. 10. Marc. 4. Luc. 6. 10. 11. 12. 16. 19. Ioan. 14. 15. 16. 17. Reprehensio, quæ habetur Luc. 4. accidit finito sermone, & explicatione Isaia, & interminata est à Christo, vt operatore virtutum, & proprii honoris vindice. Plura sunt, & scribuntur à Doctoribus, cum docent, vt respirare, cōtrouersias rerum naturalium proponere, historias humanas referre, quæ non præstantur ab ipsis, vt Doctoribus, quæ admodum probat Turrecrem. distinct. 9. Ideo etiam si quis, vt opitulatio obiurgaret è pulpito, non id efficeret vt Doctor. Reprehensiones Chrysofomi, & aliorum sanctorum Episcoporum, contra certos status, & personas cum à iurisdictionem habentibus post plures correctiones fraternas emanarent præmissis certis probationibus, non aduocandæ sunt in exemplar, quod inspirari queant ordinarijs concionatores nullam iurisdictionem habentes.

Hæc ita generatim dicta per singulas conclusiones explicanda sunt. Prima: tunc solum concionatoribus ordinarijs, qui nec inrificatione Episcopali, aut quasi Episcopali, nec spiritu prophetico præditi sunt, licet obiurgationes publicas contra Catholicos è sacro Pulpito dictare aduersus scandalosa delicta, quando hæc omnia, & singula, quæ sequuntur absque vilo fructu præcesserunt. Primò, monitio priuata delinquentium. Secundò, obstinata eorum perseuerantia in culpa publica scandalum generante. Tertiò monitio, aut delatio, aut accusatio perse, vel per alios proposita Episcopis, aut secularibus Magistratibus de prædicto scandalo. Quartò impossibilitas, aut defectus potestatis in prædictis Episcopis, & Magistratibus ad coercendum iudicialiter, simulque puniendum scandala nuper relata. Quintò, quòd nulla spes supersit de refractario, aut peruicaci illo homine, cœtu, natione, aut familia leuiori medicamento curandis. Sextò, quòd certò sibi persuaserint concionatores, post consultationem grauium & peritorum hominum, maiora commoda ex publica reprehensione obtineri, & grauiora crimina, & scandala euitari, quàm si eadem reprehensio omitteretur. Septimò, vt peccatum, vel peccata, quæ obiurgantur sint ferè omnibus notoria, & perniciem inferant: nam si occulta sunt, & paucissimis explorata, præsertim sine alicuius contagio nullatenus ea propalare, aut manifestare è sacro pulpito licet. Hæc omnia, si ad sint, & præcedant, possunt ordinarij concionatores post consultationem, & licentiam Episcoporum, aut Antistitum publicis obiurgationibus è suggestu vti: si aliquid ex nuper relatis desit, peccant, si ad publicam reprehensionem determinatæ personæ, aut familiæ se accingât. Addendum est pro tertia, & quarta conditione, quas nuper præmisimus, quòd si monitio, aut delatio, aut accusatio scandalosi criminis proposita est Principibus Ecclesiasticis, vel secularibus, & ipsi habeant potestatem coercendi, & puniendi; nec tamen suo muneri satisfaciant, tunc acquiescendum est doctrinæ Concilij Colonienſis part. 6. hæc dicentis: *Si Magistratus dissimulent, consultius magis est, vt ultio remittatur ad Deum.* Quæ verba, & alia

æquivalentia Conciliorum, Patrum, & Scholasticorum manifestè supponunt, & decernunt non licere publicas reprehensiones è pulpito contra determinatos cœtus, aut personas Catholicas, inconsultis Episcopis, aut Magistratibus, cui prædicti cœtus, aut personæ, veluti oues, committuntur. Probatio huius conclusionis ex regulis generalibus Theologorum perspicua est, quæ tum ratione: charitatis, tum ratione iustitiæ decernunt ea omnia præcedere debere ante publicam reprehensionem è pulpito, ne seditiosè, contumeliosè, præcipitanter, & hostiliter Evangelicum officium exerceatur, vt ex inferiùs dicendis inuotescet.

Secunda conclusio: nunquam licet Ecclesiasticos Prælatos Catholicos, aut Seculares Principes è pulpito singularibus obiurgationibus vulnerare, absque spiritu Prophetico, aut consultatione sanctæ Sedis, licet omnes ferè conditiones primæ conclusionis præcesserint. Ita expresse determinant Concilium Lateranense sub Leone X. sess. 11. & Clementina, *Religiosi* de priuilegijs, cum Concilio Viennensi. Ratio, qua hæc duo concilia fundantur, sæpe ingeminata fuit à sancto Francisco Xauerio, & habetur in vltimis regulis exercitiorum S. Ignatii; vnde translata est ad regulas concionatorum ordinis Iesuitici, his verbis: *Cū experientia doceat, & sancta memoria Patris Ignatii scriptum reliquerit, nihil utilitatis percipi ex ijs concionibus, in quibus Principes, & Magistratus Reipublicæ, Prælati, & alij Ecclesiastici in particulari reprehenduntur, concionatores nostri ab huiusmodi reprehensionibus abstineant.* Quod si urgentissimæ causæ adsint, consultanda est sancta Sedes, quæ solùm supra se habent supremi Principes, & Prælati; & si illa dissimulet, vt dicebat Colonienſe Concilium, multò consultius est, *Vt ultio remittatur ad Deum.* Quamquam plures aliæ rationes adduci possent ad hanc conclusionem stabiliendam, illa omittenda non est, quæ sumitur ex distinctione quadam nuper allata. Omnis reprehensio, aut est iudicialis, aut fraterna, sed nulla ex his licet contra Prælatos, & Principes è pulpito: ergo nunquam ibi reprehendendi sunt. Maior supra est probata; mi-

nor suadetur, nam iudicialis correctio esse nequit, vbi non est iurisdictio, nempe supra eum, qui superiorem, aut Iudicem non habet, quales sunt supremi Principes, & Prælati. Fraternalis correctio aduersus determinatos cœtus, & personas, cum secreta esse debeat, non potest ad publicas conciones extendi: ergo nunquam Principes, aut Prælati, absque Spiritu prophetico, aut commissione Apostolicæ Sedis, è suggestu concionum possunt obiurgare.

Tertia conclusio. Ad eò rarum, & insolitum est, vt casus adfit, quo ordinarius concionator licitè possit è pulpito determinatas familias, aut personas Ecclesiasticas, vel seculares, etiam priuatas, & infimi ordinis reprehendere, vt propterea Doctores non curantes de varijs, absolutè dicant, nullatenus in concionibus has obiurgationes locum habere: & Concilia absolutè absque limitationibus similes reprehensiones inreducunt. De Cœcilijs dictum est sup. superest, vt Doctores allegemus ex Ordine Prædicatorũ, S. Antonin. 3. par. tit. 18. cap. 4. Caietan. 3. par. q. 42. art. 2. Bañez 22. q. 33. art. 4. Siluester verbo: *Prædicator*, q. 6. Socus detegendo secreto memb. 2. q. 3. cœclu. 4. Canus lib. 12. cap. 11. Ferdinand. Castello lib. 2. histor. Prædicatorũ cap. 48. 49. Ex familia Minorũ S. Bonau. in apologetica editionis Romanæ pag. 375. Cordub. lib. 1. q. 17. Castro lib. 1. de iusta hæreticorum punitione cap. 3. Ricard. in 4. dist. 19. art. 2. q. 3. Aluarus Pelagius lib. 2. de plâctu Ecclesiæ art. 10. & alij eiusdem gremij. Ex alij vero Abulens. in cap. 15. Matt. q. 28. Nauarr. in manuali cap. 51. Aragõ. 2. 1. q. 11. art. 2. & plures alij. Idcirco omnes sacrorum ordinum regulæ has obiurgationes cõtra determinatas personas, aut familias seuerissimè prohibèt. De cõstitutionibus fratrum Prædicatorũ tradidit suprâ S. Antoninus. S. Bonanura, & regula Minorum eadem legem exprimunt. Familia Augustinensis similiter indixit suis prædicatoribus. Societas Iesu idem præscripsit, ad hanc obseruantiam edocta à S. Ignatio de Loyola, & Francisco Xauerio. Probatur hæc conclusio adstruens rarissimum, & valde insolitũ esse, vt concurrant omnia necessaria ad dictandas è pulpito prædictas reprehensiones; nam præculdubio septem illi gradus,

aut

aut conditiones in prima conclusione assignatæ contingi debent, vt similes obiurgationes locum habeant; & præterea, vt concionator sit grauissimus, doctissimus, & magnæ authoritatis, & opinionis in populo, sed prædicta conuexio graduum, & conditionum rarissimè potest contingere, quem idmodum perspicuum est, & probationes sunt superflue: ergo prudenter loquuntur Doctores absolutè negantes, præfatum reprehensionum genus ordinarijs concionatoribus licere, propter rarissimos casus, in quibus cum debitis circumstantijs impleri licitè queat. Sic etiã absolutè dicitur, nulli priuatæ personæ fas esse aliã occidere, quãquam sint casus iuste defensionis, in quibus licitum sit alios de medio tollere.

Quarta conclusio. Si iam emendata scandala sunt, aut breni corrigenda, vel punienda credantur à legitimis Magistratibus: si spes aliqua affulgeat, vt sceleratus ad meliorem frugem redeat, à seculari, vel Ecclesiastico Iudice admonitus, aut si cõstat reum esse cõprehensum, spereturq; pro merito castigatũ iri, populo, regnoq; faciendo satis, nulla potest fieri publicis in concionibus reprehensio. Sic expressè Colonienſe Cœcilium par. 6. cap. 7. vbi aperte negat quempiam è pulpito reprehendendum, quin antè cõſeris Admittitum, & superiorum Magistratum animaduersio: *Expectanda prouisio Prælatorũ, ac maiorũ Magistratũ est.* Ergo ante illorũ prouisionẽ prædictæ reprehensiones nõ licent; post prouisionem supplicij omnino sunt noxiæ, & superflue. Ratio naturalis hanc cõclusionem dicit: nam publicè redarguere damnatum ad verbera, triremes, exiliũ, aut necem, insigne est iniustitiæ, & crudelitatis argumentum: satis est reo, quod exulet, verberetur, aut suspendatur: satis est Reipub. quòd iuxta legum dispositionem scandala sint punita. Eadem ratio est, si supplicium breui inferendum expectetur contra vincitum, & comprehensum: & ex parte nullò esset deterius, si antequam de facto liqueat, eademque iudicialis vindicta expectetur, præmissa probatione coram populo, & Ecclesia grauiter reprehendatur, qui reus est.

Quinta cõclusio. Illicita est omnis reprehensio publica, è suggestu contra determinatas personas, aut familias,

aut

aut nationes, quæ se esse Catholicas profitentur: si infamantur de hæresi, apostasia, aut simulata religione. Tenentur fidei tribunalia prædictos concionatores compescere, eosque ad iudicium vocare: nam si absque fundamento manifestè veritatis hæc prædicant in Deum, in proximum, in iudices, grauissimè peccant. Quod si certò nouerunt prædictas personas, aut gentes in hæresim, vel apostasiam incidissè, etiam grauissimè delinquant non deferendo crimina ad legitimos iudices: Quod si detulerunt immane scelus perpetrant, cum non expectent id, quod ex iure naturali expectandum dictauit Concilium Coloniense part. 6. dicens: *Expectanda prouiso Prelatorum, ac maiorum Magistratum est.* Præterea hi præcipites Prædicatores temerariè decernant in Iudices, aut Inquisitores, eosque infamant perinde ac si suo muneri non essent satisfacturi, nec partes suas obituri. Accedit, quòd concionum reprehensio est postremus quidam agendi modus, quo in rebus desperatis ordo sacer vitur, cum nihil possunt superiores Magistratus secundum instituta legum, nihil possunt censura Ecclesiasticæ, nihil efficit multa patientia, neque alia via, quibus datus est locus, tunc ad hæc media publicæ reprehensionis, veluti ad vltima remedia cõuolandum est. At inchoare opus tam graue, cum tam immani discrimine alienè famæ, in materia odiosissima religionis, per extremum omnium remedium violata autoritate iustitiæ, simulando nullas esse vires in Episcopis, & Inquisitoribus, nullumque animum ad hæreticos, aut apostatas coercendos, lethale peccatum est, eoque grauius, quo plura in eo inuoluantur delicta. Primùm in aliena iurisdictione usurpanda. Secundò in non præmittendo omnes illos gradus, quos in prima conclusione præscripsimus. Tertiò in sugillando Prælatos circa fidei causas, minusque de eorum zelo, & pietate fidendo. Quartò in excitando seditiones, & tumultus. Quintò in proclamando Catholicos viros, aut eos, qui Catholicos se esse declarant, veluti conclamatos, & desperatos hæreticos.

Sexta cõclusio omnes, & singuli Prædicatores, qui vnuerfos, aut singulos excessus ex commemoratis in hoc capite

pite audent perpetrare, debent à sancta Inquisitione puniri. Primò ex litteris Pauli 3. committentis Apostolicis Inquisitoribus cognitionem eorum concionatorum, qui propositiones scandalosæ, seditiosæ, pietati, & bonis moribus minimè conformes disseminauerint; at prædictæ culpabiles reprehensiones è pulpito, sunt manifestè scandalosæ, & seditiosæ: ergo disseminatores earum ab Inquisitoribus plectendi sunt. Secundò speciali titulo prædicatores infamantes è pulpito personas, familias, aut cœtus Ecclesiasticos regularium, aut non regularium, puniuntur ab Inquisitoribus, tum ex ijs, quæ dicta sunt singulari capite huius tractationis, tum ex decreto supremæ Inquisitionis Hispanæ cõtra eos, qui scripto publico, aut verbo è sacro suggestu personas Ecclesiasticas infamant, ita vt ignominia in cœtum, aut religionem refundatur. Tertiò adhuc vrgentioribus fundamentis sunt puniendi ab Inquisitoribus ij, qui quascumque seculares, aut Ecclesiasticas, siue personas, siue familias, siue nationes profitentes se esse Catholicas, è pulpito impugnant veluti apostasia, aut hæresi infectas, propter eas rationes, & causas, quas in quinta conclusione produximus. Quartò, nam semper hæc reprehensiones fiunt abutendo scripturis: propterea iuxta Decretum Concilij Tridentini, sess. 4. transgressores sunt grauiter puniendi.

Septima conclusio. Similes temerariæ reprehensiones sunt euersuæ prouinciæ, vt valde seditiosæ. Historia Henrici 3. refert, ex præcipiti, & effrenata prædicatione cuiusdam Archidiaconi Astigitani ortum fuisse, vt nobilissimæ Hispaniæ vrbes tumultus excitauerint. Iosephus Siaguëza in Chronicis sancti Hieronymi to. 1. cap. 18. & sequentibus graues cuiusdam cõcionatoris abusus in reprehendendo narrat, & media, quibus Henricus 4. impendenti damno succurrerit. Regnante Carolo 5. communes seditiones, & excitauerunt, & promouerunt cõcionatores, quibus propterea, etiamsi alijs indultum sit, ipsis tamen nulla data est venia. Legantur Hieronymus Conestagijs in vnione Lusitanæ, & Castellæ, & liber Sorbonæ, cuius titulus, *De iusta abdicatione Henrici 3.* Ibiq; frequen-

quenter occurrent gravissima discrimina, quæ Hispania sublinuit ex temerarijs cõcionatorum reprehensionibus. Castro de iusta hæreticorum punitione, & Alfonso Spina hoc experimentum pluribus, & varijs exemplis confirmarunt. Damianus Goes in historia Manuelis Regis Lusitaniæ memorat, ex stulta cuiusdam cõcionatoris obiurgatione factum esse, ut auditores è tẽplo prodeuntes, supra quatuor millia hominum baptizatorum interfecerint. Longum esset omnia huius generis in unum fascem colligere. Nominatim sunt periculosissimæ illæ inuestiæ, quæ sunt è pulpito, cõtra eos, qui ab hæreticis, Mauris, aut Iudæis prognati Christianam fidem susceperunt, vel ab ipsis originem ducunt, perinde ac si verè Catholici nõ essent, atque eorum bona opera suspecta habenda sint: quemadmodum expeditus agentes de propositionibus auersis à fide, & ingressu Ecclesiæ, vel cõtristatiuis eorum, qui religionem Christianam amplexi sunt. Hispana, & Lusitana Inquisitio, ut ibidem expeditus, obiurgationes, aut infamationes scriptas aduersus cõuerfos è Iudaismo, vel ab illis originem ducetes prohibet; verum, quia similes detractiones sunt libelli famosi in causa fidei, etiam personæ incarcerandæ, & penitendæ sunt. Similiter propter ea, quæ ibidem à nobis dicta, & quæ in hoc capite notata sunt, qui è pulpito has reprehensiones in hos homines disseminant, carceribus, exilijs, & grauioribus alijs pœnis coercentur.

Ultima conclusio. Omnes cõcionatores, qui sermonibus dictatis ad populum, vel prælo mandatis familias, cœtus, nationes, aut personas infamât aliquo ex modis, quos in superioribus cõclusionibus adnotauimus, varijs pœnis afficiendi sunt, iuxta præscripta iuris Ciuilis, & Canonici. Primum per dispositiones iuris Ciuilis, qui verbo, aut scripto iniurias, aut opprobria in alios dicat pœna corporali, afficiendi sunt: ex l. finali, ff. de iniurijs: & notat Bazarus ad Iulium Clarum in §. iniuria, numer. 97. Incurrunt præterea infamiam. l. Diuus Seuerus, ff. de iniurijs vbi glos. Bernardus Diaz in practica cap. 60. rubrica de maledicis num. 6. & ibi additio Farinacij in præxi 3. to. q. 105. num.

numer. 61. Per dispensationes iuris Canonici prædicti concionatores, vtpote iniurijs, & maledici pœnam habent indistinctam suspensionis, & priuationis officij, ut probant Baldus in cap. Cum te, de re iudic. vbi Abbas num. 24. Felinus num. 9. Bocius in pract. titul. de iniurijs, numer. 30. Hæc iniuria, quæ resultat ex sermone publico, aut scripto euulgato reducitur ad iniuriam libelli famosi iuxta definitionem Farinacij, dicta quæst. 105. num. 421. Neque in hac re dubium esse potest, si quidem, ut induat aliqua iniuria rationem libelli famosi, sat est, ut versus vnicus, vel cantilena publicè cantetur, quemadmodum expendit Farinacius supra num. 467. Grauius, acerbius, & vniuersalius damnum ex concione publica iniurias effundente contrahitur. Eadem iniuria secundum rigorem Ciuilis iuris pœna capitali mulctatur, l. lex Cornelia, §. si quis librum, ff. de iniurijs, l. 1. C. de famosis libellis. Interpretatio communis est, ut vindicta hæc iudicialis fiat per mortem naturalem, ex Farinacio dicta quæst. 105. numer. 423. Ius Canonicum prædictum iniurantem flagellari iubet ex textu, in cap. 1. Quinta quæst. 1. vbi Turrecremata in versiculo, *Secundum Canones*. Ad hæc pœna de positionis annectitur, ex Farinacio supra num. 431. Præter obligationem restituendi famam, damnum, & æstimationem iniuriæ, de quibus tractant Nauarrus in cap. Sacerdos, num. 60. de pœnit. distin. 6. Farinacius supra numer. 71. 78. & num. 436. cum sequentibus, habet pœnam infamis, & in testabilis adiunctam, D. lex. lex Cornelia, §. si quis librum, ff. de iniurijs, cap. ob carmen. 4. quæst. 3.

Nec dubium est, quin prædicti concionatores, sub pœnis Concilij Tridentini sess. 4. in fine comprehendantur, vbi agitur de corruptoribus, aut vitiatoribus sacræ Scripturæ, idest, ea abutentibus ad detractiones; nam certum est è pulpito allegari loca scripturæ Diuinæ ad detrahendum, & infamandû, quod formaliter est delictum detractionis. His pœnæ iuris, & arbitrariæ à Concilio Tridentino imponuntur. Per pœnas iuris intelligit Cõcilium flagellationem, &

depositionem cap. 1. Quinta quæst. 1. de quibus Doctores supra relati differunt. Per arbitriam pœnam idem Concilium refert se ad resolutionem communem circa crimen iniuriæ, & libelli famosi: nam & præter peculiaria supplicia, & pœnas remittit se ad arbitrarias pœnas ex Hostiensis in summa titul. de maledicis; & alijs. De quibus Farinacius supra quæst. 105. à num. 56.

De probationibus, & contestationibus ex iure naturali, & diuino requisitis ad iudicium faciendum circa propositiones verbales censura dignas in concionibus, aut publicis congressibus dicta: & de retractatione facienda, si dicta sunt, & de alijs requisitis. Cap. XVI.

ANtequam præcipuâ thesim excutiamus supponendum est, cum Ioanne Rojas in assertionibus analyticis assert. 24. eum, qui hæresim à se prolata in concionati corrigit, & reuocat non esse aliqua pœna damnandum, quod probat ex pluribus Doctoribus, & suadere posset innumeris fundamentis: sit vnum pro multis, quia similes lapsus habendi sunt pro nō voluntarijs, & in illis protinus adnexa reuocatio palam conuincit, aut ab homine sui non compote, vel alia longè diuersa considerante prædicta verba inuoluntariè effluxisse. Si quod autem emerit scandalum per succedentem retractationem cessat omnino, atque idem dicendum est, si quis admonitus ab audientibus de prolato errore vlla sine tergiversatione, aut mora impiam doctrinâ retractat; nã & illi creditur nolentem, vel non attendentem illam pronunciaffe, & nulla relinquitur præsentibus occasio scandali, sed exemplum debiti obsequij erga fidem, & Ecclesiam.

Deinde cum Albertino de Catholicis assert. quæst. 24. supponendum est, quod si assertio propositionum hæreticæ, aut aliter damnabilium facta dicatur publicè in cõ-

cione, aut magno cõuentu fidelium debet probatio singularum propositionum fieri ex contestatione plurium cum ex natura illius facti complures testes haberi queant, vt ex pluribus capitibus iuris efficaciter suadet. Quod addit quæst. 35. num. 8. ex Abbate Butrio, & alijs, quos refert, & sequitur testes, scilicet in lite de probandis verbis formalibus alicuius propositionis per easdem voces formales, & non per æquipollentes testificari debere; neque aliter illos probare, videtur in praxi minus probabile; vt merito refutat Rojas part. 2. assert. 5. num. 129.

In ijs, pro quibus plures, & graues testes vniiformiter conueniunt hæreticaliter, erroneè, aut scandalosè, aut temerariè fuisse prolata, examinandi sunt, an illa obiter, & in transcurso dixerit magister, vel cõcionator; an incidenter protulerit; an vero ex professo tractauerit; & allegationibus, atque rationibus munerit; & cogendi sunt, vt deponant in singulari, quæ testimonia, quæ item alia fundamenta adhibuerit. Nam si obiter, aut incidenter error vel hæresis proferantur, cum magister, aut concionator non est inspectus, credendum est, aut lapsu linguæ, aut mentis vagatione, aut deceptione audientium, quod sepe accidit, eam propositionem de pronunciata hæresi, aut errore ab auditoribus fuisse conceptam, quod si ex professo damnabilis propositio testimonijs, rationibus, exemplis, & coniecturis fuerit munita, inexcusabilis est Magister, aut Doctor, & manifestè conuincitur esse reus.

Supereft nunc declarare quot testes, aut testes integri, & omni exceptione maiores, necessarij sunt ad probationem hæresis, aut erroris, aut propositionis damnabilis in magno auditorum concursu prolata: in quo casu minus integri testes non admittuntur, vt notat Albertinus de agnoscendis Catholicis assertionibus, quæst. 34. Cũ vero ex capite de libellis distinct. 20. ceteri iudices, ac tribunalia debeant in iudicando sectari praxim, & exemplar Conciliorum generalium, & nationalium, & Romanorum Pontificum, dicam quid in Synodo Chalcedonensi, & Beritensi decretum sit, & exemplo, atque sententia firmatum

tum pro similitus cōtrouersijs circa propositiones dānabiles in plurium auditorum concursu prolatas, vt inde innotescat quid cæteri iudices præstare debeant.

In magna auditorum frequentia graues errores prædicasse olim dicebatur Ibas: pro qua causa ex Cōcilio Beritēsi probata fuit forma iudicij in Concilio Chalcedonenſi Act. 9. & 10. iuxta nouissimam editionem Colonienſem anni 1618. industria Seuerini Binij, Act. 9. memorantur quatuor accusatores, & testes, Samuel, Cyrus, Mara, & Eulogius, hi contestantur de erroribus prædicatis ab Iba. Act. 10. pagin. 279. eiusdem Chalcedonenſis Concilij producuntur quatuor alij, Theophilus Diaconus, Euphrasius, Abrahamius, & Antiochus: pagin. 281. adduntur quinque alij. Clerici etiam, & Monachi contra Ibam, Ablaius, Ioannes, Anatolius, Caiuma, & Abibus: pagin. 287. considerata multitudo eorum, qui audierant Ibam, ait Concilium, necessarium esse pene omnes interrogari, qui audierant Ibam docentem, aut prædicantem, pag. 288. addit: *Quoniam dictum est collectam Reuerendissimorum Clericorum multitudinem, quando hæc Religiosissimus Ibas docuit, non suscipimus trium testium, qui a vobis deducti sunt, voces.* Docet Synodus in re adeo publica tres testes nihil probare, si non totius fere auditorij cōsensus adsit. Pagin. 292. leguntur litteræ Cleri, qui Ibam audiuerat: in eis dicitur: *Neque ab eo, neque ab alio vlla tale dictum audiuimus, neque in aures nostras ingressum est.* In eadem actione Epistola Ibæ ad Mariam Persam proponitur, in qua opposita doctrina continetur illi, quæ ipsi imponebatur. Pagin. 295. 296. 297. tres Legati Sedis Apostolicæ, & magna Episcoporum multitudo Ibam absoluunt propter Epistolam ab ipso scriptam ad Mariam Persam errores illos condemnantem, & declarat Concilium septendecim illos Clericos, & Monachos accusatores, & testes nihil probasse cōtra Ibam: tantum valuit vnus manuscripti authentici veritas in defensionem Ibæ apud Concilium. Hoc exemplar obligat omnes Iudices, & Tribunalia, vt ad probationem facti de erroribus, aut propositionibus damnabilibus in magna hominum multitudine dictis

dictis plures exigant testes, qui sine discrepantia contententur, nam valde periculosum est ab exemplaribus Conciliorum generalium in iudicando discedere.

Tandem omiſſis alijs probationibus addere oportet aliam ex Concilio Constantiensi, pag. 899. col. 1. edit. Colon. nam pro articulis publicæ prædicationis Ioānis Hus quamquam probati essent nonnulli per quinque, aut sex cōtestes, veluti articulus 18. 19. 21. 22. noluit tamen ab ipso abiurari, quia negabat à se prædictos articulos prædicatos: quo iudicio monstrauit Concilium ea, quæ in publicis conuentibus dicta sunt, totius fere auditorij contestatione desiderare, & simul statuit non semper esse sufficientem numerum fenarium contestium, adhuc contra Doctorem vehementer suspectum qualis fuerat Ioannes Hus, vt probatio conueniens existimetur.

Quoniam verò accidere potest, vt nonnulli conspirato animo ad audiendum Magistrum aliquem, vel diuini Verbi prædicatorem conueniant, & mutuo se, & alios prouocent ad falso contestandum, oportet, vt Indices præuia informatione de ijs, qui adfuerint, illos testes interrogent, qui à nemine fuerint citati, aut nominati; quod si hi ab alijs dissentiant, superest examinare, an accusatores, vel delatores mutuo se coniurauerint in perniciem Magistris, vel Doctoris.

Circa retractatione eius, quod publicè dictum est si illud fuit hereticum, erroneum, blasphemum, aut suspectum de fide, aut superstitiosum, legibus Canonicis, & stylo sancti Officij cautum est, qua solemnitate abiurationes fieri debeant, verum si propositiones dumtaxat sint scandalosa, aut temeraria, aut similis alterius censuræ ex inferioribus, solum retractandæ sunt, nã raro eius conditionis existunt, vt abiuratio illis adnectatur, nisi specialibus litteris Apostolicis ita decernatur.

Pro alijs casibus, in quibus de fabulis, aut assertis improbabilibus è pulpito prædicatis scandalum oritur Angelicus Doctor opusculo duodecimo ad Lectore Bisuntinum scripsit; quando & qua forma fieri debeat retractatio. Variæ sunt propositæ D. Thomæ quæstiones, & assertiones à concilio.

cionatoribus prædicatæ; & illis in eo opusculo satisfacit. ¶ Prima (ait) quæstio fuit, an stella, quæ Magis apparuit haberet figuram crucis. Secunda, an haberet figuram hominis. Tertia, an haberet figuram crucifixi. His simul respondeo, quod Chrysostomus quædam similla narrat super Mathæum, non quasi asserendo, sed quasi ab alijs dicta recitādo. Et quia pro certo non habetur, no reputo hoc esse prædicandum, non enim decet prædicatorem veritatis ad fabulas ignotas diuertere: si tamen ab aliquo sit prædicatum, non arbitror esse necessarium, quod reuocetur, nisi fortè, ex hoc, populo scandalum sit exortum, & tunc non deberet, vt erroneum reprobari, sed vt incertū exponi. ¶ Art. 4. Manus, quæ nos plasauerunt, clauis cõfixæ sunt, nõ tamen hæc sunt extendenda, vel prædicanda populo; sed tamen si prædicatum sit, non arbitror reuocandum, nisi super hoc eror, aut scandalum oriatur, in quo casu oportet sanæ locutionis sensum exponi. Non sunt autem in talibus, quantum fieri potest, simpliū animi sollicitūdi. Quinta quæstio, an ex quo Simeon dixit Beatæ Virgini, tuam ipsius animam pertransibit gladius, quolibet die naturali, vsque ad Resurrectionem Christi, septies illud recoleret pia Virgo cum dolore vehementi. Ad hoc etiam respondeo, quod istud eadem facultate contemnitur, qua dicitur, cum nullius authoritatis robore fulcitur. Nec æstimo huiusmodi friuola esse prædicanda, vbi tanta suppetit copia prædicandi ea, quæ sunt certissimæ veritatis. Neque tamen oportet, quod reuocetur, si prædicatum fuerit, nisi ex hoc scandalum fuisset exortum. ¶ Quæ omnia verba D. Thom. eam ob causam retuli, vt contaret, quæ nam sit forma, & obligatio retractationis in his casibus.

Quoniam vero tam in ijs propositionibus scandalosis, quam in alijs, quæ hæreticales, & erroneæ sunt, necesse est, vt probationes, & multitudine, & grauitate testificatium cõuincant veritatem, antequam reus ad iudicium vocetur, debeo superiores conclusiones, & illustrare, & confirmare. Nam primo in ijs casibus verba formalia cõcionantis, aut publice docentis, aut loquentis coram pluribus comprobanda sunt: nam testis deponere non potest nisi de

de ijs, quæ sensu corporeo ipse cognoscit, Baldus in capit. filij de hæreticis, Farinacius de testibus, quæst. 68. à numer. 63. & consequenter non valet testificari auditor, an clausula à Doctore, aut prædicatore prolata sit hæretica, aut erronea, cum id pendeat ab actu intellectus, qui ad testem non pertinet, sed ad iudicem, qui ex formalitate verbi, de qua testis deponit, format conceptum intelligentiæ, an scilicet verbum sit hæreticale. Præterea testis, quatenus talis solum deponit de formalitate verbi, aut facti à se visum, vel auditu cogniti, cum id solum sensu corporeo possit cognosci, vt tradit Baldus in dict. cap. Filij de hæreticis, Albertinus de assertionibus Catholicis, quæst. 34. numer. 47. Consequenter Doctorum communis sensus est, ad hæresem comprobendam, non sufficere, vt testes deponant reum esse hæreticum, apostatam, Iudæum, aut Mahometanum, cum id corporeo sensu nõ percipiatur, sed necesse est de facto, aut verbo formali deponere, ex cuius cognitione possit specificè formari conceptus de hæresi, aut apostasia, quæ imputatur ex Menochio consil. 82. numer. 163. lib. 1. Id circo, nullatenus probat testis deponens se, aut vidisse, aut audiuisse nõnulla ex quibus alter se hæreticum, mahometanum, aut iudæum declarauerit, eo quod non specificet actus, aut formalia verba, per quæ iudex conceptu generet de apostasia, vel hæresi de alterius. Nõ enim munus testis est, neque ad eum pertinet iudicare, an factum, aut verbum sit de hæreticis, aut apostatis, quia id est actus intellectus: ad testificantem vero solum spectat deponere de ijs, quæ perceptibilia sunt sensu corporeo, vt in simili contra testes in causâ hæresis excedentes officium testium, & non deponentes de verbis: sed de effectu tradit Oldradus consil. 201. numer. 6. quæ refert, & sequitur Menoch. consil. 82. numer. 161.

Secundò in prædictis casibus in quibus, necesse est, vt testes deponant de formalitate verborum requiritur, vt omnes testes contestentur vnanimiter de eadem formalitate verborum, vt decernit Antonius de Butrio in cap. Nihil de verborum significatione, & ibi Abbas, & alij, quam sententiam approbat, Gabriel consil. 42. à numer. 3. De-

cius consil. 4. num. 44. lib. 3. Mascardus de probatio, tom. 3. conclus. 1374. num. 7. & singulariter in hæresi probat Albertinus de assertionibus Catholicis quæst. 34. numer. 47. & quæst. 35. num. 8. Menochius dicto consil. 82. num. 250. Farinac. de testibus quæst. 64. num. 67.

Tertiò, licet aliis secundum iura testimonium discordia in accidentalibus non præiudicium inferat contestationi, si in substantia facti concordent, verum in hac materia in qua de verborum formalitate contestatio esse debet, quælibet discordia etiam in accidentalibus in causa est, ut deponentes contestes non sint, & eneruat robur probationis, quod in terminis tradunt Mascardus dicta conclusione 1374. num. 7. Farinac. de testibus quæst. 65. num. 28. & in casibus particularibus circa testes deponentes de verbis hereticalibus tradunt Albertinus dicta quæst. 35. Menochius dicto consil. 82. num. 160. Farinac. de testibus quæst. 64. num. 70.

Quartò, in examine testimonium ad probandum singulariter verba, attendendum est ad circumstantias finis propter quem dicta sunt, & ad occasionem, & modum quibus prolata sunt; nam solet contingere ea pronuntiata fuisse ad determinatam finem, iuxta quem nec verisimile, nec probabile sit in sensu testificantis enuntiari potuisse, ut expendit Albertinus dicta quæst. 35. num. 2. tractans de verbis quibusdam à concionatore dictis in sermone de sanctissima Trinitate. Ex pendenti etiam occasione dignoscitur, quo animo verba fuerint euulgata, ut in simili casu de repositione quadam ad determinatam interrogationem adhibita Menochius argumentatur dicto consil. 82. à num. 19. Item ex modo facile est coniectare, aut venari sensum verborum: nam si dicantur per oblivionem, aut inconsiderantiam, aut lapsam linguæ, aut forma alia, quæ insinuet, non fuisse assertivè prolata, hæreticales non erunt propositiones. ut probat Albertinus, ubi supra quæst. 36. num. 10. Similiter dicendum est si verba iocose enuntiata, aut alia leuitate impellente; non enim erunt hæreticalia, nec veluti talia punientur; sic Albertinus ubi proximè numer. 11.

Quin-

Quintò, si verba in concione, aut actu publico enuntientur, exactior probatio desideratur, & maior numerus testium omni exceptione maiorum. Primò, quia licet Doctores in causa hæresis decernant sufficere artificialè probationem ex coniecturis, & suspicionibus secundum Mascardum conclusione 861. & admittendos esse testes inhabiles cap. in fidei fauorem de hæreticis lib. 6. & Mascard. conclus. 857. Verum istud contingit, quia crimen occultum sit, & clandestine patrari soleat, atque adeò pro manifestatione necessarius sit fauor, quo probationes facilius conflare queant. At si crimen publicum sit, & actus coram multitudine patrat, cessat hæc ratio, & permanere debet regula ordinaria, & solennis stylus, ut ad delicti probationem adiant argumenta luce meridiana clariora ex ijs, quæ Doctores adstruunt in l. fin. C. de probationibus, Mascard. conclus. 26. num. 4. & conclus. 408. numer. 12. Deinde, quia si actus est publicus, & popularis, illum velle probare duorum, aut trium testimonio, præsumptionem calumniæ importat, nam si verè contigisset, non tam exiguus numerus testimonium adhiberetur, cum per plures probari potuisset, ut in simili considerant citati à Deciano consilio 83. à numer. 24. lib. 3. Atque in hoc casu hæc ratio urgentius concludit: nam verba in sermone, aut conuentu publico prolata, si hæreticalia fuissent, singuli auditores obligabantur ea deferre ad Tribunal sanctæ Inquisitionis, & cum tanta, & tam copiosa fuerit audientium multitudo, quorum singuli Catholici erant, vehemens oritur præsumptio de odio, aut sinistro affectu delatorum, & de falsitate testimonij ipsorum, quæ fuit potissima ratio Concilij Calcedonenfis, & Beritensis, ne admitterent accusationes aduersus Ibam. Nam cum ab ipso prædicata publicè, dicta fuerint in onuentu Clericorum, & fidelium, si hæreticam notam mererentur, plures alij delatores exstitissent, cum omnes, & singuli ad deferendum tenerentur. Tertiò, quia cum necessaria sit ad contestationem formalitas verborum, ut supra diximus, debet plures

plures interrogari, nam si discordantia interueniat cuiuscunque formalitatis, etiã accidentalis, non constat probatio, perinde ac si essent testes contrarij, vt docet Farinac. de testibus quæst. 64. num. 70. & quæst. 65. num. 28. Quartò nam si duo, aut tres testes dicant se quædam verba in concione audiuisset, & alij asserant se illa non audiuisset, hæc negatiua affirmatiuæ æquiualeat. Nam in materia de auditu proprio æque probat testis in affirmatiua de auditu, atque in negatiua, supposito, quod fuerit præsens, & non audierit, vt tradit Decianus consil. 83. numer. 24. lib. 3. Farinacius de testibus quæst. 69. num. 152.

De notis propositionum, & doctrinarum, quæ censuram Theologicam non merentur.
Cap. XVII.

Solent nonnulli doctrinas aliquas traducere, & infamare ex titulis nouitatis, non necessitatis, inutilitatis, improbabilitatis, & similibus absolute cum censuris Theologicis prædictas qualitates numerantes; idcirco quid in hac re dicendum sit, breuiter expediemus.

Prima assertio. Sola nouitas non inducit censuram, id est, si doctrinæ Scripturis, Decretalibus, Concilijs, aut vnanimi Patrum, & Scholasticorum iudicio non opponantur, illarum nouitas nullam censuram Theologicam continet, nec gradum propositionis damnabilis: idcirco extra rem sunt, quæcunque extrahuntur à Concilijs, & Patribus dicta contra nouitates hæreticas, erroneas, & temerarias in fide, cum applicantur aduersus nouitates, quæ Ecclesiæ, & receptæ doctrinæ non aduersantur. In rebus Theologicis nouitas vitanda, vt firmat Radulphus libro de Canonum obseruantia, proposit 6. verum non illa, quæ antiquitati, non aduersatur. Debet Scriba doctus iuxta consilium Christi proferre de thesauro suo noua, & vetera. Has nouitates, quæ sine præiudicio fidei, & religionis quotidie emergunt, laudant Phil. lib. 1. de Moyse, August. tract. 97.

in

in Ioã. & 20 de Ciuit. cap. 20. Basil. lib. de Spiritu sancto. Isidorus Pelusiota lib. 2. Epist. 46. Nicephorus Patriarcha in librum Synesij de insomnijs, Ricardus de Sancto Victore tractat. 1. de tabernaculo fœderis. Ideò Ecclesia magis illustratur indies, quasi aurora confurgens iuxta Hieron. proœm. in Euãgel. Diu. Thom. quodlib. 12. Caiet. 22. quæst. 1. artic. 7. Cordub. lib. 1. quæst. 44. Peireir. lib. 3. in Genes. quæst. 5. & lib. 7. ad calcem. nõ igitur improbandæ sententiæ, quia nouæ, vt expendunt Simancas de Cathol. instit. cap. 50. Gerson. de vita spirituali, coroll. 8. Carthus. lib. 2. sent. in protestatione ad Prælaturum. Plures alij ex Philosophis, & Oratoribus idem attestantur, Gal. 2. de cõpos. medicam. c. 8. Seneca de vita beata, Plutarchus lib. de audienda poesi. Plinius in præfat. lib. 3. historiæ, alter Plin. lib. 1. epist. ad Tacitum, Themistius orat. 5. & 10. Socrates in Charmide, Tullius 3. de officijs, & reliqui. Secundò probatur idem intentum, quia propter validas rationes licet interdum antiquorum opinionem in controuersijs extra fidem positis non sectari, vt conueniunt ex ordine Prædicatorum Durandus in præfatione suorum operum, Caiet. prohæm. in 1. part. Canus relectione de pœnit. part. 4. & lib. 7. de locis c. 3. lib. 8. cap. 4. & 5. lib. 9. cap. 7. lib. 10. cap. 5. lib. 12. in proœm. & cap. 4. Bañez 1. part. quæst. 1. art. 8. Turrecrem. distin. 9. & 15. Catharinus lib. 2. de concept. Vielmius orat. Apol. aduersus obtrectatores Theologiæ. Dominicus Soto cap. de quantitate, Paulus Grisaldus in decis. fidei Cathol. verbo. autoritas. Innumeri alij: ex ordine Minorum, idem statuunt OKã tract. de corpore Christi cap. 36. Castro 1. aduersus hæreses cap. 7. Ioãnes Rada epist. ad Lectorem præfixa controuersijs, Hugo Magnesi in Apologia pro Scoto, Dermitius Thadeus in defensione Seraphicæ Religionis, Cordub. lib. 1. quæst. 17. & 37. & lib. 4. quæst. 1. & 2. Vbi refert Gersonem, & Abulensem, Ex alijs ordinibus, aut professionibus, Henricus artic. 16. summæ quæst. 8. Gerson. tom. 1. epist. ad Fratrem Barthol. Carthus. Maior. in 4. distinct. 10. quæst. 3. & innumeri alij. Similia in suo gradu ex Philosophis scripsere Plato in Phædro

dro

dro. Gal. 2. de compos. medicam. cap. 8. Cornel. lib. 2. de remedijs cap. 14. Tullius lib. de Oratore, & 3. de officijs; & lib. 2. 3. 4. Tuscul. Seneca epist. 52. & lib. de vita Beata cap. 15. Tacitus lib. 3. Annal. Quintilian. lib. 10. institut. cap. 25. & lib. 12. cap. 2. Themistius orat. 4. & 15. Velle-rius Paterculus lib. 2. & alij fere omnes gentiles Philoso-phi, & Oratores: ergo ex communi Doctorum sensu sunt casus non pauci, in quibus licet nouam opinionem funda-re contra antiquorum sententiam in rebus fidem, & re-
ligionem non tangentibus. Quoniam in præmissis scri-
ptoribus plures sunt probationes huius intenti, non ex-
pedit eas hic replicare. Ex quibus fit, solam nouitatem opi-
nionum nullatenus esse censuram Theologicam. A for-
tiori dicendum est cum Puente Hurrado disput. 81. de fi-
de sect. 7. cum recens est quæstio, & ab antiquis proximi-
mè, vel remotè non tractata, necesse esse, vt vtraq; opinio-
sit noua, & consequenter sine præiudicio damnationis pos-
sit doceri.

Secunda: non inducit censuram Theologicam tracta-
tio, & decisio quæstionum, quæ ad fidem, & religionem
non sunt necessariæ, quemadmodum his verbis docuit
Melchior Canus lib. 12. de locis capit. 5. *Plena est Diui
Thomæ summa talium quæstionum; non enim Theologus
semper de necessarijs disserit, sed quandoque etiam de ijs, si-
ne quibus salus, religioque const. it.* Latè in eo capite, & se-
quenti disserit, & explanat regulas, quibus dignosci pos-
sunt, & discerni quæstiones, quæ ad fidem, & Religio-
nem non sunt necessariæ, ab illis, sine quibus fides, & re-
ligio non subsistit. Eandem doctrinam sæpe scribit, &
transcribit Grabrina tom. 3 præscript. part. 1. contro-
uers. 1. quæst. 1. præcipuè pag. 20. vbi aduertit esse innu-
meras quæstiones in Patribus, & Scholasticis non perti-
nentes ad fidem; illæ vt discernantur, octo consignat re-
gulas. Pagin. 38. 39. iterum expendit, qua ratione Patres
sæpissimè arbitrabantur nonnullas emergentes quæstio-
nes ad fidem non pertinere. Similiter Bellarmin. tom. 1.
edit. Lugdun. anni 1603. colum. 998. lib. de Concilio-
rum autoritate, ait Thomistas, & Scotistas dissentire
in

in rebus ad fidem non pertinentibus, ac proinde, nec ad
salutem necessarijs, quemadmodum Augustinus scripsit
de diffensionibus Doctorum sui temporis lib. 1. contra Iu-
lianum. Hæc assertio notissima est, & extra controuer-
siam esse debet, licet nonnulli huius seculi homines ad dam-
nandas aliquas doctrinas, hunc prætextum adhibere vo-
luerint.

Tertia, non inducit Theologicam censuram inutilitas,
aut superfluitas, aut futilitas, aut nimia subtilitas tracta-
tionum, & quæstionum; quod vitium maius est, quàm
secundo loco relatum, cum plurima sint, non necessa-
ria volumina, quæ tamen sunt vtilissima; itaque lon-
gè aliud est quæstionem non esse necessariam, & quæ-
stionem non esse vtilem, sed superfluam, futilem, & ni-
mis subtilem. Hæc assertio est etiam aduersus illos, quos
in secunda nomine suppresso consignauimus. Vt igitur
constet nullam censuram Theologicam, vel gradum pro-
positionis damnabilis continere prædictas inuitiles, & su-
perfluas tractationes grauissima testimonia producimus.
Primum, ex Diu. Thomæ initio suæ summæ, vbi de plu-
rimis monumentis Scholasticorum sui temporis statuit
miscere multitudinem inutilium quæstionum, articulo-
rum, & argumentorum: nec propterea damnat eos
in fide, aut Religione. Opusculo 9. 10. 11. plures inuti-
les, & inauditas Petri de Tarantasia, & aliorum pro-
positiones à censura excusat, atque eas tolerabiles ar-
bitratur. Similiter succedentes Scholastici maximè,
qui nostro seculo floruerunt, concedunt hæreticis, plura
inutilia tractari in Theologica Schola, simulque docent,
non ex eo Theologiam Scholasticam impugnandam esse.
Salmeron proleg. 18. *Abusus (inquit) quorundam Theo-
logorum in quæstionibus inutilibus, frigidis distinctionibus
non refunduntur in scientiæ legitimæ damnatione.* Valentia
in 1. p. disp. 1. q. 1. punct. 2. *Nonnullæ propositiones superua-
caneæ, & ineptæ tractantur à Theologis aliquibus.* Vazquez
tom. 1. in 1. part. disp. 7. cap. 5. postquam dixerat Theolo-
giam, quatenus in opinionibus versatur, vel à principijs
solum probabilibus, vel per consequentias solum probabiles
argu-

argumentatur non esse eundem habitum cum Theologia, neque eadem scientiam cum illa, cum nō habeat idem genus principiorum, aut argumentorum: addit, negari nō posse multa ab Scholasticis disputari, quæ ad Theologiam, nō pertinet. Hic est vnanimis sensus Scholasticorum, quem expedit verbis Melchioris Cani declarare, lib. 9. de locis, cap. 7. vbi, vt probet sapiētius esse quædam nescire, quam scire; sic ait: *Alterum est vitium, quod quidam nimis magnum studium, multamque operam in res obscuras, & difficiles conferunt, easdemque non necessarias; quo iu genere multos etiam è nostris peccasse video, vt eas quoque quæstiones latissimè persequerentur, quibus Porphirius abstinuit homo impius, sed in hac re prudens tamen, vt Platonis, Aristotelisque discipulum possis agnoscere: nostri autem Theologi importunis vel locis, longa de ijs oratione differunt, que nec iuuenes portare possunt, nec senes ferre: quis enim ferre possit disputationes illas de vniuersalibus, de nominum analogia, de primo cognito, de principio indiuiduationis? sic enim scribunt: de distinctione quantitatis à re quantà, de maximo, & minimo, de infinito, de intensione, & remissione, de proportionibus, & gradibus, de que alijs huiusmodi sexcentis, que ego etiam cum nec essem ingenio nimis tardo, nec his intelligendis parum temporis, & diligentie adhibuissem, animo, vel informare non poteram, puderet me dicere non intelligere si ipsi intelligerent, qui hac tractarunt. Quid verò illas nunc quæstiones referamus, num Deus materiam possit facere sine forma? num plures Angelos eiusdem speciei cōdere num continuum in omnes suas partes diuidere? num relationem à subiecto separare? aliasque multo vaniores, quas scribere hic, nec libet, nec decet, ne qui in hunc fortè locum inciderint, ex quorundam ingenio omnes Scholæ authores æstiment. Sic plures alij loquuntur, quorum dicta ideò proponenda fuere, vt constet quàm extra cōtrouersiam sit, solam inutilitatem, futilitatem, & nimiam subtilitatem longè abesse à censura Theologica, ne innumeros authores, & scriptores sub ea passim comprehendamus. Cōtingit sæpe, vt quæstiones, quæ nonnullis videntur grauissimæ, & valde necessariæ, ab alijs existimentur super-*

fluz

fluz, & vanæ. Exempli gratia, disputatur ab Scholasticis vtrum in hac vita possit explicari modus diuinæ præsciētiae, cuius certitudo seruet illæsanam libertatem futurorum; dicunt plures hanc disputationem esse impertinētē, tū quod veritas constat ex scriptura, & sicut in alijs mysterijs fidei sola reuelatione Dei cōtenti esse debemus, nostram profitentes ignorātiā circa declarationem difficultatum; tum quod post tot secula nullus fuerit, qui hanc cōtrouersiam cum satisfactione explanare potuerit: sic opinatur Nominalium Scholæ cum OKamo in 1. distinct. 38. quæst. vnica Gabriel. quæst. vnica, artic. 2. Gregorius eadem distinct. 38. quæst. 2. artic. 2. Adamus lib. 3. sent. distinct. 14. quæst. 2. Mars. in 1. quæst. 4. & q. 41. artic. 2. Caiet. 1. part. q. 22. Paludan. tractas de libertate, & merito Christi in 3. distinct. 18. quæst. 2. artic. 2. & alij innumeri Scholastici huius temporis. Nihilominus, quia alijs etiam eruditissimis hæc quæstio videtur esse vtilis, & captū nostrū non superare, nō est superfluum lōgiores de illa disputationes instituire. Similiter arbitratur per obsequium fidei acceptandam, & nō indubium per disputationes ventilādā Phisicam prædeterminationem. Bañez 1. part. quæst. 22. art. 4. & quæst. 23. artic. 3. dub. 3. Aluarez tota disput. 118. Ledesma de auxilijs artic. 10. & 11. Blasius Verdūn. in relectione cōtra scientiam conditionalem, & plures alij eiusdem opinionis authores: nihilominus nō est inuti e de ea thesi disputare. Tractāt præterea Theologi, an possit explicari libera volitio Dei, & cōciliari cū ipsius simplicitate, & immutabilitate: arbitratur graues Doctores cum Gabriele Vazquez, & Martino Albiz. in 1. part. c. 19. esse inexplicabilem eam difficultatem, neque ingenio humano superari posse: idem iam olim indicarunt grauissimi Scholastici cum Henrico Gādauensi in summa artic. 30. decernente plures quæstiones de scientia, & voluntate esse superfluas, & vanas. Nihilominus, quia alij graues etiam Doctores prædictas cōtrouersias edisserunt; & fusioribus tractationibus illustrāt, & per subtiliores inuestigationes distinctionum virtualium explanare conātur, nō est eorum studium cōtemnendū, neq; similis opera inter superfluas inuti;

inutiles, & vanas cōnumeranda. Innumera sunt huius generis, quæ licet probabile est ex autoritate plurium esse inutilia, omittenda non sunt, quia alijs vtilia videntur ad explicanda fidei mysteria. Quæ diximus hætenus de Theologia, similiter reperiuntur in alijs facultatibus, nominatim in iuris Canonici, & iuris ciuilibus professoribus. De ipso decreto Gratiani plura possent produci, verum sufficere breuiter insinuare, quàm multa in eo capita reperiantur, quæ futilia instar palæ existimantur à plurimis.

Nomen, *palæ* pluribus capitibus Decreti præfigi solet. Prologus editionis Romanæ anni 1584. huius tituli causam his verbis expendit: *Multi ea capita, in quibus res inanes, ac leues continentur hoc nomine appellari consueverunt.* Idcirco ex multorum opinione plura sunt capita in Decreto circa res hoc tēpore leues, inanes, & superfluas. Distinct. 5. 6. 9. 18. 25. 27. 31. 32. 34. 37. 38. 42. 44. 50. 54. 56. 61. 63. 64. 75. 78. 81. 88. 91. 95. 96. 100. sunt quadraginta nouem capita sub præfata inscriptione, *palæ*, causa: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 16. 17. 20. 21. 23. 24. 27. 30. 31. 34. 35. reperiuntur alia quadraginta nouem capita sub eodem, *Palæ*, titulo. Hæc sufficiant pro eximèda à censura inutilitate tractationum, aut quæstionum.

Quarta assertio: sola improbabilitas opinionis non inducit censuram Theologicam, si non alia qualitas propositionis damnabilis illi coniungatur. Puente Hurtado disput. 81. de fide. sect. 7. illam ait esse opinionem improbabilem, quæ, cum non habeat pro se, nec contra se auctores aliquos, dicitur omnino sine fundamento. Latè de nota improbabilitatis differit Turrianus in Selectis, disput. 30. pagin. 147. Suadetur assertio, quia non licet addere gradus propositionis damnabilis sine autoritate Conciliorum, Patrum, & Scholasticorum; at neque Concilia, neque Patres, neque Scholastici inter gradus censuræ Theologicæ collocarunt improbabilitatem opinionis seiuinctam ab alijs qualitatibus hæresis, erroris, scandali, temeritatis, & similium: ergo improbabilitas sola non inducit censuram Theologicam.

In controuersijs de rebus naturalibus, aut purè Philosophicis, aut extra fidem, & bonos mores positis, nullus consensus Doctorum propositiones damnabiles reddere potest.

Cap. X^o III.

IN ijs quæstionibus nullum est probabile periculum, vel inconueniens si vniuersi fideles, & Patres, & Scholastici veritatem ignorarent, aut aliter quàm res sunt, opinarentur, vt probant Canus lib. 7. de locis cap. 3. Grabrina, tom. 3. præscript. p. 1. pag. 13. 14. 16. 19. Turrianus in Selectis disp. 1. dub. 7. Bañez 1. part. quæst. 1. art. 8. & cōmuniter Theologi ex D. Thom. opuscul. 10. Paucis verbis D. Ambros. in Psal. 118. ad illum versic. *Fundasti terram huius asserti fundamentum cōsignat: Non (inquit) est cura sanctis axem celi, & elementorum spatia philosophico more, numerisque describere, quid enim prodest hoc salutis? quia sancti spiritualibus semper intenti.* Cū igitur hæc arcana naturæ vt pote ad salutem nõ necessaria Sancti, & fideles nõ scrutentur, nec per oracula Scripturarum illa cōstent, nullum est incommodum, si vniuersæ Ecclesiæ Dei occultentur. Nam iuxta cōmunem doctrinam Theologorum Christus Deus mortuus nõ est, vt homines philosopharentur, aut Medicinam, vel Methaphysicam, aut scientias alias humanas ediscerēt. Sic Augu. lib. 1. ad Simplicianum q. 2. & lib. 2. de spiritu, & littera, capit. 7. D. Thom. 12. q. 109. art. 1. vti expendunt Suar. 1. de gratia c. 1. Vazquez 12. disp. 188. Torres disp. 1. de gratia & reliqui.

Propositam veritatem vno, aut altero exemplo cōfirmabimus. Ioãnes Vvicleph. sententiã Epicureorum de cōpositione cōtinui ex punctis, & instantibus paulo ante Cōcilium Cōstãntiense pertinaciter defendit. Anno Christi 1415 multi articuli Vviclephi hæreseos cum alijs lenioribus censuris sunt cōdemnati. At præter quadraginta quinque articulos principales, qui sect. 8. dānantur, alij 260. extra pendentes ab eadem Synodo reprobantur. Postea sect. 15. leguntur quinquaginta sex articuli, & residuos habuit pro lectis sancta

Et Synodus, horum quinquagesimus: est linea aliqua mathematica componitur ex duobus, tribus, vel quatuor punctis immediatis, aut solum ex punctis simpliciter finitis, vel tempus est, fuit, vel erit compositum ex instantibus immediatis. Item non est possibile, quin tempus, & linea, si sint taliter, componantur, & subditur proximè censura. Prima pars est error in philosophia, sed vltima errat circa diuinam potentiam. Hos omnes articulos, & eorum quemlibet Còciliū generale, tūc acephalū sine legitimo capite reprobat, & condemnat post vnanimem censuram Academiarum, & Prælatorū. Nihilominus Martinus 5. sef. 41. solū quadraginta quinq; articulos principales aduersus Vviclephū cōdemnat, & non alios 260. sef. 41. decimæ quintæ memorat. illos dūtaxat quadraginta quinq; articulos Episcopis dat pro fidei directione; ceteros extra pendentem non affert in mediū: & quāquam ipse Martinus Cardinalis cū esset S. Georgij ad vellus aureum solēniter dānauiſſet cum celeberrimo mille circiter Patrum Còcilio articulos alios 260. verūm, vt enectus est ad Pòtificatum, & e Cathedra loqui coactus longè aliter decernit, abstinens se à censura pluriū articuloꝝ Vviclephi, eorum præsertim, qui ad philosophicā speculationem pertinebant, qualis est ille de cōpositione continui permanentis, & successiui ex punctis, & instantibus. Afſatus à Deo nouit philosophicas cōtrouersias speculatiuas nullatenus ad iudiciū Ecclesiæ pertinere. Quo loco scripturæ, aut Conciliorum, aut Decretalium, aut qua traditione Apostolica innixus poterat Martinus 5. compositionem cōtinui ex partibus, & indiuisibilibus definire? aut qua ratione huius cōtrouersię decisio ad Christianā Religionem, vel morum doctrinā pertinebat? ex quibus omnibus fit, vt quæadmodum tot nationes, tot Academix, tot Prælati vnanimiter aberrarunt in Synodo Còstanciensi affigendo gramen notam, & censuram Theologicā propositionibus philosophicis speculatiuis, sic & in alijs potest cōtingere sine dispendio Catholici nominis, & Ecclesiæ. Expedi aliud simile exēplum annexere. Zacharias Romanus Pòtifex dānauit Virgiliū Saleburgēsem Episcopum, quod Antipodas defenderet cōtrarijs nobiscum pedibus terram calcātes

res: nam Bonifacius Episcopus Moguntinus prædictum Virgiliū apud Zachariam accusauerat ob eius doctrinam, vt aiunt Ioannes Auentinus, & Keplerus, & Lansbergius. Cōmēdauerat causam hāc prædictus Romanus Pòtifex Bonifacio iubens, vt Virgiliū si Sacerdos esset à Templo, & Ecclesia depelleret, Sacerdotio in Còcilio abdicato. Velfer lib. 5. Boicarū Virgiliū ab omni culpa liberat. Illud est certum Pòtificem nihil è Cathedra definiſſe, sed iudicialiter tātū, & veluti in quæstione de facto processisse. Fortassis Zacharias cū D. August. & Lactātio existimauit nullos esse Antipodas, & ideo vindicauit in Virgiliū, sub illa Pòtificia: dignitate veterē hominē retinuit, neq; omnes opiniones falsas, quæ ei in studijs vitæ antecedentis adhæserant, refutauit. Nihil tamen, vt Pòtifex Catholica fide credendū Ecclesiæ lata lege proposuit, imò statim euocauit Virgiliū ad Romanā Curiam, vt subtili indagatone requisitus si erroneus fuisset inuentus, Canonicis Decretis cōdēnaretur. Errores iudiciales, & interlocutorios ante supremā, & postremā, è Cathedra definitionē Pòtificijs sententijs adhærere posse nō negamus: eos ab illorū è Cathedra declaratione abesse necessario cū ceteris Catholicis profiteamur. Certè, vt credamus solū iudicialiter, non definitiue se gessisse Zachariā, probatur: nam quòd ait Gregorius de Valentia lib. 8. Analysis cap. 4. nō nisi prius magna facta cōquisitione in Ecclesia cōtrouersię decernuntur, sed, quia vt ait Lyrinensis, nō noua fidei dogmata cōstituuntur, sed eruuntur, ex Patribus, scilicet, & scripturis, atq; id fieri nequit sine magna antiquorum voluminum inuestigatione.

Succurrit hætenus dictis cōmunis Theologorum sensus, quem illis verbis expressit Gregorius de Valentia lib. 8. Analysis fidei cap. 3. pag. 90. edit. Paris. anno 1610. Pontifici non est tributa auctoritas ad decernendum res Mathematicas, & philosophicas, sed ad eas solū, quæ pietati, & religioni pro salute animarum sunt annexa. Idem exprimit Canus lib. 5. cap. 5. & cum ijs vniuersa Prædicatorum, & Iesuitarū familia. Idcirco vehementer cauendū est, ne similes cōtrouersię à Theologis, seu Canonistis aduocentur in censurā Theologicā, cum manifeste illius capaces non sint.

Principia seu regula nonnulla ad inferendum infamam censuram. Cap. XIX.

Postquam in genere de gradibus propositionum, quæ notam Theologicam merentur, dictam est, oportet, ut nonnullis principiis, & regulis hanc thesiam illustremus.

Primum est, si propositio in publica luce sit evulgata, vel prælo commissa, Doctor illius est in legitima possessione publici usus ipsius. Ideo in dubio, pro illo est iudicandum text. in l. circa, l. si quis liberum, ff. de probat. Mascardus de probat. vol. n. 3. conclus. 1200 & ut cõtra prædictum Doctorem iudicetur, & ab statu possidendi deturbetur, requiruntur probationes concludentes de hæresi, errore, temeritate, aut alijs gradibus, & qualitat. b^o supra positis: at cum Doctor publicè non docuit, aut prælo mandavit doctrinam, necdum possidet, & tunc facilius causa sufficit, ut impediatur ab ea docenda, & evulganda, sicut ad impediendum matrimonium ne cõtrahatur, semiplena probatio impedimenti sat est, cap. super eo, el 2. de testibus, Sanctius lib. 1. de matrimonio disp. 71.

Secundum est, in dubijs an doctrina aliqua mereatur censuram, benigniorem sententiam ferendam esse, nec licere pœnam certam pro culpa parum certa irrogare, ex capite Pastoralis de causa possessionis: & cum graue onus sit, aut expurgari, aut prohiberi librum Catholici Doctoris, aut eum ad retractationem obligari, necesse est, ut euidenter censuram Theologicam illius propositiones incurrent; sicut nemo pro dubio latrocinio fustibus cædi, aut pro dubio homicidio suspendi potest: ita nec pro doctrina, de qua dubium est, an sit damnabilis debent auctores, vel expurgari, vel ad retractationem cogi. Sic omnes Doctores, cum Sof. lib. 2. aphorism, cap. 36. & cum Rojas singulari 47.

Tertium est, si sint plures, & graues Doctores, qui vnam propositionem damnent, & plures etiam doctrina, & grauita-

uitate pollentes, qui eam à censura absoluant, talis propositio est probabilis, & nõ potest expurgari, aut prohiberi sine cõsultatione Sedis Apostolicæ. Suadet hanc mentem Belarmin. lib. 3. de interpret. Verbi Dei cap. 7. ex Damaso, Innocencio, Leone, Iulio, Gelasio, & varijs Concilijs statuentibus, quod causæ gravioris fidei ad iudicium Sedis Apostolicæ deferendæ sunt. Expendit autem bene Gerson de examine doctrinarum cõsiderat. 3. has esse causas grandes, nõ tam ratione materiæ, quàm ambigux difficultatis. Probatur, quia vnus auctor boni nominis reddit opinionem probabilem ex Angelo, & Syluestro. verbo opinio. Nauarro in summa Latina cap. 27. num. 188. Azor tom 1. cap. 7. quæst. 6. Valentia 1. 2. disput. 2. quæst. 12. punct. 4. Vazquez 12. disput. 62. cap. 4. Sancio lib. 1. summ. capit. 9. Torres de fide disput. 55. dub. 3. & alijs Doctoribus: ergo quãdo plures Doctores vni opinioni subscribunt, eam indubitate reddunt probabilem; sed quod probabile est, nequedamari, nec expurgari, nec improbabile fieri potest, sine iudicio authentico Sedis Apostolicæ: ergo nec poterit aliter damnari. Hoc principiũ, ut indubitatum tradit Albertinus de agnoscendis assercionibus Catholicis quæst. 8. dicens, similem propositionem de qua quidã Doctores aiunt esse Catholicam, alij hæreticam, nõ posse per alium, quàm Summum Pontificem cõdenari, etiam si per subtiles cõsiderationes hæretica existimetur: citat Gersonem, & caput. Quoties 24. quæst. 1. & cap. Maiores de baptismo. idem tenet Paramus lib. 3. quæst. 5. Vazq. 1. 2. disput. 61. cap. 4. Torres de fide. disput. 55. dub. 3. Azued. in l. 1. num. 59. lib. 8. recop. Ex hoc principio manifestum est, non sufficere ad condeinandum aliquam propositionem, eamvè expungendam, si per opinionem probabilem conset illam esse hæreticam, erroneam, suspectam, temerariam, aut alterius qualitatis damnabilis, si non sit extra opinionem, & dubium illam manifestè, & certò mereri grauem aliquam censuram ex memoratis. Reus furti à iudice potest secundum opinionem probabilem, ad triremes, aut patibulum, aut exilium cõdenari: in hoc casu nulla est dubitatio circa factũ, an sit, vel nõ sit crimen, & delictum: si ali-

qua probabilis opinio, aut difficultas in dubiū verteret an factū esset culpabile, nulla pœna posset affici auctor eiusdē facti, donec exploratum, & certum esset delictū, vt expedit Bellarm. lib. de laicis c. 15. Ea certitudine præmissa iudex, vel fustibus tundere potest reū, vel triremibus addicere, vel ad palū religare, vel laqueo suspendere iuxta varias opinio nes: similiter si in doctrinis dubijs cōstare nequit, an habeāt, vel nō habeāt censurā Theologicā annexā, nō possunt proscribi, aut dānari, donec extra cōtrouerſiam, & dubium sit, aliquam grauem notam ex dictis cōtraxisse. Postquam id cōstiterit expurganda, aut retractanda est propositio, & auctori secundum opinionem probabilem, quæ magis arriſerit iudici, imponenda est pœna ex circumstantijs.

Quartum principium, quando propositio est dubia, licet nō possit nisi à Sede Apostolica reprobari, verū si adeo sit tenuis ratio dubitādi, vt vix maneat eius malitia anceps, tunc ab alijs tribunalibus fidei poterit cōdemnari, vt probat Simancas tit. 48. cum Gersono, Adriano, & Castro ibidem allegaris, & ratio huius principij est efficax, nā in prædicto casu fundamenta, quæ occurrunt in fauorem prædictæ doctrinæ, ad dē sunt debilia, vt absolutè nō possint eam red dere dubiam, neque probabilem, ac proinde, nec tutam, & saltem cōuincitur ex oppositis argumentis, eam esse pe riculosam, & scandalosam; sed quando aliqua doctrina pe riculum, & scandalum continet, indubitate pertinet ad iudicium Inquisitorum: ergo illi poterunt similes doctrinas reprobare, & autores pœnis iuridicis afficere.

Quintum principium, si plures sunt Doctores, qui aliquam doctrinam damnāt, & pauciores, qui eam absoluunt, non potest alius, quàm Romanus Pontifex ipsam iudicialiter authenticè condēnare. Hæc assertio in tertio principio comprehenditur, sed quia nō nihil superaddit, seorsim est probanda; nam solet sapiſsimè probabilior esse opinio, quæ pauciores habet sectatores, & maior probabilitas ex multitudine auctorum, non est iudicanda vt patet, ex l. 1. vulgari Iustiniani, C. de veteri iure enucl. dicente: *Cum possit vnus forsitan, & deterioris sententia, & multos, & maiores aliqua in parte superare.* Idem tenent communiter Iurisperiti, & Theologi, cum Azor tom. 1. capit. 7. quæst.

quæst. 6. Vazquez 1. 2. disput. 62. capir. 4. Torres de fide disput. 55. dub. 3. Sherloquio anteloquio 1. ex Cano, Martinez, Pererio, & alijs; itē anteloquio 4. num. 89. & 112. idem ex cōmuni Thomistarum sensu scripsit Ioānes Gōzal. Albelda. 1. p. q. 1. art. 8. ergo temerarium esset opinionem alioqui probabilē, & fortassis cū minori auctorum numero multo probabiliorē condēnare, sine nouo decreto sanctæ Sædis, è Cathedra veritatem declarante. Deinde si Concilia trecentorum, & interdum quingentorum Episcoporum iam olim errarunt, vt constat de Antiocheno, Mediolanensis, Ariminenſi, Ephesino secundo, Constantino politano sub Leone Isauro, altero Cōstantinopolitano, sub Copronymo; si errant iam olim non raro grauissimæ orbis Academiæ, & doctissimorum virorum cœtus, cum theses publicè, & in aliorum luce discuterent, haud mirum si viginti, aut triginta Doctores, vel censores dispersi, quorum vnusquisque sine publica disputatione, & collatione sententiam fert, longè aberrant ab scopo veritatis, & solum duo, vel tres illam attingant. Ex quibus fit iniquum esse illorum iudicium, qui multorum tantūm opinionem attendunt, in ferenda censura cōtra illud præceptum Domini, Exod. 23. *Non in iudicio plurimorum acquiescas sententia.* Ideo Pius 2. Epist. 387. hæc scribit: *Nō bene se res habet, vbi suffragia numerātur, nisi pōderentur.* Clement. 3. cap. Capellanus, de ferijs, opinionē quandam pauciorū auctorum præsidio sultam præfert quia *meliori, & subtiliori nititur rationi.* Tandem probatur idem principium: nam si quod probabiliter est hæreticum, erroneum, aut temerarium non est absolutè hæreticum, erroneum, aut temerarium: ergo multo minus, quod cū paucioribus Doctoribus est probabile absolutè, & fortassis per principia intrinseca probabilius, ac proinde, nec expurgari potest, nec pro illo auctor, aut reus molestia affici; siquidē pauciores Doctores, illiq; graues, qui aliquā doctrinā tinentur eā probabilē cōstituunt, quāuis plures oppositā sequantur, & probabiliter eam credant esse de fide. Hoc principium veluti indubitatum supponunt Doctores cū Paramo lib. 3. quæst. 15. Cano lib. 12. de locis cap. 10. illud fas è illustrat Gerson. tom. 1. de examine doctrinarum consider. 3.

Sextum principium, contingere potest aliquam propositionem Theologicam olim fuisse probabilem, & magnum Doctorum testimonio munitam, quæ nihilominus temporum decursu antiquetur, & non solum improbabilis fiat, verum etiam graui censura digna. Hæc diuersitas status nõ aliter accidet, nisi quod appareat denuo ratio aliqua efficacissima ferè indissolubilis, vel aliquis locus scripturæ, aut Concilij generalis, aut Decreti Põtificij, qui priores Doctores latuerit; non enim potest opinio olim probabilis aliter antiquari, nisi vel per supervenientem Ecclesiæ cõdemnationem, aut euidentem fere notitiam falsitatis, vel quia illius Doctores ignorauerint antiquiorem canonem, aut declarationem eiudem Ecclesiæ, vel apertam intelligentiam alicuius loci scripturæ. Idcirco qui pro sua doctrina allegauerit magnos Doctores antiquos, & simul aliquos modernos, euidenter cõvincet non esse antiquatam. Hoc principium illustratur, & probatur à Vazquez 1. 2. disp. 62. Sancio lib. 1. summ. cap. 9. Sairo in clauis regia lib. 1. capit. 5. Quod scripsit Bañez 1. part. quæst. 1. artic. 8. dub. 3. posse cõtingere aliquod dogma vno tempore esse cõmune omnibus, & deinde tempore succedente patefacta veritate, à iunioribus oppositum absque temeritate sustineri, nõ intelligendum de cõtrouersijs ad fidem pertinentibus: cõmune interdum vno vel alio seculo iudicatur, quod reuera, non in vniuersa Ecclesia; sed in vno aliquo celebri loco cõmune fuit. Sic cum olim Academia Parisiensis nemine n permitteret in publicis lecturis immaculatam Virginis cõceptum Scholasticè defendere, propter mandatum Mauritij Episcopi anno 1175. vt expendit Antisiodorensis 3. summæ tractat. 1. cap. 3. Vincent. de Castronouo capit. 20. duobus fere seculis mādatur Episcopale ita viguit, vt quot quot ex vniuersa Ecclesia ad illam Academiam cõfluxere, eam sectarentur opinionem, quæ Mariam gravat peccato hæreditario. Verum ea Mauritij sententia, & lex solum pro Academicis lecturis obligabat; extra illas sæpe iidem Doctores negatiuam opinionem tuebantur: & hæc est causa, quare Diuus Thomas S. Bonauentura, Albertus, Paludanus, Herueus, & alij Doctores Parisienses variè, & cõtra-

riè

riè de hęc thesi scripseriat. Aliter pro actibus Academicis Parisiensibus, vt mandato Mauritij satisfacerent; aliter extra illos, in alijs Academijs legētes, & docentes, vt propriam opinionem evulgarent. Quod fieri absque culpa potuisse, constat ex Aponte. in 1. Sap. digres. 2.

Septimum principium in veritatibus fidei, quæ fide explicita credere non tenemur, ille, quem vir doctus seduxit, liber est ab hæresi; & pœnis hæreticorum, cap. Apostolos 24. quæst. 3. Penna. in addit. ad Eimericum, in direct. part. 1. quæst. 7. comm. 22. Farinac. de hæresi. quæst. 179. §. 3. Si ignorantia inuincibilis est, iuxta Simãcas, Penna, & alios à Farinacio suprã allegatos, & laudatos nulla pœna est reus coercendus. Similiter illi puniendi non sunt, quibus bona fide veritatē quærentes in rebus difficillimis errauerunt. Plures Doctores cum Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 8. & 9. Suarez disputat. 19. de fide. sect. 3. Ægidio Chonin. disput. 18. dub. 7. Aragon. 22. quæst. 11. artic. 1. Bañez ibidem, art. 2. & alijs à Farinac. suprã relatis existimant quãlibet ignorantiam etiam affectatam, quæ causa sit erroris excusare à peccato hæresis, cui excommunicatio, aliæque Ecclesiasticæ pœnæ imponuntur. Hanc sententiã pro ignorantia affectata non admittunt Sanchez lib. 2. cap. 27. Torres de Trinitate, quæst. 32. Cano. lib. 12. de locis cap. 9.

Octauum principium: hæreticus est, aut grauitè de hæsi suspectus, qui impugnat, aut infamat priuilegia à Sede Apostolica indulta. Habetur cap. omnes distinct. 22. his verbis: *Qui Romanæ Ecclesiæ priuilegium ab ipso summo omnium Ecclesiarum capite traditum, auferre conatur, hic proculdubio in hæresim labitur*, & paulo post: *Fidem qui ppe violat, qui aduersus illam agit, quæ est fidei mater*. Sanctus Thom. opuscul. 19. cap. 3. ex hoc textu probat hæreticos, aut de hæresi suspectos fuisse Doctores illos Parisienses, qui detrahebant priuilegio à sancta Sede indulto, ordini Prædicatorum, vt illius Religiosi gradus Doctorum acciperent, & vnum corpus efficerent cum Academia Parisiensi, & addit Sanctus Doctor: *In ijs in quibus Apostolica potestati derogant, non solum falsitatis, sed etiam hæresis crimen incurrunt*. Et ratio huius est aperta, nam detra-

Q

here

here, aut impugnare similia priuilegia, vel ideo contingit, quia ad illa concedenda potestas Pontifici denegetur, & id sine manifesta hæresi authoritatem Pontificiam à Christo datam abnegante dici non potest; vel talis detractio, aut impugnatio priuilegiorum ideo contingit, quòd illis bonitas, & sanctitas nõ inest, & in hoc casu alia hæresis inuoluitur, asserens vitiosos actus, velut honestos à Sede Apostolica commendari. Ex hac regula infertur, quàm iuste in catalogis expurgatorijs, aut deleantur, aut prohibeantur plures libri, qui similes impugnationes indultorum, aut priuilegiorum comprehendunt.

Nonum principium, est hæreticus, aut vehementer suspectus de hæresi qui detrahit, aut impugnat regulas, & instituta viuendi, quæ approbationem habent à Sede Apostolica, præcipuè si de illis affirmet esse scandalosa, nociua, personarum acceptatiua, & malam doctrinam continentia: primò propter fundameta in prima regula producta, quæ à fortiori suadent, & confirmant hanc secundo loco positam regulam. Deinde, quia impugnans similes constitutiones, & instituta à Romano Pontifice approbata, virtualiter docet, non esse obediendum Sedi Apostolicæ, neque fidendum illis generibus viuendi, quæ ipsa velut sancta & secunda proponit fidelibus vniuersis. Propterea Diu. Thom. supra postquam ad huius veritatis cõfirmationem allegauerat Sanctum Cyrillum addit. *Vnde patet, quod quicumque dicit non esse obediendum ijs, quæ per Papam statuitur, in hæresim labitur.* At qui detrahit, & impugnat regulas, cõstitutiones, & instituta viuendi à Pontifice approbata, dicens esse iniqua, aut illicita, aut scandalosa, aut innitentia parum securæ doctrinæ, eo ipso dicit non esse executioni mandanda, neque obediendum Pontifici in eorum praxi, aut executione: ergo proculdubio in hæresim labitur. Tertio idem stabilitur ab experimento, nam Sedes Apostolica, viuente Diu. Thoma incendio tradidit veluti hæreticos libros quorundam Parisiensium, impugnantes statuta, & regulas ordinis Prædicatorum, & ordinis Minorum, & authores veluti Hæreticos proscripsit; ergo similis impugnatio, aut hæretica est, aut vehementer de hæresi

res suspecta. Quarto, hanc veritatem commedat græues Theologi. Bañez 2. 2. quæst. 1. artic. 10. dub. 8. his verbis: *Summus Pontifex*, nullatenus errare potest in confirmanda aliqua religione speciali, quantum ad hoc quòd pertinet ad veritatem doctrinæ, & instituti, & constitutionum, quæ sibi ab aliquo proponuntur, vt *confirmentur*. Et Paulo post, *dico* igitur in conclusione, quòd summus Pontifex nullatenus errare potest in confirmanda aliqua Religione quantum, ad ea quæ sic proponuntur verbo, & scripto, quæ pertinent ad veritatem doctrinæ, imò sane, quòd tales constitutiones approbatæ à Pontifice nihil contineant Euangelio, aut rectæ fidei, rationive naturali contrariam, & in hoc sensu tam certa est conclusio, vt oppositum non dubitem, *esse hæreticum*. Huic Doctõri consentiunt Syluester verbo *Fides*, num. 10. Granados 22. controuers. tractat. 7. disput. 2. sect. 2. Tannerus tom. 3. disputat. 1. quæst. 4. dub. 7. Turrianus disputat. 16. de fide dub. 4. Suares de fide disput. 8. sect. 18. num. 9. & tom. 3. de Relig. lib. 2. cap. 17. num. 18. Valætia 2. 2. disput. 3. quæst. 10. punct. 5. Belarm. lib. 4. de Roman. Pontif. cap. 5. Aragon. 2. 2. quæst. 1. artic. 10. & ceteri Doctores. Hæretici duntaxat relati à Gretf. in defensione prædicti capituli Belarminij huic doctrinæ aduersantur, quibus nullus Doctor Catholicus adhæret; licet enim aliqui cum Melchiore Cano lib. 5. capit. 5. scripserint, posse in praxi aliquem defectum prudentiæ reperiri, instituendo ordines Religiosos, aut non necessarios, aut inutiles; verum nullus vquam scripsit, aut docuit, approbari posse à sancta Sede regulam, aut constitutionem, aut malis moribus, aut prauæ doctrine innitentem. Tandem ex alia regula inferius stabilienda aliud argumentum desumitur, nam ex dictis constat, temerarios presumptuosos, & pœna dignos esse, qui doctrinas probabiles grauium authorum condemnant, veluti habentes grauem notam censuræ alicuius Theologicæ: ergo à fortiori idem est dicendum, de ijs, qui propositiones, doctrinas, aut regulas à Pontifice approbatas eadem nota afficiunt.

Decimum principium, est hæreticus, aut vehementer suspectus

suspectus de fide, qui absoluit, & liberat à censura Theologica propositiones, quæ à Sede Apostolica damnatæ sunt, veluti falsæ, & temerariæ, aut qui falsas, & temerarias nominat doctrinas à sancta Sede approbatas. Hæc regula ipsidem fundamentis suadet, quibus prima, & secunda, & præterea pro ea sunt, vel ipsi Doctores Parisienses, qui docuerunt Papam sine Concilio errare posse in definitionibus, nam non obstante hac sua opinione addunt obseruandam esse Pontificis sententiam damnantem aliquas doctrinas, & esse temerarium, seditiosum, scismaticum, suspectum de fide eum, qui post talem authenticam declarationem Papæ non illi obedierit, & silendo, & non contradicendo, licet iuste & sancte possit fundamenta contraria sanctæ Sedi exponere, aut in Concilio generali illa representare. Sic Gerson tractatu de examine doctrinarum, & in alio de potestate Ecclesiæ, & in alio an liceat appellare à Papa. Idem docet processus Academiæ Parisiensis ad finem Magistri sententiarum.

Vndecimum principium: illa opuscula, tractatus, & libri sunt scandalosi, seditiosi, scismatici, piarum aurum offensui, in quibus culpæ, aut Pontificum, aut Cardinalium, aut Episcoporum, aut Regularium, aut Ecclesiasticorum, siue vere, siue falsè referuntur, de quibus plura diximus supra integro capite: propterea iubet Clemens. 8. §. de correctione librorum in litteris præfixis indici expurgatorio Concilij Tridentini, vt similes clausulæ, & carthæ, aut prohibeantur, aut expurgentur. Ideo octaua Synodus scripta quædam maledica aduersus Patriarcham Ignatium seueris legibus vetuit, & prescripsit. Canus lib. 12. de locis, cap. 11. hanc veritatem his verbis explanauit: *Propositiones scandaloſe sunt illæ, siue commentitiæ fabulæ, seu narrationes etiam veræ, quibus Monachorum occulta vitia, vel finguntur, vel deteguntur, id quod sine dubio, sine imbecillium offensiculo fieri non potest: non enim hic scandalum more vulgi vsurpamus pro eo quod aures offendit, quod v. fidelis populus horret, sed pro eo quod infirmis ruinæ causam præstat, & quod ante fidelium pedes positum eos facit in illud incurrere, irruere, offendere.* Propterea in Ca-

talo-

álogo expurgatorio plures relationes similes expunguntur lib. 4. mensæ philosophicæ Michaelis Scoti capit. 34. 35. 38. 39. 40. 41. & sæpe alias, ex Georgio Vvicelio feruentissimo viro, & rei Catholicæ zelatore plura expunguntur, quæ acriter sunt scripta contra Ecclesiasticos, & Religiosos viros. Cardinalis Bellarminus lib. de scriptoribus Eccles. anno 460. ait pari feruore scribentem Salsinianum Masiliensem aduersus Ecclesiasticos excusari non posse. Idem iudicium ferunt docti viri de quibusdam Epistolis Petri Damiani, vt lib. 1. Epist. 2. 3. 10. 13. 15. lib. 2. Epist. 1. 3. 10. 13. & sæpe alias, si non auctorem à culpa liberaret clam, & confidenter, & ad Principes dumtaxat Ecclesiasticos eas litteras misisse. Similia delentur in operibus Polidoriij Virgilij, & aliorum auctorum aliarum Catholicorum. Ex libris Hæreticorum passim huius coloris clausulæ delentur. Vt constat ex libris Hieronymi Vvolſij, Theodori Zuingeri, Munsteri, Langi, & aliorum, si conferantur cum indice expurgatorio anni 1612. Quæ omnia apertè ostendunt quâ merito Canus hæc postremam regulam adstruxerit, cuius auctoritas in ijs, quæ ad inferendam censuram Theologicam pertinent, & in ijs, quæ robuste conuincunt ex testimonio Pontificum, Conciliorum, traditionum, Patrum, & Theologorum inde constat, & lucet, quod D. Ferdinandus Valdes Inquisitor Generalis triennio post mortem authoris opus excudi, & euulgari iusserit post approbationem, & examen illustrissimi Ordinis Prædicatorum, & singulariter Collegij Salmanticensis; deinde quia vniuersus ordo prædictus, vt prima principia suspexit, & coluit Canones, & regulas præscriptas à Melchioro Cano, eas, aut supponens, vt certas, aut probans, vt patet ex Bañez, Seraphino,

Razzio, Albelda, Nazario, Ripa, &

alijs in quest. 1. art. 8.

primæ par-

tisi.

Quibus, & quando, & sub quibus conditionibus committi debeant examinanda doctrina.

Cap. XX.

Premittendum est cum Bellarmino lib. 3. de interpretatione Verbi Dei capit. 20. colum. 146. edit. Lug. ann. 1603. aliud esse interpretari legem more Doctoris; aliud more iudicis. Doctor non proponit sententiam suam, ut necessario sequendam, sed solum quatenus ratio suadet: at iudex proponit, ut sequendam necessario. Patres, Scholastici, & Censores funguntur officio Doctorum; at Pontifices, Cœcilia, Episcopi, & Tribunalia fidei funguntur officio iudicum. Consequens est quod addit lib. 1. de Concilijs cap. 6. colum. 849. eiusdem editionis. Iudicium inquit publicum doctrinæ fit à iudice publico, cū auctoritate, ut teneantur cæteri acquiescere: iudicium priuatum quale est in disputationibus Theologorū, neminem obligat. Est igitur duplex examen doctrinæ vnum Magistrale, aut Doctorale, alterum authenticum, & iudiciale, ut doctores omnes profitentur: examen Doctorale, seu Magistrale, seu consultium iure diuino pertinet ad Episcopos, & eruditissimos viros, & auctoritate Apostolica ad Academias Catholicas; ita expresse docent processus Parisiensis Scholæ ad finem Magistri sententiarum appositus. Turrecremat. distinct. 15. Gerson. de examine doctrinarū, in quinque considerationibus primis. Almainus de auctoritate Ecclesiæ, & alij innumeri. Aliacensis de auctoritate Ecclesiæ part. 1. cap. 4. ex Isidoro, & Damaso probat singulos Doctos audiendos in prædicto examine; & neminem respuendum, qui audiri postulauerit, atque id esse sanctum, & licitum, constat ex Concilio Trident. sess. 18. pollicente se præstiturum benignam audientiam in causis librorum ijs, qui eam postulauerint.

Examen authenticum, aut iudiciale illud est, quo præmisso Doctorali, aut Magistrati Iudices causarum fidei, & morum decernunt doctrinas aliquas, aut esse obnoxias censuræ,

aut ab illa liberas, indicta lege prohibente, ne quis similes propositiones, aut tueatur, aut damnet, sub pœnis ad arbitrium iudicum apposis, aut apponendis. Hoc verò iudicium duplex est, ut nuper relat. processus, & Doctores animaduertunt, alterum non vltimum, & merè iudiciale, aut quasi interlocutorium, quale est, quod fit ab Episcopis, vel Tribunalibus Episcopales vices habentibus, vel Cœcilijs Provincialibus, aut nationalibus, vel Romano Pontifice nolente à Cathedra definire, sed solum iudicialiter, & veluti in quæstione de facto decernere; alterum iudicium est vltimum, & authenticum finaliter, quale spectat ad solam sanctam Sedem cum Cœcilio generali, aut sine illo volentem à Cathedra determinare. Vtrumque iudicium præmittit ex necessitate examen doctrinale, siue magistrale, pro quo obseruandæ sunt conclusiones succedentes.

Prima: à iudicibus doctrinarum necesse est, ut cōsulantur periti in vnaquaque arte, aut facultate, iuxta exigentiam materiæ, V. g. Si dubitatur an propositio examinanda sit illusoria iurisdictionis Ecclesiasticæ, vel de thesi pertinente ad sacramenta, censuras, beneficia Ecclesiastica, census, aut similes tractationes, præcipue sunt cōsulendi iuris Canonici professores, cum ut plurimum qui Scholasticam, & pugnacem Theologiam docent, his disputationibus non ex professo incumbant. Si verò de intelligentia alicuius sacri Textus dissidium est, principaliter cōsulendi sunt interpretes sacræ paginæ, qui etiam Scholasticam Theologicam cum laude didicerint: sunt enim plures græues, & celebres Scholastici, qui sacras paginas, & sanctorū interpretationes penitus ignorent. Si de materiâ moralis, quæ ex Philosophiâ naturali pendeat, lis sit, in primis cōsuli necesse est eos, qui singulariter huic philosophiæ incubuerunt; nam & sæpe accidit peritissimis Metaphysicæ, Theologiæ, aut ad hanc partem moralem leuissimam operam applicuisse, aut ingenium habere pro quæstionibus realibus, & sensibilibus minus accommodatum, imò ut expendit Vazquez 1. part. disput. 7. scientiâ moralis nō pertinet ad Theologiam, sed est distinctus habitus, & scientiâ ab illa: si de propositionibus iniuriosis, seditiosis, scismatici.

maticis, scandalosis ambigitur, cum pro his nulla sint principia Theologica, viri prudentes, & experti magis sunt consulendi, quam Theologiæ, Scholasticæ professores, cum illi ex regiminis experimento, ex multorum conuictu, ex naturali prudentia melius, & tutius ducant ad cognitionem eius, quod iniuriosum sit, vel seditiosum, vel scismaticum, vel scandalosum. Si de proprietate vocum, & legitimo sensu earum lis est, ad cognoscendum an propositio suspecta sit, aut æquiuoca præcipuè sunt consulendi periti sermonis **Lacini**, & **Græci**, & idiomatum vtriusque linguæ, aut alterius vnde oritur difficultas. Si de controuersijs fidei nostro tempore excitatis litigetur, ij aptiorem operam, & subsidium impendere possunt, qui singulariter ad hanc partem applicuerunt animum, quæ valde distat à Theologia Scholastica. Si controuersia sit de materia Ecclesiastica, cuius principia ex medicina fluant, vel ex alia, facultate naturali, periti in his artibus necessario consuli debent. Semper præ oculis iudicum stet verus illa paræmia, vt peritis in arte fides adhibeatur. Sic **Arist.** 1. top. 2. & 1. 1. ff. de ventre inspiciendo, §. *quod autem* in authentic. de non alienandis, **Farinac.** de testibus lib. 1. 3. quæst. 65. n. 187. & 240. **Sanchez** lib. 6. matrim. disput. 41. lib. 7. disp. 113 & lib. 8. disput. 6. **Simancas** de Catholicis institut. capit. 41. numer. 13. **Antonius Gabriel** ex **Viui** opin. 249. **Syluester**, verbo **Doctor** §. 2. **Nauarr.** cap. 27. num. 287. cum **Panormitano** capit. proposuisti de probat. **Conrad.** de contract. quæst. vltim. **Palac.** de contractibus in proæmio. **Cordub.** lib. 2. quæst. 3. **Pinel.** 3. part. lib. 2. de rescind. cap. 4. **Martinez** lib. 9. reg. 40. lib. 10. reg. 23. & communiter omnes. Theologia vniuersaliter sumpta comprehendit totam sacram paginam, vniuersum fere ius Canonicum, omnia Concilia, & Decretales Pontificum, omnes Sanctos Patres, & Doctores, omnem Philosophiam moralem, plura de legibus, & iure Ciuili, plura de philosophia naturali. Sæpe inuenies Magistros peritissimos, qui plures annos detriuerint in Theologia Scholastica, seu **Meraphisica** tractante de visione, scientia, voluntate, prædestinatione, Trinitate, Angelis, bonitate, & malitia, peccatis

catis, gratia, fide qui nihil nouerint de iure Canonico, Decretalibus, Concilijs, Patribus, Philosophia morali, sacra pagina, & alijs, quæ maiorem partem Theologiæ complent vniuersaliter sumptæ. Alios inuenies, qui totam curam impenderint circa res morales, & tractationes de conscientia, legibus, virtutibus in generali, & particulari, quæ elucidantur 2. 2. Sacramentis, censuris, & alijs similibus, qui tamen parum curauerint de Theologia Scholastica postquam prima illa sua studia absoluerunt. Alios videbis in sacra pagina exercitatos solum quoad sensus mysticos, & tropologicos, quos appellare non licet sacre pagine interpretes, nec Doctores Bibliæ, cum nihil circa sensum litteralem, & legitimam intelligentiam sacri Textus insudauerint: atque hos consuli non oportet in controuersijs scripturæ; benè tamen illos, qui exacte illas examinare cõsueuerunt per laboriosam inuestigationem linguarum, & per attentam considerationem interpretum, præcipuè **Sanctorum Patrum**, & **Conciliorum**: maximè si benè calleant principia Scholasticorum. Alios noscimus nominatim in ijs regionibus, quas hæresis magna ex parte deuastauit, qui Theologiam de controuersijs fidei nostro seculo exortis apprimè callent, qui nihil fere de Scholastica scientia didicerint; sicut plures sunt, & grauissimi Theologi Scholastici, qui parum, aut nihil sciuerint ex professo de prædictis controuersijs hæreticorum. Quæ omnia sigillatim expendi debent, vt fiat debitus à iudicibus delectus circa personas, quibus doctrinale examen committant.

Secunda: postquam præmissum est examen doctorale, aut magistrale, aut consultiuum iudices causarum fidei nõ possunt cæco assensu subscribere paucorum Theologorum vnanimi iudicio, vel etiam plurimum cum discrepantia pauciorum doctrina, & grauitate præstantium, si non ipsi iudices, præuio proprio examine, & certa scientia, cui moraliter fraus subesse nequeat, nouerint propositiones controuersas esse dignas graui censura Theologica. Ex omnibus gradibus damnabilium doctrinarum illæ, quæ sunt blasphemæ, male sonantes, scandalosæ, seditiosæ, scisma-

tica, iniuriosa, illusoria iurisdictionis Ecclesie, simplicium mentiū seductiue, denigratiue puritatis fidei, superstitiose, auersiuæ ab Ecclesia, & fidelibus, cum notissimæ sint, & nihil fere ab Scholastica Theologia dependant, facile à quibuscunque iudicibus causarum fidei cognoscuntur, & penetrantur; in cæteris gradibus propositionum damnabilium vix ex centum doctrinis, quæ adducuntur in controuersiam iudicij occurrunt tres, de quarum intelligentia non possint iudices non Theologi præuijs informationibus esse plene instructi: tanta debet esse certitudo de prauitate doctrinæ ante sententiam condemnationis, quanta est in iudice condemnante latronem, vel homicidam de malitia furti, & homicidij. Idcirco si obscurissima aliqua controuersia. V. g. de prædestinatione, gratia, auxilijs, fide, aut simili thesi nõ omnino penetrari possit à iudicibus, qui Scholasticam Theologiam non sunt professi, tot debent consuli, & interrogari de qualitate doctrinæ in dissitis locis, vt ex vnanimi plurium sententia idem iudicantium sine conspiratione euidentis argumentum emergat de qualitate assertionis accusatæ. Hæc conclusio habet plures, & efficaces probationes, quæ sparsim per capita varia producantur in hoc tractatu. Et ratio est euidentis, quia iure naturali, & diuino eam debent iudices diligentiam impendere in rebus summi momenti, quæ sufficiat moraliter, vt non contingat error gravis, sed in iudicio cõdemnationis doctrinarum nullus potest esse error, qui non sit grauissimus: ergo omnem moralem, & prudentem diligentiam, eamque sufficientem debent adhibere iudices, ne eorum sententia condemnatoria aduersus aliquas propositiones sit fallax; cum igitur paucorum iudicium doctorale, magistrale, aut consultiuum, etiam si concors sit, & vnanime, vel plurimorum, cum discrepantia pauciorum doctrina, & sanctitate illustriū sit valde incerta regula, & quæ in Concilijs generalibus, nationalibus, & prouincialibus non admittitur, vt in integro capite huius opusculi irrefragabilibus testimonijs suademus, superest prædictam regulam à iudicibus causarum fidei non esse habendam pro sufficienti fundamento damnandarum propositionum. Vna limitatio, aut exceptio appo-

apponenda superest: si pauci Theologi censors, vel vnus solus, tot, & tam euidentia fundamenta ab autoritate, & ratione producant, vt manifestè conuincant doctrinam esse damnabilem, tunc opus non est, ad grauiores, aut plures consultationes procedere.

Tertia, in dubijs doctrinalibus consultatio, aut qualificatio Doctorum, vel seniorum viuentium tunc solum habet locum, quando eius generis quæstiones sunt, vt neque ex scripturis, neque ex decretalibus, neque ex vnanimi consensu Patrum, aut Scholasticorum, neque ex antiquis Catholicorum monumentis, nec ex Sanctorum historijs, aut exemplis, aut veritas, aut probabilitas doctrinæ innotescit, vt constat ex Innocent. Papa distinct. 20. cap. *De quibus orta controuersia*. Et expendunt Archidiaconus, Turrecrem. & alij in prædictum caput. S. Antoninus titul. 17. de lege Canonica §. 18. Quando in fauorem alicuius doctrinæ veniunt aliqui antiqui Patres, aut celebres Doctores Catholici, eas ipso facto eximunt ab omni consultatione, aut qualificatione, iudices vero causarum fidei præter Romanum Pontificem, & generale Concilium non possunt similes doctrinas condemnare, nec eas alio sine Theologis censoribus committere, nisi vt examinent an allegationes sint legitimæ, & casu; quo sint vere, & fideliter allegatæ, videant, & expendant, vtrum aduersus illas fuerit aliqua Apostolica è Cathedra definitio, vel euidentis argumentum, vnde sint antiquatæ, & obsoletæ. Roboratur hæc assertio: primò ex Leone epistol. 90. ad Rusticum Narbonensem, ijs verbis: *In ijs que vel dubia fuerint, vel obscura id nouerimus sequendū, quod nec præceptis Euangelicis contrarium, nec Decretis Sanctorum Patrum videatur aduersum*. Secundò probatur, exemplo Benedict. 2. qui cum Iuliano Archiepiscopo Tolitano iussisset, vt retractaret quatuor propositiones, vbi monstrauit primam esse Augustini, secundam Cyrilli, & Augustini, tertiam Ambrosij, quartam Fulgentij, reuocauit mandatum de retractando, quia decisio Pontificia erat iudicialis, & quasi defacto, non definitiua è Cathedra. Similiter Eugenius 4. edito diplomate nonnullas

nullas propositiones Abulensis condemnauit, vt narrat Mariana ad finem lib. 2. i. cap. 18. Verum quia damnatio fuit iudicialis, & quasi defacto, non diffinitiuæ e Cathedra, vbi ostendit Abulensis fundamenta doctrinarum, quas defenderat, reuocatum est diploma. Causa Abulensis quoad hanc partem habetur in defensorio ipsius. Cum ex antiquorum monumentis veritas non elucet manifeste, tunc maxima est autoritas Doctorum viuentium: sicut iurisdictio, & autoritas Episcoporum, & Pontificum qui nunc viuunt quoad regimen æqualis est cum iurisditione primorum Pontificum, & Episcoporum post Apostolos; sic & auctoribus Doctorum præsentium cum directione eorundem pro examinandis, & docendis veritatibus Ecclesiæ necessarijs nondum certa fide exploratis impar non est illi, quam primi Doctores habuere, etsi merito, & sanctitate inferiores sint, vt docent Canus lib. 8. de locis cap. 4. Abulensis in 24. Matth. quæst. 270. & prol. in Marth. quæst. 5. Caiet. 1. quæst. 1. artic. 7. Bañez ibid. Catharin. lib. 2. de concept. & lib. 1. contra Caiet. pro hæc propositione supra quadraginta auctores retulit Sherloquius anteloquio 4. in Cantic. sect. 12. & 13. & plures alios author de placitis philosophorum in prologo.

Quarta; decisiones voluntariæ, aut vota irrationalia, quæ nec ratione, nec autoritate vallantur, & muniuntur sunt nullius fere ponderis pro examine, siue doctorali, siue iudiciali, etiam in Concilijs generalibus, vt docet Aliacensis de autoritate Ecclesiæ 1. part. cap. 4. qui præfens adfuit Concilio Constantiensi. Salmeron tom. 12. in Acta tractat. 79. Damasum ait contempnisse magnum numerum Patrum Concilij Ariminensis, & illis vnum Vincen-
tium, & alios paucos opposuisse qui ibidè repugnant, quòd ideo fuit, quia vota plurium, nec ratione, nec autoritate muniebantur; vota verò paucorum à testimonio, & grauibus argumentis fidem habebant. Idem Salmeron qui interfuit Concilio Tridentino, ait in eodem tom. 12. tractat. 44. pag. 378. edit. Matritensis, & ideo existimat, non esse solidum, quòd in generalibus Concilijs deciditur circa controuersias doctrinales à majori numero, nisi vniuersi,
aut

aut fere vniuersi Patres consentiant, quia possunt pauciores efficacius probare, & verius discernere; & qui plures numero sunt vota habere voluntaria, vlla sine ratione, & testimonio vallata.

Ad condemnationem doctrinarum, tam ad Theologiam, quam ad mores, & ius Canonicum pertinentium, non sufficit maior pars suffragiorum, etiam in Concilijs generalibus, si non omnes, vel fere omnes Patres, aut Iudices doctrina, sanctitate, & grauitate præstantes unanimiter consentiant.
Caput. XXI.

VT quæ superiori capite dicta sunt magis innotescant, & iudicia, atque examina doctrinarum sine errore contingant, expedit hoc caput annexere. Suppono primo ad condendas leges spectantes ad reformationem, aut ad publicandum, exequendumque sententias circa facta, quæ sine controuersia sunt delicta, sufficere maiorem partem suffragiorum, aut vnus tantum suffragij victoriam tã in Concilijs generalibus, quam in Episcopalibus, aut eorum vicem tenentibus. Pro hac doctrina nulla est lis, & controuersia, omnes in eandem mentem conspirant; omnes plurimas afferunt rationes, & ab autoritate probationes.

Suppono secundo, ad definitionem, aut censuram magistralem, vel consultinam tantum doctrinarum, cui possint inniti ad iudicalem condemnationem sine propria scientia, & examine iudices fidei, necessarium esse, omnes, aut fere omnes sapientissimos Doctores, & Magistros, qui factiosi non sint, & tumultuarij in eandem sententiam conuenire. Hæc pars ex superioribus capitibus irrefragabilem habet probationem, nam sæpe contingit vt pauciores Patres, vel Doctores plenius, & illustrius cognoscant veritatem

tatem: præterea etiam, quòd à paucis sapientissimis, & grauisimis dicitur asseueranter est probabile, aut saltem dubium est, an probabilitatem habeat; sed in his aut dubijs, aut probabilibus sola Apostolica Sedes è Cathedra decernens potest condemnare, vt in superioribus capitibus latius dicebatur: ergo in hoc casu non possunt iudices fidei inniti censuræ magistrali, vel consultiuæ multorum, paucis doctissimis, & grauisimis repugnantibus.

Duæ sunt propositiones, quæ in hoc capite ex professo sunt probandæ, ex quibus duæ proximè suppositæ magis innotescunt. Prima est, ad definitionem dogmaticam, vel condénationem aliquarum propositionum in Concilijs generalibus non sufficit maior pars Patrum, aut suffragiorum si nõ omnes, aut fere omnes iudices vnanimiter consentiant. Secunda est, ad cõdemnationem, vel definitionem iudicialè in Concilijs nationalibus, aut Prouincialibus, aut Episcopalis, vel eorum, qui similes vices tenent, non sufficit maior pars suffragiorum, si non omnes, aut fere omnes iudices vnanimiter cõsentiant in eandem censurâ. Quæ in his propositionibus cõprehenduntur veluti certa, & indubitata tradit Pater Alfonso Salmeron tom. 12. qui est in acta Apostolorum tract. 44 pag. 378. editionis Matritensis, vt qui earum veritatè in Concilio Tridentino quotidianis experimentis didicisset: *Tunc solidum (inquit) est quod in Concilio dicitur, si vniuersi Patres in vnum sensum in fidei dogmate definiendo cõueniant, aut fere vniuersi, & nil refert, si pauci dissentiant; at vero vbi Patres fere sunt æquales, aut multi numero, & sanctitate vitæ, & doctrina dissentiant, certum fidei dogma quomodo condi possit, penitus ignoro, etiamsi ad Canones ad reformationè spectantes decernendos satis esse possit vnus, aut alterius suffragij victoria.* Huic menti succurrit, quod eodè tom. scribit tract. 79. pag. 715. cum ait: *Damasus contèpisse magnum numerum Patrum Concilij Ariminensis, & illis vnum Vincentium, & alios paucos opposuisse qui in Concilio repugnarunt.* Probat eandem sententiam tract. 84. pag. 779. dicens non esse incõueniens, quòd maior pars Ecclesiæ erreret: eadem ferè doctrina, licèt alijs quidè verbis, traditur à Bellarmino tom. 1. cõtrouersiarum, iuxta

iuxta editionem Lugdunensem anni 1603. præsetim lib. 2. de Christo colum. 280. *Nos sequimur Patres, quando simul aliquid docent, non quando proprias, aut singulares sententias alijs contradicentibus defendunt.* lib. 3. de Conciliorum autoritate cap. 3. colum. 870. *Saltem omnes Episcopi præsertim in nomine Domini congregati, quando vno ore nos docent, errare non poterunt.* Et cap. 10. *Concilia Prouincialia possunt de hæresi censere, quando res est facilis, & in qua fere omnes Doctores cõueniunt.* Et cap. 11. colum. 895. refert Canum dicentem: *Concilium non posse errare in ijs, in quibus omnes de Concilio cõueniunt.* Supponit Canus, & sæpe exprimit maiorem Concilij partè errare posse. Suarius disput. 5. de fide sect. 7. n. 11. tractans, vtrum quando Pontifex solùm adest in Concilio per Legatos sine instructione particulari, possit errare totum Concilium cum Legatis definiens: notanter, & diligenter ait, controuersiam esse de toto Concilio, & ait sibi probabilissimum videri, non permissurum Deum, vt erreret, quòd scilicet totam Ecclesiam representet: nam de maiori parte certissimum est errare posse, nec habere infallibilem assensum Spiritus sancti sibi promissam: Quemadmodum etiamsi antiqui Patres Primitiuam Ecclesiam repræsentent, non dicitur esse totius Ecclesiæ sensus, & dogma, quòd maior, aut maxima illorum pars tradit, sed quod omnes, aut fere omnes vnanimi consensu tradiderunt. Idcirco idem Suarius num. 10. probatio. 1. ait ex cõmuni Catholicorum sententiâ definitionem Concilij generalis habentis instructionè à Papa per legatos de rebus in particulari definiendis nulla spectata Põtificis cõfirmatione esse regulâ fidei, quia illa definitio habet iam consensum totius Concilij, & Pape; quod si non totum Conciliũ, sed maior solũ illius pars instructioni Põtificis cõsentiret, manifestum est non iam confirmationem, & declarationè Sedis Apostolicæ fore necessariam. In eandem sententiam facit quod refert Gregorius de Valentia in Analyfi fidei lib. 8. cap. 7 ex Cano: scilicet Concilium vniuersale sine Põntifice errare non posse, si omnes simul vsque ad vnum in eandem mentem conspirent; posse vero maiorem partè Ecclesiæ errare.

Idem docet Bañez allegatus à Ioāne Azor p. 1. institutio-
 num lib. 5. c. 4. pag. 343. editionis Romanæ dicēs, omnes si-
 mul Patres congregatos in Concilio generali legitimo
 etiam ante confirmationem Pontificis non posse errare; eo-
 rum verò maiorem partem errare posse. Eiusdem sententia
 est Ferdinandus Salazar tom. de conceptione cap. 43.
 pagin. 448. allegans, & laudans Belarminum lib. 3. de Ec-
 clesia cap. 16. Valentiam 2. 2. disput. 1. quæst. 1. punct. 7.
 §. 17. docentes omnes Episcopos, & Pastores Ecclesiæ
 etiã extra Concilium non posse erroneam aliquam doctrinam
 amplecti: similiter omnium Doctorum Catholicorum
 pro quolibet tempore viuentium concordem sententiam,
 etiam extra Concilium, esse infallibilem regulam fidei, Pa-
 gina 449. Ideo (ait Salazar) omnes Episcopi in Concilio le-
 gitimo generali aberrare nequeunt, non quia in uno loco cõ-
 gregati; sed quia totius Ecclesiæ vocem portant. Aduertent
 scribit non solum maiorem partem Episcoporum in Cõ-
 cilio, sed longè maiorem pronunciare debere eundem sen-
 sum, vt firmam efficiat regulã fidei. Deinde §. 5. pag. 452.
 subdit, in Concilio rite, & legitime congregato secundum
 datam sibi à Pontifice instructionem procedente, neq: om-
 nes Patres, neque maximam eorum partem ante confir-
 mationem Sedis Apostolicæ errare posse: & ait rationem
 esse, quia multo maior Episcoporum pars multo maioris
 Ecclesiæ partis sensũ exprimit; quapropter monet à Theo-
 logis doceri, Põtificẽ sine aliqua alia diligentia persolã ap-
 probationem definire posse, quòd multo maior pars Con-
 cilij legitimis suffragijs affirmavit. Dicit multo maiorem
 partem Patrum, idest, omnes fere Patres, quia si pauci dis-
 crepent non vallantes votum authoritate, & ratione eo-
 rum non est habenda cura, quemadmodum aduertitur in
 Concilio Calcedonens. Act. 16. ex regula Sexta Conci-
 lij Niceni his verbis: *Si communi omnium consensui ratio-
 nabiliter probato, & secundum Ecclesiasticam regulam sta-
 tuto duo aliqui, vel tres per contentionem suam contradi-
 cunt, definitio obtineat plurimorum.* Ex plurimis alijs Do-
 ctoribus prædictorum scriptorum mens, & sensus stabili-
 tur. Ex Frãscisco Turriano tribus libris de authoritate Põ-
 tifi-

tificis, ex Dionysio Carthusiano tribus libris de Cõcilij, Ia-
 cobatio, & Cochleo in libris de Cõcilij, & alijs innumeris:
 verũ quæ hæctenus sunt allegata testimonia, & quæ exẽpla,
 & rationes in decursu producuntur, indubitatã faciunt pro-
 bationem huius veritatis, quæ proportione seruata effica-
 ciores vim habere debent in determinationibus iudiciali-
 bus Cõciliorum Nationaliũ, aut Prouincialium, aut eorum
 vices gerentiũ circa controuersias doctrinales, nã vt expen-
 dit Suarius suprã num. 16. quæ dicuntur de generalibus Sy-
 nodis possunt accomodari ad Concilia Prouincialia, & ad
 minores cõgregationes iuxta capacitatem cuiusq; & exi-
 gentiã causæ, & negotij; ea tamen est diuersitas, quod Cõ-
 cilia Generalia legitima ex promissione Christi infallibili-
 lem habent Spiritus sancti assistentiam: cetera verò Sy-
 nodi non habent, & ideò ad harum sententiam iudicalem
 proferendam circa controuersias doctrinarum, multo ma-
 ior debet esse consensus suffragiorum tam doctoralium,
 quàm iudicialium.

Sanctus Vicentius Lyrinensis, qui floruit tempore Cõ-
 cilij Ephesini, horum Doctorum mentẽ, vt indubitatã ex-
 pressit in Bibliotheca veterum Patrum iuxta editionem
 Parisiensem anni 1624. capit. 3. commonitorij col. 57.
*Consensionem tenebimus veterum Patrum, si in ipsa vetu-
 state omnium, vel certe pene omnium Sacerdotũ pariter, &
 magistrorum definitiones, sententiasque seſtemur.* Ibidem
 cap. 4. *Quidquid non vnus, aut duo tantum, sed omnes pari-
 ter vno eodemque consensu aperte, frequenter, perseueran-
 ter tenuisse, scripsisse, docuisse cognouerit, id sibi quoque in-
 telligat absque vlla dubitatione credendum.* Eadem expres-
 sio adhuc, & constantius exprimit. cap. 39. col. 78. & ca-
 pit. penultim. col. 80.

Ex dictis hæctenus fluunt hæc probationes. Prima, vt
 aliqua propositio sit erronea, & graui censura digna debet
 esse contra communem sensum totius Ecclesiæ in Conci-
 lio, vel extra Concilium; sed quod est contra maiorem nu-
 merum Patrum, & Doctorum in Concilio, vel extra Con-
 cium alijs paucioribus Patribus repugnantibus, non est
 contra communem sensum Ecclesiæ: ergo propositio, quæ

habet nonnullos Doctores pro se, etiãsi alij plures numero in contrarium opinentur, nullam meretur censuram. Quod si in multo minori numero Patrum extra Concilium generale manet propositio probabilis, multo efficacius idem dicendum est, quando intra Concilium generale, vel extra, pauciora sunt suffragia ratione, & autoritate vallata, aut pauciores Patres, & Doctores, aut pauciores iudices, & censores, qui defendant aliquam propositionem nullam censuram mereri. Secunda probatio est, quia ex communi Theologorum sensu in tractatu de conscientia, cum Vazquez l. 2. disput. 62. Azor. tom. 1. institut. moralium lib. 2. cap. 17. Thoma Sanchez lib. 1. in de calog. c. 9. & alij potest esse multo verior; & multo probabilior sententia, quæ longè pauciores habet pro se Doctores, si illi controuersiam diligentius examinauerunt, & melioribus rationibus innituntur: ergo qui doctrinam pauciorum Doctorem, aut suffragiorum, aut censorum, aut Patrum, aut Iudicum condemnaret veluti censura dignam, aut erroneam, temerariè procederet, & iniuste cum doctrinã manifeste probabilem, & fortassis cum paucioribus Doctoribus, & suffragijs multo probabilioribus, vt temerariam, erroneam, & censura dignam repelleret. Tertia probatio est, quia præter Sedem Apostolicam è Cathedra decernentem, aut vniuersalem Patrum consensum in Concilio generali definitiui nullum Tribunal Ecclesiasticum, etiãsi sit Synodus Patriarchalis, aut notionalis potest propositionem probabilem, aut dubiam in re graui condemnare, vel graui censura notare, vt in superioribus capitibus dictum est, sed doctrina, quæ pro se habet pauciores Doctores, aut Patres, aut Iudices, aut censores non voluntariè, sed cum aliquo verisimili fundamento loquentes, & scribentes, est euidenter probabilis, aut saltem dubia in re graui: ergo ratione maioris numeri suffragiorum, aut Iudicum, aut Patrum nullatenus potest condemnari. Ex his probationibus, aliæ multæ eruantur, sed illæ sufficiunt ad veritatis intelligentiam.

At quando delictum est manifeste inexcusabile circa doctrinam, sufficit vnius suffragij victoria ad taxandam peccatum

nam erranti, & ad sciendum an sint legitime probationes de perpetratiõne criminis, atque idem iudicium est pro condendis legibus, aut euulgandis alijs sententijs iudicialibus; in causis vero doctrinalibus, vbi tractatur de qualitate alicuius propositionis, aut doctrinæ, longè est diuersa ratio, quia vt condemnari possit, & debeat, necesse est, vt non sit probabilis: & præterea, vt grauem mereretur censuram Theologicam, quàm tamen mereri non potest cum pauciori numero Patrum, aut Doctorem, aut suffragiorum. Hæc, quæ hætenus dicta sunt firmat praxis omnium Conciliorum, nam in controuersis dogmaticis vniuersi omnium Patrum, aut fere omnium consensu, & non ex maiori parte suffragiorum propositiones doctrinales fuisse damnatas, aut diffinitas, constat ex omnibus Concilijs generalibus, & nationalibus, in quibus omnes, aut fere omnes subscripsisse in eandem mentem, liquet ex Conciliorum editione Colonienfi anni 1618. industria Seuerini Binij. tom. 1. part. 1. pagin. 281. ad finem Concilij Niceni omnes subscribunt Patres nemine discrepante, vt patet ex Epistola eiusdem Synodi ad Sylæstrum pagin. 284. & altera ad Ecclesiam Alexandrinam pagin. 285. 286. In Concilio Sardicensi eadem fuit suffragiorum concordia, vt constat ex pag. 443. eadem concordia visa est in primo Concilio Constantinopolitano aduersus hæreses Macedonij, & aliorum pag. 536. 537. Similiter in Concilio Miletano contra Pelagiũ, & Celestium, vt constat ex pagin. 706. & Epistola Concilij ad Innocent. Papam. Part. 1. eiusdem tomi in Concilio Ephesino idem habetur sæpe vniuersi consensus, act. 1. & 7. & sæpe alibi, quem expendit Lyrinensis cap. penultim. commonitorij, illis verbis: *Omnes Episcopi acclamauerunt: ex omnium vobes sunt: hoc omnium votum est.* Concilium Calcedonense eandem suffragiorum cõcordiam obseruauit actione 1. 2. 3. 4. 5. 6. 16. & alijs, singulariter actione 2. proponitur ea conditio, vt *Si omnes consenserint, soluatür omnis ambiguitas.* Similiter act. 4. pag. 235. 248. actione 5. pag. 254. actione 6. pagin. 259. vsque ad 269. In quinta Synodo generali idem Constantinopolitana secunda legitur idem consensus vniuersi

nimis Patrum eodem tomo, parte 2. collat. 8. pag. 112. & 116. 121. & saepe alibi. In Concilio Lateranensi sub Martino 1. consultat. 5. pagin. 475. eadem concordia legitur, & similem facile est in reliquis Concilijs inuenire.

Si aliqui Patres discreparunt, explanatur eorum dissensus in Concilijs Act. 4. Concilij Chalcedonensis pag. 235. cum decem Episcopi Aegypti nollent subscribere Epistolę S. Leonis, donec subscriberet Alex̄drinus Patriarcha, dixerunt legiti Apostolici: *Non possunt decem homines prauidicium facere Synodo sexcentorum Episcoporum.* Similiter Act. 16. eiusdem Synodi pag. 341. refertur ex Concilio Niceno regula illa, quam nuper produximus, ubi duorum, vel trium contradictio in Concilio praesertim ex contentione pro nulla habetur: quae omnia, & alia innumera similis roboris, quae omittimus demonstrant in Concilijs pro doctrinarum cōdemnatione non sufficere maiore parte suffragiorū nisi fere omnes vnanimiter cōsentiāt.

Quae audientia sit debita Doctoribus Ecclesiasticis in causis librorum prohibendorum, aut expurgandorum. Cap. XXII.

Loquor in hoc capite dumtaxat de Catholicis Doctoribus in Theologia, & utroque iure, nam ceteri scriptores ut Grammatici, Poetae Historici, Medici, Mathematici, Satyrici, Libellarij, & similitū rerum professores, licet Catholici sint, non sunt tamen Doctores Ecclesiastici: ac propterea cum ultra, aut extra suos fines vagantur, aut ea scribentes, aut euulgantes de materijs Religionis, & doctrinae Christianae, quae censurā Theologicā mereri videantur, non est illis audientia praestanda, nec ante, nec post librorum expurgationē, cum omnino sint in epti ad tuendum a se dicta, & scripta circa facultates sacras, quibus nunquā operā, & studium adhibuerunt: atque hoc genus librorum occupat ex quadraginta partibus auctora secundae classis, & tertiae, triginta & nouem partes, ita ut vix quadragesima pars sit pro Docto-

Doctoribus Ecclesiasticis. Pro legitimis auctoribus Ecclesiasticis varij sunt modi, quibus hactenus audientia praestari consuevit: eos suppono antequam praecipuam conclusionem exponam.

Primo si volumina continent plura, quae extingui debeant committantur alicui Academiae Catholicae, ut iuxta illius censuram libere possint legi audito, vel auctore ipso, vel auctoris aliquo vindice, & defensore. Sic cum opera Ioānis Feri integre fuissent prohibita ab Inquisitione Hispana, & Michael de Medina eiusdem ordinis pro auctore ea defendenda suscepisset, iussit praedictus supremus Inquisitorū Senatus, ut Salaēticensis Academia audito Michael de Medina censurā adhiberet, & ea praeposita ad initium iisdem cōmentarij Ioānis Feri publicae luci committerentur; quae omnia constant ex testimonio dato ab Alfonso Doriga a secretis supremi Senatus Inquisitionis, & apposito ad initium praedictorū cōmentariorū. Exemplar huius decreti magna ex parte quāquam in simili casu habetur in indice prohibitorio Concilij Tridētini, ubi in littera. D. sic scribitur: *Adagia, quae iā edita sunt Erasmi Roterodami expunctis locis suspectis iudicio alicuius facultatis Theologicae Vniuersitatis Catholicae, vel Inquisitionis alicuius generalis permittantur.* Id videtur intendisse Sixtus V. litteris Apostolicis anni 1587. in quibus erigēs sacrae cōgregationem de indice ipsi cōmendat his verbis similem curā: *Vt vniuersitatū, Parisiensis. Rononiensis, Salmāticensis, aliarumque; probatarū studia ad librorū expurgationem, & correctionem excitent, earumque diligentia, & industria requirāt.* Et quāquam ipse praedictae cōgregationis fuerit erectus, iā olim librorū de haeresi suspectorum examen reuisto, & expurgatio Cardinalibus committi solebat, ut liquet ex cōstitut. 8. Alexandri IV. tom. 1. Bul. pag. 86. edit. Romanae.

Secundo, quando volumina Doctorum Catholicorū expurgantur notatis clausulis, & folijs satis superque exhibentur ipsis propositiones, quae damnantur, facile est ipsis in iudicio defensiones allegare, testimonia, & rationes producendo, aut veram sensus propij intelligentiam explauando, ut Academiae, & viri docti consulantur, atque ipsi consul-

consultis prima expurgationis decreta reuocentur. Difficultas est cū totum opus integre prohibetur, in quo casu si autores sint viri docti, aut si eorum Ordines, vel Academia, vel Prouinciæ audientiam postulent, nunquam capita accusationis denegantur: atque id semper experti sumus, & quotidie experimur obseruatum à suprema Inquisitione Hispaniarum: id ita faciendum esse dicitur Concilium Tridentinum, secundum editionem Coloniesem anni 1618. tom. 4. Conciliorum part. 2. pag. 319. ses. 17. his verbis. Propositio facta, vt examinentur libri post exortas hæreses, vt videantur variæ censuræ: *Ad hæc rite diiudicanda, vt vocentur omnes ex decreto sanctæ Synodi consentaneum fore existimauimus ad quos istarum rerum aliqua pertinere quoque modo potest, ne deinceps inauditos se esse condemnatos. censerī possint.* Hæc verba propositionis, & mentis totius Synodi in cōgregatione generali in nōnullis editionibus ideo omīssa sunt, quòd ex ses. 18. iuxta omnes editiones idem sensus constabat, vt liquet ex pagin. 310. in qua hæc sunt clausulæ: *Hæc autem omnia ad notitiam quorumcunque deducta esse vult. prout etiam præsentī decreto deducit; vt si quis ad se pertinere aliquomodo putauerit, quæ vel de hoc librorum, & censurarum negotio, vel de alijs, quæ in hoc generali Concilio tractanda prædixit, non dubitet à sancta Synodo se benigne auditum iri.* Quibus verbis statuit Cōcilium benignam audientiam præstandam in causis librorum, non solum Doctoribus Catholicis, sed etiam omnibus illis, ad quos eorū prohibitio, aut expurgatio quoquomodo pertinuerit; expendatur ea verba: *Si quis ad se pertinere aliquomodo putauerit.* Secundò notare oportet vniuersale Conciliū reputasse magnum incōmodum, si Doctores Catholici, aut ipsis cōiuncti se inauditos esse cōquerantur. Quantus vir S. Cyprianus, & quia existimauit Romæ fundamenta quibus ipse innitebatur ad quandam sententiam, audita, & expensa non fuisse, in subscriptione Synodi, octogintaquatuor Episcoporum sic ait: *Nec quisquam nostrum tyrānico terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigit.* S. Basiliius Epist. 77. grauisime conquestus est de negata sibi audien-

dentia à quibusdam iudicibus in causa doctrinæ litteras querimonix ad Damasum Pontificem, & plures Episcopos remisit. Abulensis in præfatione primæ partis defensorij ob eadem causam nō libros solum, sed orbem clamoribus impleuit, quòd sibi denegaretur audientia, etiamsi tunc iuuenis esset. Tertio, iustissime se gerit Inquisitio Hispana, cū Ecclesiasticis Doctoribus capita accusationū exhibet, nam cum ex capite *De quibus*, ab Innocentio I. & capit. *de libellis*, à Leone IV. grauisimè præcipiatur omnibus Iudicibus, & Tribunalibus, ne ab exemplis Cōciliorum generalium in iudicādo discedant, necesse est, eam audientiam ipsis præstare: quòd si interdum non exhibentur capita notata librorum, qui integre prohibentur, ideo est, quia auctores sunt Grammatici, vel Poetæ; vel Mathematici, vel Medici, aut aliarum artium professores, quæcum omnino se tueri nequeant per Theologiæ, aut iuris principia, quæ ignorant, esset inutilis, & supernacaneus labor; maximè cum hi Doctores Ecclesiastici non sint, de quibus, & pro quibus Cōcilium Tridentinum loquitur, nullum verò detrimentum est, si Grammatici, aut Poetæ, aut Mathematici cōquerantur se non audiri circa ea, quæ professi non sunt, & absque peritia Theologiæ, & iuris tractauerunt: quòd si in Epistolis Synodalibus Concilij Basiliensis in responsione, quæ incipit: *Cogitanti huic sacre Synodo*, ait, *nimum esse periculosum denegare audientiam.* in negotijs doctrinæ; maximè, cum partes vbique locorum diuulgant eam sibi denegari, intelligendum est de Patribus, aut Doctoribus in Theologia, aut iure exercitatis, non de illis, qui suprā captum suum mera instructi Grammatica, Philosophia, Poesi, vel Mathematica, de thesi Theologica, aut sacra obiter, vel ex professo tractant.

Tandem ante conclusionem supponendum est, cum iudicium librorum integre pendeat ex aliorū relatione, præcipuè cum multæ sint propositiones censura Theologica notatæ, nonnullas fraudes intercedere posse. Primò, si cursim legant examinatores; & mentem auctoris non calcant, aut eius phrasim non percipiāt. Secundò, si examinatores viri docti videantur, nec tamen sint, aut in quibusdam

hustiam rebus excellent; unde gloriam nominis acquisierunt, & alias sibi traditas prorsus ignorent, Tertio, si conspirent, & ex odio paciscantur. Quarto, si ex defectu partis, & patroni, aut eleuata, aut deprauata narratio proponatur iudicibus. Quinto, si ingenium habeant atrox, & indolem crudelem, de quibus saepe conqueritur S. Hieronymus nominatim praefatione in Esdras, & Nehemiam, taxans hoc genus obrectatorum, suae doctrinae. Tandem si alijs modis tenebrae offundantur, quos Hostiensis in prohaeuio summae copulauit, illos ad nouem capita reducens; propterea ait Pontifex cap. si quando de sententia excommunicationis esse in excusabilia errata iudicialia: *Cum per ignorantiam, vel negligentiam, aut occupationem nimiam, vel etiam per subreptionem contingat huiusmodi litteras impetrari.*

His praemissis dico verba Concilij Tridentini, & omnium Doctorum determinantium esse debitam audientiam in causis librorum non esse intelligenda de autoribus, qui Theologi, aut Iuristae non sunt, si de rebus Theologicis, aut iuridicis tractauerunt, sed solum de autoribus, qui vere sunt Doctores Ecclesiastici in Theologia, aut iure, quando consideratis circumstantijs, aut probabilitas, aut dubium, aut timor, aut suspicio esse potest de iniusta censura, aut ex ignorantia humana, aut ex fraude, aut ex alijs titulis, quos Hostiensis supra, & Doctores alij communiter obseruant. Probat hanc assertio, quoad primam partem, quia cessante sine legis positioe, cessat lex positioe ex communi Doctorum opinione in tractatu de legibus; sed pro autoribus, qui non possunt tueri sua scripta propter ignorantiam Theologiae, & iuris, etiam si illis audientia praebatur, cessat positioe finis legis, ut ex superioribus notum est: ergo, & ipsa lex tunc non obligat; quem admodum ex suppositionibus innotescit.

Secunda pars manifeste probatur. Primo ex generalibus principijs iuris de audientia praestanda ijs, qui se grauatos arbitrantur. Secundo, ex mente Conciliorum praesertim Tridentini, & Basiliensis nuper allegatorum, & ex communi sensu Doctorum praecipue. S. Cypriani, S. Basilij,

ij, & Abulensis, & aliorum pluriu, quos pro re manifesta, non expedit allegare. Tertio, ex praxi perpetua Ecclesiae Dei, quam inuiolate vniuersa Hispania obseruauit; praesertim post erectionem supremae Inquisitionis, quae licet nulli auctori tribuat censuras qualificatorum, & earum fundamenta, si non sit reus cum fulminatione processus, attribuit seorsim positas propositiones, quae a censoribus condemnatae sunt, ut eas tueatur. Quarto ex iure naturali, & diuino cum praedictis circumstantijs debita est audientia, quae non leuis, sed grauis sit infamia, quae ex prohibitione, aut expurgatione librorum emergit in Auctores, Ordines, Academias, Prouincias naturales: non leues etiam sunt impensae, quae fiunt in impressione librorum: necesse igitur est, ut indubitate sint opera inexcusabilia, ut pro culpa certa, poena certa adhibeatur. Quinto, quia disciplina Christiana grauissimè laeditur, si propositiones probabiles condemnentur, ut singulari capite differimus, & omnis censura iniusta grauissimam notam meretur, ut ibidem ex Pontificibus, & Concilijs manifeste probauimus.

*Quam partem habeant seculares in examine consulti-
uo magistrati, & scholastico, non iudiciali. Cap. XXIII.*

Expedit pro doctrinae complemento hanc thesim discutere, & varijs assertionibus illam illustrare: nam quae confuse, & indistincte circa illam dicta sunt, plura monstra pepererunt. Sic constabit, quo titulo Principes Catholici nonnullos Catalogos expurgatorios euulgari iusserint, & nullus in Hispania euulgetur non consulto Rege Catholico.

Prima est, nulli seculares viri, etiam Principes, & magistratus habent iudicalem aliquam auctoritatem in causis fidei, aut doctrinae. Haec veritas est indubitata in Ecclesia Dei apud veros Catholicos, quam latissimè probat Beilarminius libris de Concilijs, & Grabrina tom. 4. praescri-

prionum parte 2. & insinuari ab illis allegari, probantes ex Scriptura, Concilijs, Decretalibus, & Patribus suffragiū, aut votum iudiciale, & decisuum nunquam secularibus conuenire potuisse.

Secunda, seculares Principes, & Magistratus ab initio Ecclesię pro his causis doctrinarum solū habuere votum, & suffragium consultiuum: id solū persuadent innumera testimonia ab hæreticis producta ex Concilijs, & Patribus; vnde probare contendunt seculares viros, & Principes esse doctrinarum iudices; quæ tamen solū euincunt à Concilijs fuisse admissos ad consulendum, aut proponendum, non ad decernendum, & iudicandum. Hoc votum cōsultiuum, etiā in Concilijs nostrorum tēporum perseuerat. Anno 1512. & sequentibus Concilium Lateranense, sub Julio 2. & Leone 10. celebratum est, adstantibus innumere secularibus oratoribus, & cōsiliarijs, vt patet ex tom. Concil. part. 2. edit. Colon. anno 1618. fef. 1. pag. 11. assistent septem Domini temporales, & tres oratores Principum, fef. 2. pag. 23. refertur mandatum procuratorium Ferdinādi Regis Hieronymo Viche commissum: *Ad intercessendum, consentiendum, dissentiendum, protestandum, ac fieri requirendum, & ad in eodem sacro Concilio Lateranensi dicendum, proponendum, tractandum, vouendumque.* Hoc mandatum procuratorium a Concilio admissum, si de causis doctrinalibus sermo sit, solū ad consensum, dissentium, propositionem, & votum doctorale solum, & consultiuum, non authenticum, & iudiciale. Idem dicendum de mandato procuratorio Maximiliani Imperatoris, fef. 3. pag. 30. & de alijs mandatis procuratorijs dominij Lucensis, & Florentini, & Regis Polonię, & Ducis Mediolanensis, & Brabdenburgensis, & Regis Lusitanij, & aliorum fef. 5. & 9. 10 & 11. pag. 44. 52. 53. 61. 62. 71. 30. 96. 110. 111. in quibus exprimitur vices datas oratoribus secularibus solum esse ad consulendum, agendum, differendum, proponendum, tractandum. Apostoli anno Christi 51. qui fuit nonus Claudij cōuenerunt Hierosolimis pro ea cōtrouerſa, an Christiani ad circuncionē aliaque ceremoniales leges Iudæorum obseruandas obligarentur:

tur: & de hoc Cōcilio dicitur Acto. 15. *Conueneruntque Apostoli, & seniores videre de verbo hoc: cum autem magna conquisitio fieret, &c. Tunc placuit Apostolis, & senioribus cum omni Ecclesia.* Cæteri Pontifices, & Concilia hoc Apostolorum exemplar ad hanc vsque diem imitantur pro conquisitione faciendā, idest, pro examine magistralli, consultiuo, disputatiuo, tractatiuo, seu propositiuo: & similiter pro voto, & suffragio consulenti dumtaxat, non pro authentico iudicali, seu decisiuo. Vt cum satisfatione Ecclesiarum decisiones causarum doctrinalium euulgentur, postitur consultatio Principum, qui examine magistralli præmissō Prouinciarum suę Iurisdictionis iudiciū ex eo nascens consultiue exponant Sedi Apostolicę sine Concilio, aut cum illo determinare volenti ambigam veritatem. In nouissima, seu postrema generali Synodo Tridentina eadem praxis obseruata fuit, tom. 4. part. 2. Conciliorum, edit. Colonienſis prædictę fef. 10. pag. 302. reperitur mandatum procuratorium Caroli 5. pro tribus oratoribus suis, quibus committit his verbis suam auctoritatem: *Nostrum locum, vt oratores, & mandatarij nostri habere, res, & negotia Religionis, & fidei, & alia quacumque in prædicto Concilio tractandi vnā cum alijs ibidē stantibus Republicę Christianę Principibus, eorum vè legatis, oratoribus, mandatarijs consultare, agere, & tractare, illisque omnibus, & per omnia adesse, consilium, votum, & decretum nostro nomine dare, impertiri atque interponere.* Quæ verba solum pro voto consultiuo vim habere queunt. Hac expositione cognoscitur quo iure in octauo Concilio Toletano præſidente S. Eugenio quatuor seculares Palatini: & in decimo Cōcilio Toletano præſidente S. Iuliano quindecim seculares Palatini: & in decimotertio Cōcilio Toletano sub eodem S. Iuliano præſidente viginti sex seculares Palatini: & in decimoquinto Concilio Toletano, sub eodem S. Iuliano, septendecim seculares Palatini: & in decimosexto Concilio Toletano, præſidente Felice, sexdecim seculares Palatini. Innumera sunt huius generis; illa tamen omnia solū persuadent, non arcendos à Concilijs seculares Principes, & Magistratus, veluti consulentes, vt probat.

probat Alaba 7. part. de Cōcilijs, cap. 3. & cōmuniter Doctores: qui tamen non ideo admittuntur vt iudicēs.

Tertia, licet verū sit, & indubitātū, quod scripserit Azor par. 1. lib. 5. cap. 14. quæst. vltim. Bonacina delegibus disput. 10. q. 2. punct. 1. & tom. 3. disp. 1. q. 16. sect. 1. Peñantius de immunitate Eccle. disp. 21. & alij graues Doctores, non licere Principibus secularibus conuocare Episcopos suarū Prouinciarū iurisdictionaliter, & coactiue, licet tamen ipsis veluti Patribus extraordinarijs seculariū, & Ecclesiasticorum, & veluti protectoribus Ecclesie, tam Episcopos, quā quos vis alios exēptos conuocare, si necessitas, & utilitas cōsultationis pro cōmodis regnorum, & Ecclesiarum ita possit: probatur ex Concilio Calcedonenſi act. 1. pag. 43. iuxta editionē Colonienſem, tom. 2. part. 1. vbi refertur Epistola Theodosij Imperatoris ad Patriarcā Alexandrinū, ei extra iudicialiter autoritate paterna iubens, vt cōuentim faciat Episcoporum viginti pro examinandis quibuslibet veritatibus. Hanc curam solū cōsultiuā, & examinatiuā sui muneris esse ait Theodosius his verbis: *Curo vt examinetur veritas, vt vnīuersa quidē talis vana dubitatio subtili propōita inquisitione soluat̄ur.* Quoniam vero arbitrabatur Theodosius ea ratione qua presbyteri debent naturalibus parētibus extra iurisdictionalem obedientiam in rebus honestis; sic etiam illā sibi, vt patri cōmuni, & extraordinario debere Episcopos, addit: *Si quis vero tā necessariam, & Deo amicam Synodum prætermiserit, & non omni virtute secundum prædictum tempus ad prædefinitum locum peruenerit, nullam excusationem, neque apud Deū, neq; apud nostrā inueniet pietatē.* Refertur in Synodo prædicta epistol. In actis Cōcilij Ephesini alie quoque litteræ Theodosij iunioris leguntur, in quibus dicit Imperator: *Nec eam quoq; doctrinā indiscussam manere patiemur.* Quā tamē clausulā, nec S. Cyrillus, nec Patres Concilij improbaueunt; nam cura examinatiua, & cōsultiuā circa causas fidei pertinet ad Principes, vt protectores Ecclesie, & Patres extraordinarios; ea tamen cōditione, vt non iudicialiter procedāt: & vt prædictā cōsultationem, & examen ab ijs possāt, ad quos iure naturali diuino, vel humano

pertinet;

pertinet, quales sunt Episcopi, & sapientissimi viri, & Academiæ Catholicæ; & præterea cum animo vero representandi suppliciter Apostolicæ Sedi sensum cōmunem suarū Prouinciarum: nec aliud intendit Imperator ille, qui in quinta Synodo collat. 1. dixit: *Datum Imperatoribus surgentes hæreses amputare per congregationem religiosissimorū Episcoporum, & rectā fidē sincere prædicatā in pace sanctā Ecclesiam Dei custodire.* Datum, id est Principibus iure naturali diuino, & humano pro examine doctrinali, seu magistrali, seu cōsultiuo faciendo. Quod si ex eo manifestē cōstituerit veritas ab Apostolica Sede iam olim definita, debent impedire, & amputare falsitatem contrariam veluti protectores Ecclesie, & executores sacrorum Canonum: at si non explorata sit certa, & firma sententia, satisfaciunt suo muneri, repræsentantes sanctæ Sedi examen cōsultiuum in Prouincijs suis ab Episcopis, & Academijs peractum: circa eas cōtrouersias de fide, aut religione. Hæc assertio innumeros pro se autores habet, in quibus est Thomas Vvaldēnsis allegatus, & laudatus à Dominico Grabrina to. 4. præscrip. part. 1. cōtrouers. 7. art. 1. Vterq; ait duplex esse testimonium; aliud ab autoritate iudiciali, quæ propria est Pastorū Ecclesie, aliud est testimonium vnitatis in eadem fide, & generali confessione eorūdem dogmatum, vel illorum approbatione, quod est cōsultiuum, & extra iudiciale, atq; id cōmune est secularibus eruditis. Illustrat eandem mentem Gerson de examine doctrinarum in primis quinque considerationibus: Turrecrem. distinct. 15. Aliacensis de autorit. Eccles. par. 1. cap. 4. Almaynus opuscul. de autoritate Papæ, & processus Academiæ Parisiensis ad finem Magistri sententiarum appositus. Ex hac doctrina fluit efficax argumentum, nam de factō certum est omnes Academijs habere autoritatem Apostolicam determinandi doctrinaliter, & scholasticè circa ea, quæ sunt fidei; Episcopos vero ex iure diuino autoritatem tenere inferiorē, & subordinatam Pontifici Romano iudicialiter definiendi circa ea, quæ sunt fidei, vt latè probat Academia Parisiensis, in processu relato ad finem Magistri, cum cōmuni Doctorum, & Scholasticorum

Prin-

Principes igitur extraiudicialiter intimantē, tanquam Patres, & protectores, vt Episcopi, & Academia controuersias examinent, nihil disponunt, de quo non sit potestas, & autoritas Apostolica penes eos, quibus eam consultationem, aut iudicium committunt. Ergo Principes examē doctrinale, aut magistrale controuersiarum Episcopis, Academicis, & uiris doctis demandantes, nihil omnino faciunt, nisi paternaliter iubere, veluti protectores, & extraordinarij Patres, vt ij, qui autoritatem naturalem diuinam, & humanam habent, eam exerceant consultiuē, disputatiuē, examinatiuē, doctrinaliter, & scholasticē.

Quare assertio vnum supponit, & alterum decernit. Supponit, nullum examen consultiuum, aut doctrinale, aut iudiciale, de quo in superioribus assertionibus dictum est, esse licitum pro doctrinis receptis, & definitis à cathedra Apostolica in Concilio, aut extra Concilium, nisi ad approbationem, laudem, aut confessionem earum doctrinarum, quæ indubitatē sunt definitæ; nā quidquid aliter fieret, semper annexam haberet dubitationem, vel declarationem animi dubij circa controuersias iam ab Ecclesia determinatas; quod sine iniuria Religionis Catholicæ fieri non posset, vt obseruant omnes Doctores in tractatu de fide. Pro alijs doctrinis, quæ à Pontifice non authenticè, & in suprema, ac potestata instantia definiuntur; sed solum opinatiuē, aut iudicialiter, aut obiter sine definitione à cathedra, aut non ex firma sententia, aut tanquam à Doctore particulari in litteris Apostolicis proponuntur, est alia longè ratio: nam licet interdum Principibus urgere, vt examina fiant doctrinalia, & consultiua per Episcopos, Academijs, & viros eruditos, vsque ad explorationem veritatis. Fundamenta huius assertionis producamus. Primum est: nam in hoc examine consultiuo, & magistrali nulla exercetur iurisdictio; sed solum autoritate doctorali, & scholastica veritas examinatur per eos, qui vel à iure diuino, & naturali, vel à sancta Sede eam potestatem acceperunt, vt constat ex formula, qua laurea Licentiati, vel Doctoris tribuitur Theologis, & Iuristis, in Academijs Catholicis. Ergo Princeps, qui paternaliter urget, vt Episcopi, & Doctores id examinent, quod iure suo possunt,

possunt, nihil omnino peccat. Secundò probatur: quia in litteris Apostolicis, & Concilij plurima sunt, quæ non intenduntur definiri à cathedra, sed solum in transcurso, vel tanquam præmissæ, vel tanquam rationes, vel tanquam verisimiles coniecturæ proponuntur, vel obiter miscentur; atque in his ex communi Theologorum, & Iurisperitorum opinione esse potest error: ergo circa hæc examen magistrale, & scholasticum fiet, sine vilo præiudicio, vt nuper dicebamus. Tertiò: ex litteris Apostolicis circa doctrinas, quædam possunt esse iudiciales dumtaxat, absque definitione à cathedra, quemadmodum Episcopi, prouinciales Synodi, & Tribunalia fidei iudicialiter solum se gerunt in suis decisionibus: Aliæ vero sunt litteræ, in quibus Pontifices definitiuē, & authenticè supremum, & postremum iudicium exercentes procedunt. In prioribus datur locus emendationi, & nouo examini Scholastico, & Magistrali. Sic Benedictus 2. retractauit condemnationem iudicialem à se factam contra propositiones quatuor sancti Iuliani, vt patet ex Concilio 15. Toletano, & ex historia Roderici. Sic Ioannes 22. declarauit se in litteris editis ad sancendum iustorum animas non visuras Deum vsque ad finem seculorum, non intendisse à Cathedra decernere, sed iudicialiter solum, & veluti in quæstionibus de facto eam doctrinam determinasse. Sic Eugenius 4. quando edito diplomate nonnullas propositiones Abulensis condemnauit, iudicialiter dumtaxat se gessit non definitiuē à Cathedra; ac propterea idem Abulensis impetrauit reuocationem dictæ bullæ, & hodie tanquam probabiles leguntur, & permittuntur propositiones prædictæ, vt constat ex prima, & secunda parte defensorij: & huius generis occurrunt alia exempla. Quæ verò definitiuē, & à cathedra dicuntur, nunquam possunt ad examen consultiuum, & scholasticum trahi, nisi solum disputationis gratia, vt in Academijs contingit.

Dices, vnde possit discerni an iudicialiter, vel authenticè definitiuē procedat summus Pontifex. Respondeo, ex plurimis capitibus id innoscere. Primò, si ita exprimat Pontifex in suis litteris expressè, aut virtualiter, vt sæpe accidit. Secundò, si quod in eisdem litteris scribitur, aut obiter

obiter, aut tanquam exemplum, aut veluti coniectura pro-
ducatur. Tertio, si materia, de qua sermo est ad Philoso-
phiam speculatiuam à Deo proximè, vel remote non reue-
latam, aut ad humanam historiam, vel similes facultates
pertineat. Quarto, si illa propositio, quæ decernitur in Bul-
la habet contra se grauissimos Ecclesiæ Patres, vel Do-
ctores Scholasticos, qui sine nota, & scandalo, imo cum ap-
probatione plurimum eandem doctrinam ad posteros trans-
miserunt; quando Pontifex ad eam determinandam non
præmisit consultationem grauissimam Episcoporum, Aca-
demiarum, & plurimum virorum doctrina, & sanctitate præ-
stantium, tunc credendum est determinationem esse iudi-
ciali, & interlocutoriã, non definitiuam, & postremã;
nam semper ab initio Ecclesiæ ad hanc vsque diem non ali-
ter Pontifices, quidquam è Cathedra decreuerunt contra
grauissimos aliquos Ecclesiæ Patres, aut Scholasticos, si
non aut generale Concilium, aut nationale, aut magna
ex parte æquiualens consultatio præcederet, vt notum est.
Pro interlocutoria, & iudiciali tantum determinatione in
causis doctrinarum nõ tot, & tã graues discussiones necessa-
riæ sunt, cum locus detur emendationi. Quinto, si in fauo-
rem propositionis damnatæ sunt exempla Sanctorum, &
praxis, ac sensus aliquarum Ecclesiarum, aut Academia-
rum, quæ cum approbatione, aut saltem sine nota eam do-
ctrinã multo tempore retinuerint, credendum est deter-
minationem esse, aut opinatiuã, aut Magistralem, aut Iu-
diciali, quãdo non præcedente consultatione grauissima,
& prædictarum Ecclesiarum, aut Academiaarum audientia,
& examine, determinatio euulgatur, si non in litteris Apo-
stolicis aliqua sint verba, quæ definitionem authenticã, Ca-
thedralem, postremã apertius exhibeant. Sexto, si post fa-
ctã determinationem sine consultatione plurimum & grauif-
simorum hominum diuersarum Propinciãrum magna pars
Ecclesiæ cum viris doctissimis, & sanctissimis grauiã tes-
timonia, & rationes in contrarium producat, & supplici-
ter reclamet, à posteriori signum est Pontificis nõ authen-
ticè, definitiuè, sed iudicialiter, & opinatiue doctrinam
illam per sententiã interlocutoriã determinasse. Hæc
ex

ex varijs Doctoribus collegimus: facile est si quæ sunt
alia signa, & capita ad præcedentia reuocare. At quoties-
cumque Pontifex alijs in consultis determinauerit, & Ec-
clesia vniuersalis consenserit, indubitatum est illam deter-
minationem authenticam esse, & definitiuam è Cathedra.
Hinc fit quã grauiter errent, qui contendunt Pontificem
definitiuè decernentem è Cathedra in causa fidei, & morum
errare posse, & quã immanis sit eorum deceptio, cum ex
erroribus iudicialibus, aut opinatiue scriptis in Decreta-
libus intentum probant.

Quinta assertio, cum Principes sint protectores fidei,
& executores sacrorum Canonum, & extraordinarij Pa-
tres Ecclesiæ: vbi iustæ causæ suppetunt, decernere possunt,
vt Iudices doctrinarum in suis Regnis commorantes iudi-
cialiter determinent, cum subordinatione ad sanctam Se-
dem causas doctrinarum. Probatur primo exemplis Con-
ciliorum, & Imperatorum in tertia assertione productis.
Secundò probatur autoritate Regum, & Regnorum His-
paniæ. Carol. V. anno 1546. Indicem prohibitorium, &
expurgatorium fieri iubet à Louaniensi Academia exami-
ne Magistrali, Consultiuo, & Scholastico tantum: & ius-
sit id, quòd autoritate Apostolica possunt Academiæ Ca-
tholicæ: deinde commendat Imperator domino Ferdi-
nãdo Valdes Generali Inquisitori Hispaniarum, vt præ-
dictam censuram Academiæ Louaniensis iudicialiter mu-
niat, si legitima videatur, adiunctis pœnis, & censuris
Ecclesiasticis contra eos, qui censuram illam in magistralem,
& scholasticam non obseruauerint. Imprimatur Louanien-
sis index bis, Toleti, & Vallisoleti anno 1551. semel Gra-
natæ anno 1552. & ab Inquisitoribus Hispaniæ publica-
tur. In prima pagina dicitur eum Catalogum editum Cæ-
sareæ Maiestatis constituto. Anno 1554. sacrorum Biblio-
rum volumina ab immixtis erroribus repurgantur consul-
to Philippo II. qui eam curam pro examine doctrinali,
& scholastico Academijs, & pro iudiciali decreto inquisi-
toribus commendauerat, non iurisdictionali titulo, sed
protectorio, & paterno. Idem omnino accidit pro alio
Catalogo prohibitorio, & expurgatorio, què anno 1559.

Hispana Inquisitio euulgauit. Anno 1571. idem Philippus Rex iussu suo, & Albani Ducis consilio alium euulgari fecit in Belgio indicem prohibitorium, & expurgatorium, paterne, & protectorie iubens viris doctis, & Academijs, vt examen Scholasticum, & Magistrale circa libros in eis Prouincijs grassantes serio suscipiant, & deinde Episcopis committit, vt censuram illam Scholasticam, & Magistralem Ecclesiasticis preuis iudicialiter tueatur. Sic optimam, & sanam intelligentiam habent, quæ scribuntur lib. 1. recopilationis titul. 7. leg. 24. de potestate Regum Hispaniæ circa conflandos Indices, & Catalogos expurgatorios. Ea lex anno 1558. primum euulgata est: in ea commendatur Inquisitoribus, vt Catalogos librorum prohibendorum, aut expurgandorum typis edant. Cæteri Catalogi qui ad hanc vsque diem in Hispanijs euulgati sunt, propterea, non sine consultatione Regum publicantur. Tertio eadem probatur assertio, quia Christianissimi Principes ab initio Ecclesiæ; non vt Iudices, sed venti extraordinarij protectores, & parentes rectæ fidei, & doctrinarum, quæ in Catholicis Doctoribus reperiuntur, nulla probabilia dogmata indiscussa supprimi patiebantur. Sic Leo Imperator Anatolium præfectum coegit, vt Episcoporum sensum de controuersia exorta diligenter exquirat. Idem vtriusque factionis libellos, & consultationes ad Romanum Pontificem supplex mittit. Tandem post Calcedonense Concilium de emergentibus dubijs præuio examine magistrali, & consultiuo percontatur. Vterque Theodosius Cælestinum, Martianus Leonem, Iustinanus Vigilium, Flavius Constantinus Agathonem, & alij Orthodoxi Principes Romanos alios Pontifices in dubijs præuio censura magistrali, & examinatiua non iudiciali consulere; at pro ijs, quæ certo, & iudicialiter Episcopi definita iam esse statuebant Christiani Principes eorum sententiam iudiciale executioni mandabant. Quæ omnia, & singula ex generalibus Concilijs, & eorum actis innotescunt: nec aliter prudenter se gerere poterant in exercicio protectorum, & Patrum fidei pro consulenda sancta Sede, si non ea examina, & consultationes præmitterent. Ex gloriosissimis

mis Hispaniarum Regibus Amalaricus, Theodorus, Aephoſus, Recaredus, Sisenadus, Chintila, Chindasvindo, Reccesvintus, Vvaba, & Ervigius in vrbibus Toletana, Bracharenſi, Caſarugustana, Lucenti, & Emeritensi varios Concuentus, & Antistitum Synodos colligi præceperunt, vt iudicialiter tã doctrinalia, quã moralia ad iurisdictionem Episcoporum pertinentia decernerentur. Vnus Flavius Egicones Rex tri Concilia Toletana indixit, ex quibus decimum quintum pro examinãdis assertionibus quatuor Iuliani præfults, & dignoscenda earum doctrina cõgregatum est; ille cõuentus sexagintaduorũ Episcoporum iudicialiter, cum subordinatione ad sanctam Sedem veritatẽ decernebat. Alia exempla Regum Hispaniæ pro examine cõsultiuo, & scholastico doctrinarum, saltem iuuat ad persuadendum eorum muneris esse, vt curent apud sanctam Sedem de controuersijs decidendis. Sic Henricus III. & Ioãnes II. pro examinãdis cõclusionibus accusatis coram sancta Sede aduersus Toſtatum sollicitã operã præstitere. Petrus Aragoniæ Rex, vt ait Nitela Frãciscana Dermittij Thadei pag. 490. secundum editionẽ Lugdunensem pro scriptis Raymundi Lullij Barchinone excutiẽdis, pariter curauit. Philippus III. pijsſimus Rex in celebri quadã controuersia omnium Episcoporum, Academiarum, & sacrorum Ordinum cõsultiuas, & Magistrales sententias perscrutatus est. Profecto: quia nõnulla ex his adeo erant dubia, vt sine Apostolicæ Sedis cõsultatione determinari non possent, ideo prædicti Reges solum de examine scholastico, & magistrali, non de iudicio, & sententia ferenda curam susceperunt.

Sexta assertio, si aliquãdo Romanus Pontifex iudicialiter, vel opinatiue, vel obiter loquens in Decretalibus aliquã doctrinam scripserit, nihil definiens è Cathedra, & illã, aut contrariã veritati, aut difficilem ex oppositis testimonijs aliqua Prouinciæ Catholicæ propter magna, & urgentia fundamenta iudicauerint, non possunt Episcopi, vel Tribunalia fidei quidquã aduersus illam iudicialiter definire, nec Principes seculares fungi officio Patrum, aut Protectorum, nisi dumtaxat ad examen cõsultiuum, & Magistrale, vt sententiam, & decisionem scholasticam earum Prouinciarum

rum Pontifici suppliciter exponant, & meliori consilio si aliter se res habeat, prædictam determinationem in litteris Apostolicis opinatiuè, aut iudicialiter tantum interlocutoriè contentam reuocent, & retractent. Probatum ex Concilio 15. Toletano, nam cum Benedictus II. quatuor propositiones sancti Iuliani repudiasset, & ipse pro earum defensione adhibuisset testimonia Sanctorum Augustini, Cirilli Ambrosij, Fulgentij, Flauium Egicanem Regem adiit, qui facto sexaginta, & amplius Episcoporum conuentu solum de examine magistrali consultiuo, aut scholastico curam habuit. Per Diaconos sententiam Doctorem non iudicalem Episcoporum ad Romanum Pontificem Rex simul, & Concilij Patres remisserunt: qua visa, & fideli allegatione testimoniorum, Pontifex eas quatuor propositiones antea repudiatas approbavit. Secundo eadem probatur assertio, nam quidquid additur supra examen consultiuum, aut scholasticum, est iudiciale; at non potest quidquam iudicialiter præstare circa gesta, dicta, aut scripta Pontificum: ergo in prædicto casu, & similibus nulla alia opera, & cura præstari potest, nisi vnica dumtaxat consultiua, & scholastica.

Postrema assertio: quoties viri docti opera ediderunt, & ea prohibentur iudicialiter, si autores, aut eorum Academia, Ordines, vel natales vrbes Doctores, aut sufficientes rationes exhibent ad defensionem earum propositionum, quæ damnata sunt, licite possunt adire Principes Christianos, vt examen consultiuum, & scholasticum fieri curent veluti protectores Religionis, & Patres extraordinarij. Solum postulât, vt per eos quibus Ecclesia Deam potestatem demandauit, quales sunt Tribunalia fidei, Episcopi, Academia, & viri Docti, prædictum examen peragatur ad representandum Apostolicæ Sedi suarum Præncipalium iudiciû. Hæc conclusio manifesta est iuxta exempla, testimonia, & fundamenta in alijs assertionibus producta. Nec potest quisquam sic se gerentes condemnare sine præiudicio Sanctissimorum Antistitum, Imperatorum, Regum, Conciliorum, Patrum, ad quorum exempla superiores assertiones prouocauerunt.

De numero propositionum damnabilium.
Cap. XXIIII.

PLures gradus propositionum damnabilium à nobis sunt obseruari in præcedentibus, quos ad certum numerum redigere, non est ita facile. Illud obseruandum est, innumeras fieri posse combinationes, ex quibus plures alij gradus resultent; exempli gratia ex propositione maiori de fide, & minori ita certa, vt opposita sit temeraria, consequens manifeste illatum, non est erroneum, & tamen est graui censura dignum. Similiter ex maiori propositione de fide, & minori, cuius opposita sit suspecta de fide, consequens euidenter illatum notâ Theologicam meretur, quâ tamen inter asserta erronea numerare non possumus. Præterea ex duabus propositionibus maiori, & minori aperte & absque controuersia temerarijs, inferitur consequens necessario connexum censura dignum, quod tamen absolute temerariû dici non potest. Ex duabus propositionibus scâdalosis; aut vna scâdalosa, & altera erronea, consequens necessario illatum censuram Theologicam habet, quam nullo ex præmissis nominibus in hoc tractatu nominare possumus. Similiter ex maiori erronea, & minori temeraria, vel ex minori suspecta, & minori piarum aurium offensua, vel ex maiori denigratina fidei, & minori sapiente hæresim inferuntur necessario connexæ propositiones, aut conclusiones, quibus Theologica nota debeat inuri: nec tamen ideo nomen aliquod ex præfatis gradibus ad amicum ipsis aptari potest: sanè vt dantur plures contractus innominati, sic & gradus propositionum damnabilium; verum ex prædominanti malitia reducuntur ad vnum aliquem ex prædictis per diuersa capita. Certe cum debiliorem partem sequatur conclusio, & ipsa quodammodo languescat, necesse est, vt ex multiplici combinatione maioris, & minoris propositionis, resultent multiplices gradus damnabilium conclusionum, quorum nomina,

nec

nec dum reperta sunt, & per ea, quæ hæcenus inuenta fuerunt, declarantur, & nominantur.

Qui gradus hæcenus sunt expositi, quasi in cumulo cõgesti, numerantur summarie. 1. hæretica doctrina. 2. erronea. 3. sapiens hæresim. 4. suspecta de hæresi. 5. male sonãs. 6. scandalosa. 7. seditiosa. 8. scismatica. 9. iniuriosa, maledica, seu contumeliosa. 10. historicè acerba, seu infamatoria. 11. impia contra Principes seculares, & personas Ecclesiasticas. 12. illusoria iurisdictionis Ecclesiasticæ. 13. infana. 14. simplicium mentium seductiua. 15. puritatis fidei denigratiua, aut subfannatiua. 16. apocrypha. 17. ducēs ad viam latam. 18. auersina à suscipienda fide, & religione. 19. scrupulosa, seu anxiosa. 20. difficilis, & obscura in thesi grani. 21. periculosa in fide. 22. superstitiosa. 23. temeraria. 24. periculosa in moribus. 25. irreuerens, & miscens sacra prophanis. 26. non allegans fideliter verba scripturæ. 27. euersiua regnorum propter iniustitiam, aut irreligiositatem. 28. decoloratiua Ecclesiæ. 29. laudans personas, aut gesta hæreticorum. 30. satyricæ, & acerbe è pulpito prædicata contra Ecclesiasticos, aut laicos.

Propositiones merentes innominatã censuram ad hos gradus facile reuocantur, V. g. proxima errori, proxima sapienti hæresim, proxima temerariæ, proxima illusoriæ iurisdictionis Ecclesiasticæ, proxima ducenti ad viam latam, & sic in alijs. Similiter, quæ ex varijs combinationibus maioris propositionis, & minoris merentium censuram inferuntur, vt necessario connexæ, semper aliquid secum important, quòd ab Ecclesia debeat exterminari: sæpissimè sub scrupulosa, seu anxiosa, seu periculosa doctrina continentur.

Hi gradus, vt monuimus aliàs, sæpe accidentaliter differunt, aut mutuo se includunt, aut simul coniunguntur; interdum ex alijs sunt compositi, quales sunt doctrinæ infanæ, aut irrationales, aut scrupulosæ, & anxiosæ. Si per subtiles argumentationes inuestiganda esset differentia horum graduum ad amicum, superuacaneus esset, & inutilis labor,

nec

nec probabile, sed coniecturale dumtaxat, aut congruens, pari facilitate affirmandum, & negandum. Coniecturæ, & congruentiæ ad vtramvis partem stylo sophistarum, & oratorum facere consueuerunt.

In præmissis gradibus nonnullæ interdum propositiones cõprehenduntur, quæ licet Theologicam censuram nõ mereantur, nihilominus ex dispositione Ecclesiæ delendæ sunt, quales decernit Clemens 8. in instructione, illas esse quæ lacerant nomen cuiuscunque Catholici, sine Ecclesiasticus sit, siue laicus. Cætera quæ in hoc tractatu desiderari possent in alio nostro opere de opinione probabili reperientur: libet pro coronide ex instructione prædicta Clementis sequentes clausulas producere.

Qui negotium susceperit corrigendi, atque expurgandi, circumspicere omnia, & attentè notare debet, non solum, quæ in cursu operis manifestè se offerunt, sed, si quæ in scholijs, in summarijs, in marginibus, in indicibus librorum, in præfationibus, aut epistolis dedicatorijs, tanquam in insidijs delitescunt. Quæ autem correctione, atque expurgatione indigent, fere hæc sunt, quæ sequuntur. Propositiones hæreticæ, erroneæ hæresim sapiētes, scâ. la. losæ, piarum aurium offensiua, temerariæ, & schismaticæ, seditiosæ, blasphemæ; quæ contra sacramentorum ritus, & ceremonias, contraque receptum usum, & consuetudinem sanctæ Romanæ Ecclesiæ nouitatem aliquam inducunt: profanæ etiam nouitates vocum ab hæreticis excogitatæ ad fallendum introductæ: verba dubia, & ambigua, quæ legentium animos à recto, Catholicoque sensu ad nefarias opiniones adducere possunt: verba sacre scripturæ, non fideliter prolata, vel è prauis hæreticorum versionibus deprompta: nisi fortè afferrentur ad eosdem hæreticos impugnandos, & propijs telis iugulandos, & conuincendos. Expungi etiam oportet verba Scripturæ sacre, quæcumque ad profanum usum impie accõmodantur; tum quæ ad sensum detorquentur abhorrentem à Catholicorũ Patrum, atque Doctorum vnanimi sententia: itemque epitheta honorifica, & omnia in laudem hæreticorum de-

De examine

leantur. Ad hæc reiiciuntur omnia, quæ superstitiones, for-
rilegia, ac diuinationes sapiunt: item quæcumq; fato, aut
fallacibus signis, aut ethnicæ fortunæ humani arbitrij li-
bertatē subijciunt, obliterentur; ea quoque aboleantur, quæ
paganismum redolent: item quæ famæ proximorū & præ-
sertim Ecclesiasticorum, & Principum detrahant; bonif-
que moribus, & Christianæ disciplinæ sunt cōtraria, expun-
gantur. Expurgandę sunt etiam propositiones, quæ sunt
cōtra libertatē, immunitatē, & iurisdictionē Ecclesiasticā:
item, quæ ex gentilium placitis, moribus, exemplis tyrā-
nicam politiam fouent; & quæ falsō vocant rationem status
ab Euāgelica, & Christiana lege abhorrentem inducunt, de-
leantur. Explodantur exēpla, quæ Ecclesiasticos ritus, Re-
ligiosorum ordines, statum, dignitatē, ac personas lædunt,
ac violant. Facetix etiā, aut diceria in pernitiē, aut præiu-
ditiū famæ, & existimationis aliorum iactata, repudientur.
Denique lasciuia, quæ bonos mores corrumpere possunt, de-
leantur. Et si quæ obscenæ imagines, prædictis libris expur-
gandis impressæ, aut depictæ extant, etiā in litteris grā-
diusculis, quas initio librorum, vel capitum imprimi moris
est: huius generis omnia penitus obliterentur. Hactenus
Clemens VIII,

*SAPIENTISSIMO, ET MERITISSIMO VIRO
D D. Petro Rosales, utriusque Iuris Doctore, olim insigni-
to trabca supremi Collegij Vallisoletani, & in ea Academia
Decretarium proprietario Cathedralico, & primariæ Ca-
thedre substituto Magistro, postmodum generali Vicario
pro Episcopo Ecclesiæ Giennensis, tum demum Vicario Ge-
nerali Toletanæ Diocesis, & Doctorali Canonico Metro-
politana. & Primariæ Hispaniarum Ecclesiæ sanctæ To-
letanæ, & Inquisitori ordinario, D. C. Q. hanc
iudicalem informationem M. Ioannes
Tappia Stobza. Anno 1636.*

